

500 ΔΡΧ.

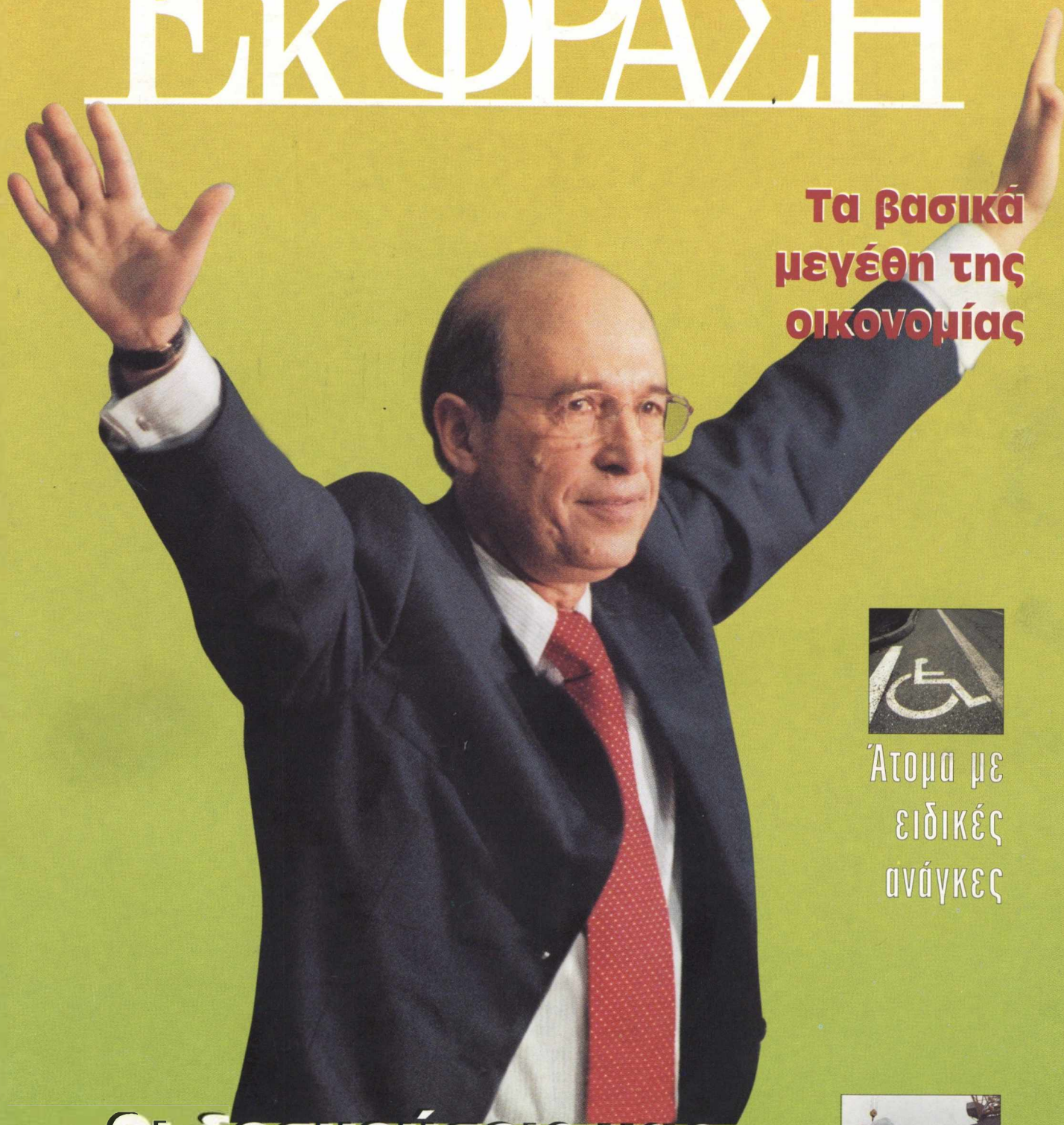
24.
ΤΕΥΧΟΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ

2000

ΣΥΝΗΜΜΕΝΟ 4.
ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΦΡΑΣΗ

**Τα βασικά
μεγέθη της
οικονομίας**

Άτομα με
ειδικές
ανάγκες

**Οι δεσμεύσεις μας
για τη νέα
τετραετία**

**Βαλκανικός
κινηματογράφος**

Εκφραση

Εκφραση κοινωνική

Εκφραση πολιτική

Εκφραση σοσιαλιστική

Εκφραση προβληματισμού

Εκφραση πολιτισμού

Εκφραση του σήμερα

Εκφραση νέα

Εκφραση

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Εκφραση

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

Τεύχος **24** ΜΑΡΤΙΟΣ 2000

Ιδιοκτήτης:

ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΕ

Ζωοδόχου Πηγής 36,

106 81, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 3305172-4, Φαξ 3305171

www.ekfrasis.gr

e-mail: info@ekfrasis.gr

Εκδότης:

ΚΩΣΤΑΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ

Διευθυντής:

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ ΧΥΤΗΡΗΣ

Διευθυντής Σύνταξης:

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΠΠΑΣ

Συντακτική Ομάδα
ΝΑΣΟΣ ΑΛΕΥΡΑΣ,
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΥΔΗΣ,
ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΝΤΑΓΙΑΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ,
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΕΠΠΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΛΙΚΗ

Φωτογραφικό Αρχείο:

ΑΜΑΛΙΑ ΚΥΡΙΑΖΙΔΗ

Φιλμ-Μοντάζ: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ

Εκτύπωση: INTERPREΣ ΑΕ

Εκτύπωση εξωφύλλου:

ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 5.000 δρχ.,

Εξωτερικού \$20

Οργανισμοί-Τράπεζες 20.000 δρχ.

Συνδρομές-Εμβάσματα:

Κώστας Πασσάς,

Ζωοδόχου Πηγής 36,

106 81, ΑΘΗΝΑ

Τηλ. 3305172-4, Φαξ 3305171

Διαφημίσεις:

ΤΗΛΕΡΟΗ Α.Ε., Τηλ. 3840641,

Φαξ 3840642

Περιεχόμενα

01.Κ

3 EDITORIAL

4-5 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

6-7 ΑΝΕΚΦΡΑΣΤΑ-ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ

8 ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ του Solour

10-11 ΥΠΟ-ΚΕΙΜΕΝΙΚΑ Οι δημοσιογράφοι Δημήτρης Καμπουράκης, Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος και Γιάννης Παντελάκης σχολιάζουν την επικαιρότητα

12-13 Το νέο κοινωνικό κράτος: οι δεσμεύσεις μας για τη νέα τετραετία του πρωθυπουργού και προέδρου του ΠΑΣΟΚ Κώστα Σημίτη

14-15 Η ανάπτυξη ως πρόκληση της Δεσπ. Μαυρή

16-17 Εργασία και κοινωνικό κράτος του Ροβ. Σπυρόπουλου

18-19 Αγροτική οικονομία και ανασυγκρότηση της υπαίθρου του Ναπ. Μαραβέγια

20-21 Εξωτερική πολιτική: διδάγματα και προοπτικές του Σωτήρη Βαλντέν

22-23 Παιδεία ανοιχτών οριζόντων της Βασ. Φιλίππου

24-31 Η πορεία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας Διαγράμματα για τα μέγεθ της οικονομίας την τελευταία οκταετία

34-35 ΜΙΚΡΑ ΔΙΕΘΝΗ του Ρ. Βρανά

36 ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

37 ΜΙΚΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

38-39 Από τον Ηλεκτρικό στο Μετρό του Δ. Φύσσα

42-43 Ειδικές ανάγκες, ειδική μέριμνα του Β. Δεληπέτρου

44-45 ΑΠΟΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

46-47 «Ημέρα της γυναίκας» για τον ελληνικό αθλητισμό του Δ. Φύσσα

49-61 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

49 Καλή επιτυχία, κύριε συνάδελφε της Αν. Μιχαλιτσιάνου

50-51 Μια πραγματικά νέα σελίδα της Αν. Μιχαλιτσιάνου

52-53 Η αναγέννηση ενός έθνους και η βαυαρική «σύμπτωση» του Βασ. Αγγελικούπουλου

54-55 Να γδύσουμε τους ντυμένους της Ελ. Πετιάση

56-57 100 χρόνια βαλκανικού κινηματογράφου της Μαρ. Κατσουνάκη

58-59 Γιάννης Τσαρούχης: 1910-1989 της Κατ. Κοσκινά

60-61 Οι εκλογές ως επιστήμη της Ελ. Χουζούρη

62-63 Πέντε χρόνια ΙΣΤΑΜΕ της Κυριακής Τρακάδα

64 ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ

Αγαπητοί αναγνώστες,

Η «**Εκφραση**» έχει αποδείξει ότι εμμένει με συνέπεια στις αρχές της και τη βασική της φιλοδοξία, που είναι η άρθρωση ολοκληρωμένου σύγχρονου πολιτικού λόγου.

Η «**Εκφραση**» αποτελεί σημείο αναφοράς της σοσιαλιστικής σκέψης που επιθυμεί να διερευνά την ελληνική και διεθνή επικαιρότητα. Παράλληλα, ενδιαφέρεται για τα πολιτιστικά δρώμενα, στο χώρο της μουσικής, του θεάτρου, του κινηματογράφου, των εικαστικών τεχνών, του βιβλίου.

Η μέχρι σήμερα πορεία του περιοδικού μάς αποκάλυψε ένα αφοσιωμένο αναγνωστικό κοινό, του οποίου οι απόψεις και οι υποδείξεις βοήθησαν στη διαμόρφωση του προφίλ μας.

Από εσάς ζητάμε να μη σταματήσετε να έχετε άποψη για το περιοδικό, να το κάνετε γνωστό και να το διαδώσετε στον κύκλο σας ή στον εργασιακό σας χώρο, αλλά και να γραφτείτε συνδρομητές, στηρίζοντας έτσι ουσιαστικά την εκδοτική μας προσπάθεια.

Στο τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας θα βρείτε ένα κουπόνι συνδρομής. Συμπληρώστε το, και ταχυδρομήστε το στη διεύθυνση του περιοδικού, μαζί με ταχυδρομική ή τραπεζική επιταγή (5.000 δρχ. για την Ελλάδα, 20\$ για το εξωτερικό).

Είμαστε σίγουροι ότι θα ανταποκριθείτε άμεσα, ώστε η «**Εκφραση**» να συνεχίσει με την ίδια συνέπεια το δρόμο της.

Φιλικά,
Η σύνταξη του περιοδικού

ΕΚΦΡΑΣΗ

Μηνιαίο Πολιτικό Περιοδικό

Ζωοδόχου Πηγής 36, Τ.Κ. 10681
36, Zoodochou Pigis, Athenes 10681

Τηλ. 01-3305172-4
Tel. 01-3305172-4

Fax 01-3305171
Fax 01-3305171

Παρακαλώ να με εγγράψετε συνδρομητή στο περιοδικό «ΕΚΦΡΑΣΗ» για ένα έτος στην τιμή των 5.000 δρχ.

ΕΠΩΝΥΜΟ
ΟΝΟΜΑ
ΟΔΟΣ
ΠΟΛΗ..... Τ.Κ
ΤΗΛ.
ΠΟΣΟΝ: 5.000 ΔΡΧ.

Ο ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΕ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
Ζωοδόχου Πηγής 36, Τ.Κ. 10681
Τηλ. 01-3305172-4 Fax 01-3305171

ΠΑΣΟΚ-νίκη

Οι εθνικές εκλογές της 9ης Απριλίου θα καθορίσουν την πορεία της χώρας για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Το ΠΑΣΟΚ έχει να επιδείξει σημαντικό κυβερνητικό έργο, με αποκορύφωμα την επιτυχία της ένταξης της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Απέδειξε στην πράξη ότι έχει αξιόπιστο λόγο και πρόγραμμα. Ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης, με επιμονή και σταθερότητα, έφερε εις πέρας ένα δύσκολο έργο. Σήμερα μιλάμε για μια άλλη Ελλάδα, σύγχρονη, με κύρος. Μια Ελλάδα που μπαίνει στον νέο αιώνα με τις καλύτερες προοπτικές.

Οι καθυστερήσεις που έχουν παρατηρηθεί σε κρίσιμους τομείς θα πρέπει να είναι την ερχόμενη τετραετία το κύριο μέλημά μας. Το ΠΑΣΟΚ είχε πάντα στο κέντρο της πολιτικής του τον άνθρωπο. Η πολιτική απασχόλησης, η αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας, το φορολογικό σύστημα, η ενίσχυση των ασθενέστερων τάξεων, αποτελούσαν και αποτελούν βασικό πυλώνα της κοινωνικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Εδώ ζήσαμε, και ξέρουμε ποιος έκανε κοινωνική πολιτική σε αυτόν τον τόπο.

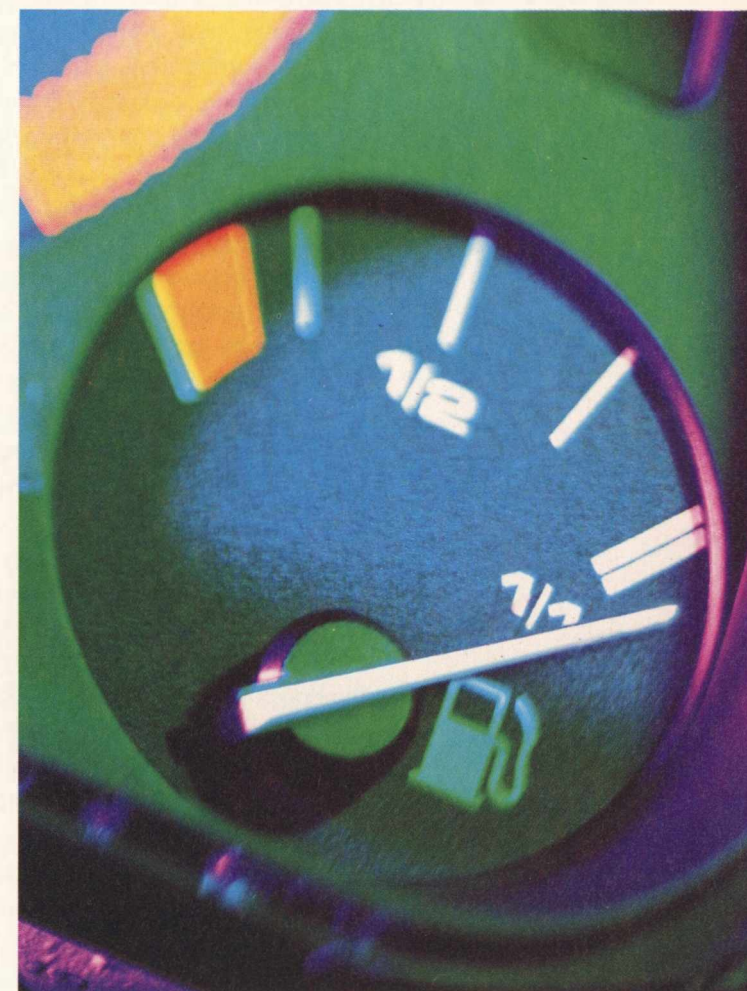
Η Νέα Δημοκρατία, ανέτοιμη, αδυνατεί να αντιμετωπίσει τις εξελίξεις. Υπόσχεται ασύστολα και κινδυνολογεί αυθαίρετα. Έχει το άγχος της ρεβάνς του παρελθόντος απέναντι σ' ένα δημιουργικό παρόν.

Το ΠΑΣΟΚ θα είναι κυβέρνηση και στις 10 Απριλίου, γιατί έχει προσφέρει στον τόπο. Διαθέτει και πείρα και γνώση για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του μέλλοντος.

Το ΠΑΣΟΚ θα κερδίσει κι αυτή τη φορά την εμπιστοσύνη του ελληνικού λαού, γιατί υπερασπίζεται τις ουσιαστικές κατακτήσεις του, οδηγώντας τη χώρα με επιτυχία στα νέα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Το ΠΑΣΟΚ είναι σύγχρονο πολιτικό κίνημα, με ιδέες και θέσεις που μπορούν να κινητοποιήσουν όλες τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου σε μια πορεία συνεχούς ανάπτυξης και προόδου.

Η 9η Απριλίου θα είναι μια ακόμα σημαντική ημερομηνία στην ιστορία του ΠΑΣΟΚ.

Τηλέμαχος Χυτήρης

Το αύριο Μπροστά είναι τώρα στην κάληπη

Στα τηλεοπτικά πάνελ οι εκπρόσωποι των μικρών κομμάτων μοχθούν –άλλος λιγότερο, άλλος περισσότερο– να εμφανίσουν το ΠΑΣΟΚ ομογάλακτο και ομοτράπεζο της Νέας Δημοκρατίας, δύναμη συντήρησης και αναπαραγωγής ενός συστήματος που εξυφαίνει ο τρισκατάρατος δικομματισμός!

Παλιό το έργο και πολυπαιγμένο. Κάποτε, λειτουργούσε ως το προσφιλέστερο ακρόαμα του ΚΚΕ. Εσχάτως, ανεβαίνει και σε σκηνές άλλες, όπως αυτές του ΔΗΚΚΙ και του Συνασπισμού, χώρους γνωστούς –προφανώς– για το αντικαπιταλιστικό παρελθόν των ηγετών τους και για την ανειρήνευτη πάλη τους με τα παντοειδή συμφέροντα.

Είναι, όμως, έτσι τα πράγματα; Αρκεί και μόνο ο χαρακτηρισμός ενός κόμματος ως δύναμης εξουσίας για να το εντάξει στην ίδια κατηγορία με τη συντήρηση και τους πολιτικούς εκπροσώπους της; Ασφαλώς όχι. Σε πείσμα ίσως της μονομανίας ορισμένων, πολιτική σημαίνει κυρίως παραγωγή έργου, δράση, επηρεασμός της πραγματικότητας. Και αριστερή πολιτική –θέλουν δεν θέλουν οι νεόκοποι αντικαπιταλιστές και οι σύμμαχοί τους– σημαίνει τροποποίηση των συσχετισμών υπέρ των ασθενέστερων, πολιτική δράση για την αλλαγή της κοινωνίας και όχι ανακύκλωση των προβλημάτων της.

Στις 9 Απριλίου (όπως συμβαίνει συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις) δεν κρίνεται ούτε ο εγω-κεντρισμός των επαναστατικών γυμναζομένων δυνάμεων, ούτε η πολιτική ωραιοπάθεια όσων καθυστερημένα ανακάλυψαν τη γοητεία των χαρακωμάτων. Κρίνεται, αντιθέτως, το μόνιμο εκλογικό διακύβευμα, το ζήτημα της εξουσίας. Η δυνατότητα διακυβέρνησης αυτής της χώρας από τις δυνάμεις της αλλαγής, της προόδου και του εκσυγχρονισμού, ή η παράδοσή της στις οπισθοφυλακές της συντήρησης.

Ας δούμε, λοιπόν, τι ακριβώς συνέθεσε την πολιτική πραγματικότητα της τετραετίας, και ας αναλογιστούμε σε ποια πολιτική κατεύθυνση κινούνται η θεαματική πρόοδος της οικονομίας και η αναβάθμιση του διεθνούς κύρους της χώρας.

- Είναι, άραγε, προοδευτική ή συντηρητική εξέλιξη το ότι η δραστητική αποκλιμάκωση του πληθωρισμού εξαφάνισε από το λεξιλόγιο των εργαζομένων τη λέξη «ακρίβεια»;

- Έχουν αριστερό ή δεξιό πρόσημο η συμπίεση των τραπεζικών επιτοκίων, οι αναδιανεμητικές πολιτικές, τα προγράμματα

ενίσχυσης των ασθενέστερων τάξεων;

- Πιστοποιεί στασιμότητα ή δυναμισμό το γεγονός ότι το βιοτικό επίπεδο στην Ελλάδα έφτασε στο –άπιαστο, άλλες εποχές– 70% του αντίστοιχου της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

- Υποθηκεύει, εντέλει, το μέλλον της χώρας ή, αντιθέτως, προδιαγράφει ένα καλύτερο και πιο ελπιδοφόρο αύριο η μείωση του ελλείμματος και οι αναπτυξιακές δυνατότητες που απελευθερώνει το νέο οικονομικό περιβάλλον;

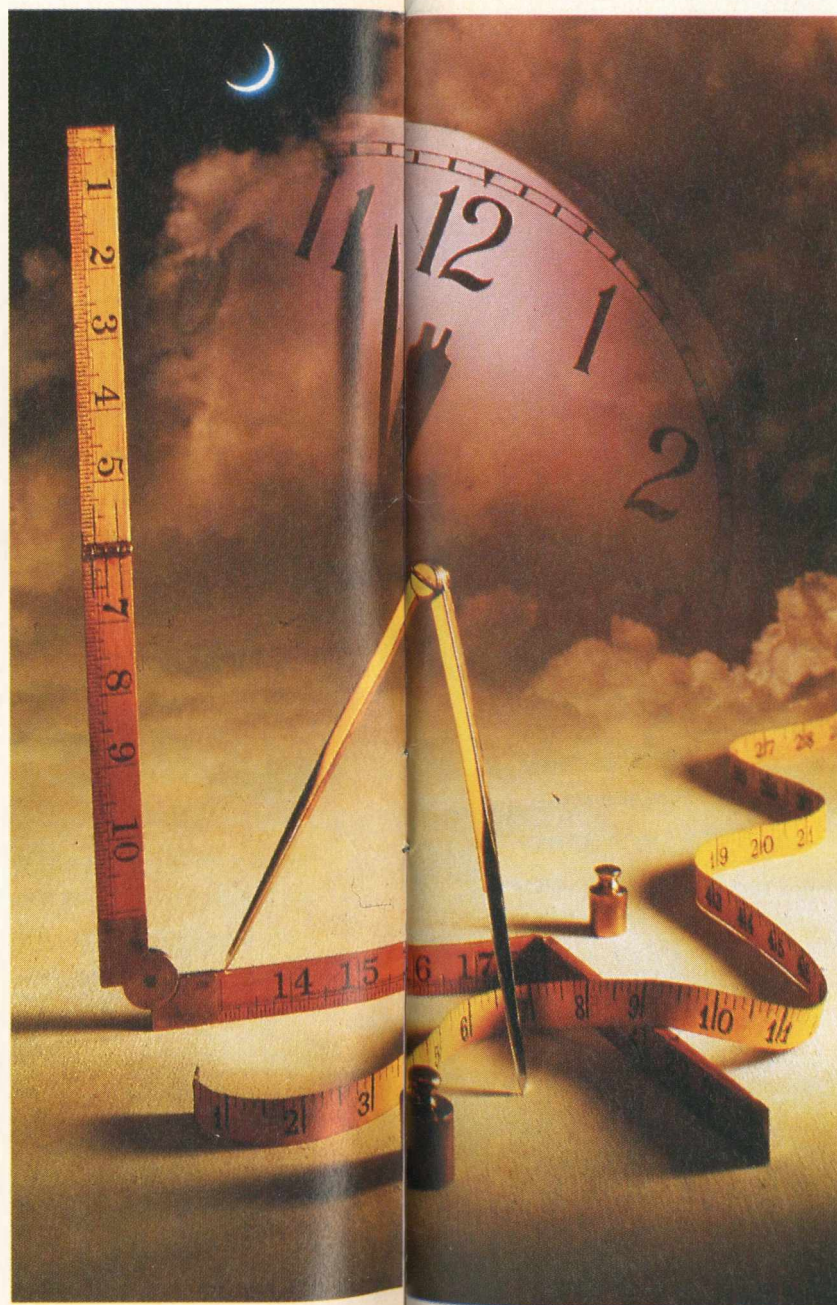

PHOTO: IMAGE BANK

Δεν είναι, όμως, μόνο οι οικονομικές εξελίξεις που εγγυώνται το αύριο. Ο στόχος της σύγκλισης συνδέθηκε ισότιμα με τη διαφύλαξη και ενίσχυση των πολιτικών συνοχής και αλληλεγγύης, ενώ παράλληλα η εξωτερική πολιτική έδωσε τη δυνατότητα στη χώρα να διαγράψει νέα πορεία στις διεθνείς σχέσεις. Δίπλα στην ΟΝΕ ήρθε το Ελσίνκι, που σηματοδοτεί μια νέα σελίδα όχι μόνο στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις, αλλά και στην ίδια τη διεθνή παρουσία της χώρας.

- Μήπως θυμάται η αντιπολίτευση τι ακριβώς υποδείκνυε ως προοπτική με τους εκάστοτε «ασυμβίβαστους» παλληκαρισμούς της και τις ανυποχώρητες εθνικιστικές «επιχειρήσεις»;

- Μήπως θα πρέπει –έστω και σήμερα– να συνυπολογιστεί τι θα σήμαινε η υιοθέτηση όσων ακούστηκαν την εποχή της ΝΑΤΟϊκής επέμβασης στο Κόσοβο, ή τις μέρες της επίσκεψης του Κλίντον στην Ελλάδα;

- Είναι ή δεν είναι προς το συμφέρον της χώρας η προσαρμογή της Τουρκίας στο κοινοτικό κεκτημένο, η διασφάλιση της ενταξιακής πορείας της Κύπρου, οι νέοι δρόμοι συνεννόησης που εγκαίνιασε το Ελσίνκι;

Η περιχαράκωση και η απομόνωση δεν αρμόζουν στην Ελλάδα. Δεν ταιριάζουν σε μια χώρα με δυναμισμό, που βλέπει θετικά το μέλλον, τη θέση της, τις ισορροπίες στο διεθνές σύστημα και στις περιφερειακές σχέσεις. Ισχυρή Ελλάδα σημαίνει πλήρης ένταξη (οικονομικά, διπλωματικά, με δυο λόγια στρατηγικά) σε μια ισχυρή Ευρώπη. Σημαίνει λειτουργία της χώρας ως πόλου σιγουριάς και ισορροπίας στα Βαλκάνια, ως δύναμης που εγγυάται την ειρήνη, τη συνεργασία, την ανάπτυξη.

Αλλά οι μεμφίμοιροι δεν λείπουν ποτέ. Το αντίθετο. Ευδοκιμούν στο προεκλογικό κλίμα. Θα τους ακούσετε, θα τους συναντήσετε, θα τους δείτε. Είναι οι διαφημιστές μιας άλλης εποχής, οι Κασσάνδρες της καταστροφολογίας, οι θεωρητικοί της ακινησίας και των καθηλώσεων. Είναι οι πολιτικές δυνάμεις που έμαθαν να αντιλαμβάνονται την πολιτική ως τέχνη της υποσχесоλογίας, ή εκπαιδεύτηκαν στη λογική της ισοπέδωσης.

Είναι το μέτωπο της άρνησης. Όλοι αυτοί που, αφού πρώτα προεξόφλησαν τον καταποντισμό, τώρα, για να δικαιολογήσουν τη διάψευση των βαρύγδουπων προβλέψεών τους, ανακάλυψαν το ανέκδοτο του «αυτόματου πιλότου».

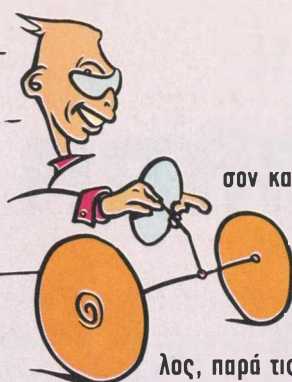
Αλλά ο ψηφοφόρος και γνώση έχει, και μνήμη διαθέτει. Και ο μόνος πιλότος για τις κάλπες τις 9ης Απριλίου δεν μπορεί παρά να είναι –και δεν είναι– άλλος από τις προγραμματικές δεσμεύσεις που εγγυώνται τη συνέχεια και την κοινωνική συνοχή, που εγγυώνται το μέλλον της χώρας. Αυτό, δηλαδή, που έκανε ήδη –και θα συνεχίσει να κάνει– χειροπιαστή πραγματικότητα η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και του Κώστα Σημίτη.

του Ποροτηρητή

Αχ, αυτή η Νέα Δημοκρατία...

Τα τελευταία νέα από το μέτωπο της νεοδημοκρατικής «πανστρατιάς»:

- Ο Επίτιμος θα πραγματοποιήσει μία (προσοχή, αριθμός 1) προεκλογική ομιλία: στον... Πολύγυρο Χαλκιδικής. Αυτή είναι η θεματική συνεισφορά του στον προεκλογικό αγώνα.
- Η Ντόρα Μπακογιάννη, όταν ρωτήθηκε πώς βλέπει την προεκλογική καμπάνια του κόμματος, απάντησε: «είναι ακόμα νωρίς για να κριθεί».
- Ο Άρης Σπηλιωτόπουλος παρουσίασε τηλεοπτικά σποτ, τα οποία οι βαρόνοι της Ρηγίλλης απέρριψαν, όπως απορρίπτουν και τον Άρη γενικώς.
- Η αφίσσα με την ισχυρή ομάδα, που την ετοίμαζαν τό-

σον καιρό, εξακολουθεί να βρίσκεται στο «τυπώνεται, δεν τυπώνεται», εξαιτίας των αντιδράσεων για το ποιοι χωράνε και ποιοι όχι.

- Σουφλιάς και Αβραμόπουλος, παρά τις πιέσεις και τα παρακάλια, εξακολουθούν να κωφεύουν, αποφεύγοντας οποιαδήποτε φιλική προς τη Νέα Δημοκρατία χειρονομία.
- Πλήθος πολιτευτών, κομμένων από τους συνδυασμούς του κόμματος, κινητοποιούν τους οπαδούς τους με μαύρες σημαίες εκεί όπου περιοδεύει ο Καραμανλής, ή -ακόμα χειρότερα- τους στέλνουν με πούλμαν να διαδηλώσουν έξω από τη Ρηγίλλης.

F.

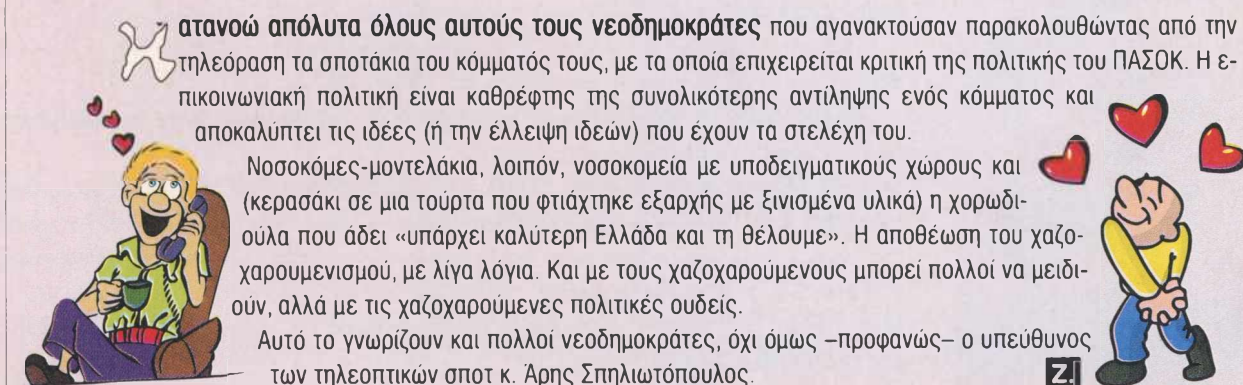
Τα παιδιά παίζει

Διαβάζοντας κανείς ποιοι θα αποτελέσουν την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας (και μετά, ξύπνησαν) διερωτάται: καλά, όλα αυτά τα παιδαρέλια στου «κασίδη το κεφάλι» θα μάθουν να κυβερνούν; Αν' ό,τι φαίνεται, στη Ν.Δ. συγχέουν το αίτημα για πολιτική και ιδεολογική ανανέωση της συντηρητικής παράταξης, που πράγματι εκκρεμεί, με την προσχώρηση στη λογική της Παιδικής Χαράς, όπου ο Κωστάκης, ο Αρούλης και τα άλλα παιδάκια θα μπορούν να παίξουν μμέριμνα με τα κουβαδάκια τους. Ας και η ανανέωση στην πολιτική είναι αποκλειστικά θέμα ληξιαρχείου, και όχι νέων ιδεών, νέων αντιλήψεων και νέων προτάσεων.

Q.

«...τη θέλουνε», εκείνη δεν τους θέλει

Χατανιώ απόλυτα όλους αυτούς τους νεοδημοκράτες που αγανακτούσαν παρακολουθώντας από την τηλεόραση τα σποτάκια του κόμματός τους, με τα οποία επιχειρείται κριτική της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Η επικοινωνιακή πολιτική είναι καθρέφτης της συνολικότερης αντίληψης ενός κόμματος και αποκαλύπτει τις ιδέες (ή την έλλειψη ιδεών) που έχουν τα στελέχη του.

Νοσοκόμες-μοντελάκια, λοιπόν, νοσοκομεία με υποδειγματικούς χώρους και (κερασάκι σε μια τούρτα που φτιάχτηκε εξ αρχής με ξινισμένα υλικά) η χορωδία που άδει «υπάρχει καλύτερη Ελλάδα και τη θέλουμε». Η αποθέωση του χαζοχαρουμενισμού, με λίγα λόγια. Και με τους χαζοχαρούμενους μπορεί πολλοί να μειδούν, αλλά με τις χαζοχαρούμενες πολιτικές ουδείς.

Αυτό το γνωρίζουν και πολλοί νεοδημοκράτες, όχι όμως -προφανώς- ο υπεύθυνος των τηλεοπτικών σποτ κ. Άρης Σπηλιωτόπουλος.

Z.

Ισπανική υποχώρηση

Πολλά γράφτηκαν και γράφονται για τη νίκη του Αθνάρ στην Ισπανία. Ειδικότερα η αριστερά, έχει οπωσδήποτε αρκετά να διδαχθεί από την ισπανική εμπειρία. Για παράδειγμα, ότι μια συμφωνία μεταξύ των κομμάτων της αριστεράς δεν μπορεί να είναι ούτε πολιτικά πειστική ούτε εκλογικά ελκτική και αποτελεσματική, όταν υπογράφεται άρον άρον, λίγες μέρες πριν από τις εκλογές.

Οι κυβερνήσεις συνεργασίας απαιτούν σοβαρή προετοιμασία, αλλά και την ανά-

λογη πολιτική κουλτούρα. Με άλλα λόγια, δεν είναι εύκολο να πείσεις ούτε καν τους ψηφοφόρους σου ότι θα συγκυβερνήσεις με κάποιον που επί χρόνια τον εγκαλείς καθημερινά ως «δεξιόν» και καταγγέλλεις όλα του τα μέτρα ως «αντιλαϊκά», όπως ακριβώς έκανε ο παραδοσιακός ηγέτης του Κ.Κ. Ισπανίας, Χούλιο Αγκίτα, όταν αναφερόταν στο Σοσιαλιστικό Κόμμα. Και, δυστυχώς, πιστές απομιμήσεις του -ή και καρικατούρες του- υπάρχουν και στην Ελλάδα.

Αλλωστε, ως γνωστόν, στην πολιτική 1+1 δεν κάνει απαραίτητως 2. Μπορεί να κάνει και 3 και 4, όταν πράγματι αναπτυχθεί αυτό που λέμε «δυναμική». Μπορεί, όμως, να κάνει και... 1,5.

Q.

Ιδιώτης πολέμαρχος

Υμιάστε τον γραφικό κ. Ναζάκη, που έπαιζε ασκώντας ιδιωτική εξωτερική πολιτική και παριστάνοντας τον πολέμαρχο του ΡΚΚ; Ε, βρήκε και αυτός τον πολιτικό του δρόμο. Τον μάζεψαν στο ΔΗΚΚΙ του κ. Τσοβόλα, αποδεικνύοντας στην πράξη τι σημαίνει «άλλη πολιτική». Ο κόσμος, βέβαια, λέει «ανεμομαζώματα, διαβολοσκορπίσματα». Αλλά αυτά είναι φιλά γράμματα για μερικούς...

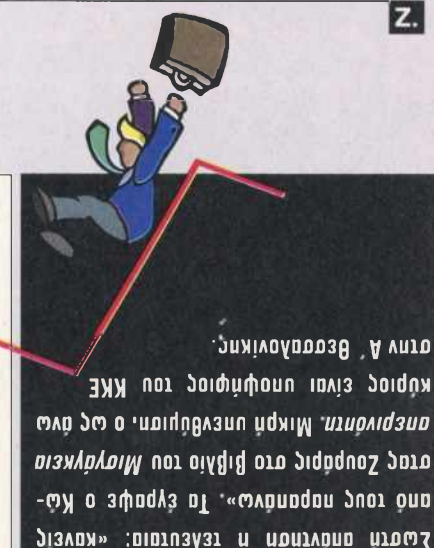
Z.

κουίζ

«Το ΚΚΕ είναι ανίσχυρο λόγω θεωρητικού αναλφαριθμητισμού... Είναι το δεξιότερο ΚΚ της Ευρώπης, με σκοταδιστική παρουσία και άθλια αντίληψη για την πολιτική... Καλύτερα ένα παζάρι της αριστεράς διασποράς, παρά όλοι εγκλωβισμένοι στο σκλαβοπάζαρο του ΚΚΕ... Επειδή στην πολιτική η ισχύς καλύπτει συνήθως το όνειδος, το ΚΚΕ ασχημονεί αλλά προχωρεί...».

Ποιος έγραψε/είπε όλα τα παραπάνω;

- Το 2ο Συνέδριο του ΚΚΕ εσωτερικού
- Ο Απόστολος Ανδρεουλάκος
- Ο Ντέμης Νικολαΐδης
- Η Ελένη Ράντου
- Ο Γιώργος Κουρής
- Ο θυρωρός της πολυκατοικίας μου
- Η Βάνα Μπάρμπα
- Κανείς από τους παραπάνω

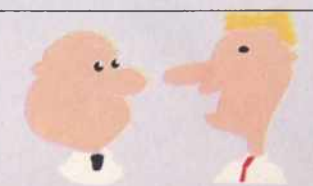

F.

Η έμ-μνηος ρήση

Ας μην κάνουμε ποτέ διάλογο επειδή φοβόμαστε, αλλά ας μη φοβηθούμε ποτέ να κάνουμε διάλογο.

Τζον Φ. Κένεντι

E.

ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ

τον Σολούρ

Με το Λαό για τον Άνθρωπο σε μια Κοινωνία Αλληλεγγύης

Δημιουργούμε τη Νέα Ελλάδα.

Ανάπτυξη και καλύτερη ζωή για όλους.

Δημιουργούμε
τη Νέα Ελλάδα

Το Μέλλον ξεκινάει
2000-2004

Κώστας Σημίτης

Είναι πάγια αρχή ότι οι δημοσκοπήσεις καταγράφουν τις τάσεις μιας χρονικής στιγμής, και άρα τα πάντα είναι δυνατόν να ανατραπούν, ακόμη και μέσα σε λίγα εικοσιτετράωρα. Ταυτόχρονα όμως, είναι βέβαιο ότι υπάρχουν παράμετροι μιας δημοσκόπησης οι οποίες σαφώς και εξαιρούνται από τον κανόνα, αφού αντιπροσωπεύουν εκτιμήσεις και αξιολογήσεις που έχουν να κάνουν με διαρκέστερες και ουσιαστικότερες αποτιμήσεις προσώπων και καταστάσεων.

Μια τέτοια αξιολόγηση είναι, για παράδειγμα, αυτή που προκύπτει από τη σύγκριση των ηγετών των δύο μεγάλων κομμάτων. Αυξομειώσεις στα ποσοστά αποδοχής του ενός ή του άλλου ασφαλώς και έχουν σημειωθεί. Όμως, ακόμα και σε περιόδους σαφούς και εντυπωσιακής πρωτοπορίας της Ν.Δ., ο Κ. Σημίτης ήταν εκείνος τον οποίο η κοινή γνώμη θεωρούσε ικανότερο για τη διακυβέρνηση της χώρας. Και βέβαια, μόνο σοβαρό δεν είναι το επιχείρημα ότι η διαφορά αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι ο ένας αξιολογείται διαθέτοντας την ιδιότητα του πρωθυπουργού, ενώ ο άλλος είναι «νέος και αδοκίμαστος», αφού ακριβώς αυτό το στοιχείο όφειλε και οφείλει να βαρύνει κατεξοχήν στην πλάστιγγα. Το αξίωμα του πρωθυπουργού δεν είναι από αυτά που αναθέτει κανείς εύκολα σε άπειρους και αδοκίμαστους πολιτικούς.

Να κερδίσει η Νέα Δημοκρατία τις εκλογές είναι πολύ δύσκολο. Να χάσει το ΠΑΣΟΚ τις εκλογές είναι ευκολότερο. Το ΠΑΣΟΚ διαθέτει ισχυρή κουλτούρα νίκης σε εκλογές. Αντιθέτως, η ΝΔ κατέχεται από ιστορική ψυχολογία ήττας. Την ψυχολογία νίκης την εμπέδωσε στο ΠΑΣΟΚ ο Ανδρέας Παπανδρέου. Την ψυχολογία της ήττας εμφύτευσαν στη ΝΔ όλοι οι μετά τον Κωνσταντίνο Καραμανλή αρχηγοί, μηδέν του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη εξαιρουμένου.

Ο Κώστας Σημίτης κατάφερε να διατηρήσει αυτή την παράδοση νίκης, και πιθανότατα θα τη συνεχίσει. Ο Κώστας Καραμανλής πασχίζει να ανατρέψει αυτή την αρνητική κληρονομιά, να κάμει την κεντροδεξιά ηγεμονική δύναμη σε ένα εκλογικό σώμα που η πλειοψηφία του γέρνει κεντροαριστερά. Δύσκολη δουλειά.

Ο Κώστας Σημίτης έχει ένα σημαντικό πλεονέκτημα. Ενώ θεωρείται κεντροαριστερός σε κεντροαριστερό περιβάλλον, έχει παράλληλα υψηλή διεισδυτικότητα στον κεντροδεξιό χώρο. Αντιθέτως, ο Κώστα Καραμανλής έχει ένα σοβαρό μειονέκτημα. Όσο προσπαθεί συστηματικά να προωθηθεί προς το κέντρο, τόσο η κοινή γνώμη (για μια σειρά από λόγους) τον θεωρεί ακραιφνή δεξιό. Εξάλλου, χάνει κι ένα «φιλέτο» από την κεντροδεξιά, κυρίως ανώτερου μορφωτικού επιπέδου και υψηλών εισοδηματικών δυνατοτήτων, που δείχνει να προτιμά τον Σημίτη.

Τελικά, ο Κώστας Καραμανλής δεν έχει καταφέρει να ξεφύγει από τα πλαίσια που παρέλαβε, κι αυτό θα του στοιχίσει. Άλλωστε, το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπου η δεξιά και η ακροδεξιά έχουν την ίδια πολιτική στέγη μπορεί να μην είναι θέμα καθημερινής ενασχόλησης, δεν είναι όμως και κάτι που ξεχνιέται από την κεντροαριστερή πλειοψηφία. Για παράδειγμα, το σποτ για την εγκληματικότητα έχει σαφείς ρατσιστικές και ξενοφοβικές προεκτάσεις, που γίνονται αμέσως αντιληπτές από τις αριστερές συνειδήσεις. Πιθανότατα, όσα πέτυχε η ΝΔ με το ανοιχτό και «κεντρώο» συνέδριό της, τα έχασε αμέσως με τα τηλεοπτικά σποτ, αφού επανέφερε τις «διαχωριστικές γραμμές» από την πίσω πόρτα.

Ο μόνος τρόπος να κερδίσει η ΝΔ τις εκλογές είναι να τις... χάσει το ΠΑΣΟΚ. Να κάνει το μεγάλο λάθος λίγες μέρες πριν οι πολίτες πάνε στην κάλπη. Όμως, η κουλτούρα νίκης και η εμπειρία των στελεχών του σε κρίσιμες μάχες μάλλον θα αποτρέψουν αυτό το ενδεχόμενο.

Βέβαια, υπάρχουν αυτοί που λένε ότι ο Κ. Καραμανλής είναι καλοπροαίρετος, άνετος, οικείος. Ναι, αλλά ο Έλληνας τον άνετο και τον οικείο τον θέλει για να πει μαζί του κανένα κρασί, όχι απαραίτητως για να τον κάνει πρωθυπουργό. Καθώς οι φανατισμοί έχουν υποχωρήσει και οι διαχωριστικές γραμμές έχουν γίνει πιο αχνές, ένας κεντροαριστερός δεν έχει σήμερα αντίρρηση να πει καφέ με έναν δεξιό. Αλλά να τον ψηφίσει, αυτό είναι άλλη υπόθεση.

*Ο Δημήτρης Καμπουράκης είναι πολιτικός συντάκτης του «Antenna».

Δημοσκοπήσεις και συγκρίσεις

του Ερρίκου Μπαρτζινόπουλου*

Παρόμοιες συγκρίσεις γίνονται, ως γνωστόν, και σε άλλα επίπεδα. Επανειλημμένα έχει γίνει λόγος για την υπεροχή του ΠΑΣΟΚ σε στελεχικό δυναμικό: η απόντηση που δόθηκε από πλευράς Νέας Δημοκρατίας είναι ότι «η πολύχρονη παραμονή του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία έχει συμβάλει ώστε κάποια πρόσωπα να εμφανίζονται "υπερτιμημένα" στο χρηματιστήριο της πολιτικής». Με τη διαφορά, όμως, ότι τέτοιου είδους ερμηνείες είναι τουλάχιστον αφελείς όταν επιχειρούν να εξηγήσουν φαινόμενα όπως αυτό που εντόπισε η τελευταία δημοσκόπηση της Metron,

σύμφωνα με την οποία οκτώ στελέχη του ΠΑΣΟΚ απολαμβάνουν της επιδοκμασίας της κοινής γνώμης σε ποσοστό από 45% ως 65% για την απόδοσή τους σε υπουργικό αξίωμα, ενώ από πλευράς Νέας Δημοκρατίας μόνο ένα στέλεχος εμφανίζει αντίστοιχη αποδοχή!

Ο καθένας μπορεί, σε τελική ανάλυση, να ερμηνεύσει όπως θέλει –ή όπως τον βολεύει– τις διαπιστώσεις που καταγράφουν οι δημοσκοπήσεις. Εκείνο που δεν αλλάζει είναι ότι ένα από τα βασικά στοιχεία που προσδιορίζουν τη στάση των ψηφοφόρων (και δη, των αναποφάσιστων) είναι η αίσθηση αξιοπιστίας που εμπνέει το ένα ή το άλλο κόμμα.

*Ο Ερρίκος Μπαρτζινόπουλος είναι αρθρογράφος στην εφημερίδα «Έθνος».

Η εκλογική μάχη της 9ης Απριλίου δεν θα είναι εύκολη για κανέναν. Το κυβερνών κόμμα καλείται περισσότερο να ξεπεράσει τον κακό του εαυτό και λιγότερο να συγκριθεί με την αξιωματική αντιπολίτευση.

Η τελευταία, άλλωστε, δεν έχει να επιδείξει πειστική εναλλακτική πρόταση εξουσίας. Ούτε καν εναλλακτική ομάδα που μπορεί να δώσει σημειολογικά στον κόσμο την εικόνα ότι έχει τη δυνατότητα να σχηματίσει κυβέρνηση ικανή να αντιμετωπίσει τα κρίσιμα προβλήματα του τόπου στη μετά-ΟΝΕ εποχή.

Ο κακός εαυτός του, λοιπόν, αλλά και η φθορά από την πολύχρονη θητεία του στην κυβέρνηση, είναι τα βασικά εμπόδια που το ΠΑΣΟΚ πρέπει να ξεπεράσει. Φυσικά, όσο αρνητικό και να ηχεί αυτό για μια κοινωνία, η πορεία του Χρηματιστηρίου θα επηρεάσει επίσης ένα τμήμα των ψηφοφόρων, οι οποίοι –δυστυχώς– εξαρτούν την ψήφο τους από την πορεία ενός οικονομικού, και εν πολλοίς επηρεαζόμενου από εξωγενείς παράγοντες, δείκτη.

Η Νέα Δημοκρατία έχει σαφώς δυσκολότερο πήχυ να υπερβεί. Και δεν εννοώ αυτόν του 40% που έθεσε στην ηγεσία της ο Κ. Μητσοτάκης μιλώντας στο Συνέδριο. Αλλά την προσπάθεια που πρέπει να κάνει ο Κ. Καραμανλής, έστω στις λίγες μέρες που απομένουν έως την Κυριακή των εκλογών, για να πείσει ότι μπορεί να χειριστεί με ικανοποιητικό τρόπο ζωτικής σημασίας ζητήματα, όπως η πορεία της οικονομίας, τα εθνικά θέματα, τα προβλήματα της κοινωνίας.

Ο πρόεδρος της Ν.Δ. δεν τίθεται υπό κρίση, όπως συχνά λέγεται και γράφεται, λόγω του νεαρού της ηλικίας του ή της κυβερνητικής απειρίας του, αλλά με βάση την πορεία που έχει ακολουθήσει στο ίδιο του το κόμμα κατά το χρονικό διάστημα που το διοικεί. Εκεί, λοιπόν, φάνηκε αυταρχικός (διαγραφές κορυφαίων στελεχών), αδύναμος να δεχτεί και να συνθέσει τις διαφορετικές απόψεις που εκ των πραγμάτων υπάρχουν σε ένα πολυσυλλεκτικό κόμμα εξουσίας, και φυσικά ανασφαλής μέσα στον ίδιο του το χώρο (τα ψηφοδέλτια επιβεβαίωσαν ότι προσπαθεί να δημιουργήσει μια ελεγχόμενη κοινοβουλευτική ομάδα).

Κι αν για τους δύο «μεγάλους» αυτά είναι ζητήματα για τα οποία υπάρχουν περιθώρια «επίλυσης» (ή σωστότερα, μη ανάδειξης), για τα υπόλοιπα κόμματα το πρόβλημα συνοψίζεται στη φράση «αγώνας ζωής ή θανάτου». Ο ΣΥΝ και το ΔΗΚΚΙ κυρίως (το ΚΚΕ είναι πιο ασφαλές) θα πρέπει πρωταρχικά να πετύχουν την είσοδό τους στη Βουλή. Και με τις παρούσες συνθήκες πώλωσης (όπως δείχνουν οι δημοσκοπήσεις), αυτό δεν είναι καθόλου απλό.

*Ο Γιάννης Παντελάκης είναι δημοσιογράφος στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία».

«Μικροί» και «μεγάλοι» σε δυσκολίες

του Γιάννη Παντελάκη*

Τ Ο Ν Ε Ο Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Σ

Οι δεσμεύσεις μας για τη νέα τετραετία

Στο διάστημα 1996-2000 δώσαμε σκληρό αγώνα για να φέρουμε την Ελλάδα στην πρώτη γραμμή της Ευρώπης. Πετύχαμε τους στόχους μας. Σήμερα η ελληνική οικονομία είναι όσο ποτέ ισχυρή. Στο νέο περιβάλλον της ΟΝΕ δημιουργούνται ευκαιρίες και δυνατότητες για ακόμα μεγαλύτερη ανάπτυξη, για περισσότερη ευημερία για όλους τους Έλληνες.

Η αντιπολίτευση όλο αυτό το διάστημα σε τίποτε δεν συμφώνησε, πουθενά δεν βοήθησε, τίποτα δεν κατάλαβε. Συναντήσαμε παντού ένα μέτωπο άρνησης. Τώρα, επειδή δεν μπορούν να αρνηθούν τα θετικά αποτελέσματα της πολιτικής μας, έχουν εφεύρει τη θεωρία του «αυτόματου πιλότου». Ότι όλα αυτά έγιναν από μόνα τους, ή από κάποιες ντιρεκτίβες των Βρυξελλών.

Εμείς, το ΠΑΣΟΚ, πετύχαμε τους στόχους μας επειδή είχαμε ξεκάθαρη πολιτική. Είχαμε συγκεκριμένους στόχους και ξέραμε βήμα βήμα τι έπρεπε να κάνουμε. Δεν υπήρξε, ούτε υπάρχει, ούτε θα υπάρξει αυτόματος πιλότος. Τίποτα δεν μας χαρίστηκε από κανένα, ούτε πρόκειται και στο μέλλον να μας χαριστεί. Ό,τι κερδίσαμε δεν πρέπει να το χάσουμε σήμερα. Αντίθετα, τώρα πρέπει να κερδίσουμε ακόμα περισσότερα.

Από το 1993, και με ιδιαίτερη ένταση από το 1996 ως σήμερα, βελτιώσαμε όλους τους τομείς κοινωνικής προστασίας. Με την πολιτική μας τα τελευταία χρόνια αποδείξαμε ότι μπορούμε να συνδυάσουμε το ισχυρό και αποτελεσματικό κοινωνικό κράτος με την οικονομική σταθερότητα και την ανάπτυξη. Αποδείξαμε ότι η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής είναι ο απαραίτητος όρος για την ευημερία της κοινωνίας.

(...)

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η Ελλάδα βρισκόταν στο 60% του μέσου βιοτικού επιπέδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2000 φτάσαμε στο 70%. Εφόσον ο ελληνικός λαός εμπιστευθεί το πρόγραμμά μας, το 2004 η Ελλάδα θα βρίσκεται στο 80% του μέσου βιοτικού επιπέδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με διαρκή ανοδική τάση.

Μαζί με το μύθο του «αυτόματου πιλότου» ακούγεται και ο μύθος ότι όλοι υποχρεώνονται να ακολουθήσουν τις ίδιες πολιτικές όταν βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Θέλω να τονίσω ότι κάθε χώρα της Ε.Ε. καθορίζει μόνη της τις πολιτικές της.

Θέτουμε υπό την κρίση του ελληνικού λαού το κοινωνικό πρόγραμμα μας για το 2000-2004. Είναι πρόγραμμα θεμελιωμένο πάνω στο μεγάλο και θετικό έργο της περιόδου 1996-2000, πρόγραμμα με συγκεκριμένες θέσεις και λεπτομερειακή επεξεργασία. Κάθε μέτρο είναι υπολογισμένο, κάθε δραχμή κοστολογημένη.

Ο κοινωνικός προϋπολογισμός της επόμενης τετραετίας 2000-2004 είναι εγγυημένος και ανέρχεται σε 45 τρισ. δρχ. Αυτή είναι η δική μας δέσμευση. Και θέλω να επισημάνω το πιο

ΦΩΤΟ: TONY STONE

basικό απ' όλα. Το ζήτημα της χρηματοδότησης του κοινωνικού κράτους.

Ο ελληνικός λαός βομβαρδίζεται αυτές τις ημέρες, από αριστερά και δεξιά, με χορό υποσχέσεων για κάθε ζήτημα, σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής. Θέλουμε να ξεκαθαρίσουμε τη δική μας θέση.

Πρώτον, κοινωνικό κράτος δεν σημαίνει παροχές με δανεικά. Όταν η οικονομία υπερχρεώνεται, το κόστος το πληρώνουν πολλαπλάσιο οι εργαζόμενοι.

Δεύτερον, δεν μπορεί να υπάρξει κοινωνικό κράτος με το «λιγότερο κράτος» της Νέας Δημοκρατίας, με την ανεξέλεγκτη κυριαρχία των νόμων της αγοράς. Για τη Ν.Δ. «λιγότερο κράτος» σημαίνει πάντοτε και μονοδιάστατα λιγότερο κοινωνικό κράτος. Στην καλύτερη περίπτωση, το φιλελεύθερο μοντέλο στηρίζεται στην υπερβολική επιβάρυνση των εργαζομένων. Αλλά αυτό δεν είναι κοινωνική δικαιοσύνη.

Όπως αποδείξαμε, οι πόροι του κοινωνικού κράτους πρέπει να εξασφαλίζονται από το υγιές πλεόνασμα της οικονομίας. Χρειάζεται κυβέρνηση με σταθερή πολιτική

Κοινωνικό κράτος

δεν σημαίνει

παροχές

με δανεικά.

Όταν η οικονομία

υπερχρεώνεται,

το κόστος

το πληρώνουν

πολλαπλάσιο

οι εργαζόμενοι.

του Κώστα Σημίτη
πρωθυπουργού και
Προέδρου του ΠΑΣΟΚ

ανάπτυξης και με κοινωνικό σχέδιο για την αναδιανομή του πλεονάσματος. Εμείς προωθήσαμε ένα δικαιότερο και πιο αποτελεσματικό φορολογικό σύστημα. Φορολογήσαμε τον πλούτο και επιτύχαμε την ελάφρυνση των ασθενέστερων εισοδημάτων.

Η Ελλάδα δεν είναι πλέον ο ουραγός στην Ευρώπη. Η Ελλάδα διαθέτει σήμερα το 25% του ΑΕΠ για τη χρηματοδότηση του κοινωνικού κράτους. Κατέχει πλέον μια από τις καλύτερες θέσεις στον ευρωπαϊκό νότο και βρίσκεται πολύ κοντά στον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (...)

Κατά τη νέα τετραετία 2000-2004 στόχος μας είναι η επέκταση και ολοκλήρωση των μηχανισμών κοινωνικής προστασίας. Σταθερή κατεύθυνση της πολιτικής μας είναι η ενίσχυση του ατομικού και οικογενειακού εισοδήματος όλων των κοινωνικών κατηγοριών, όλων των πολιτών που έχουν ανάγκη στήριξης και προστασίας.

• **Θεσπίσαμε και αυξάνουμε το ΕΚΑΣ** που χορηγείται σήμερα σε 350.000 χαμηλοσυνταξιούχους.

• **Αυξήσαμε την αγροτική σύνταξη** από 18.000 το μήνα σε 43.000 σήμερα, και συνεχίζουμε αυξητικά. Τα επόμενα δύο χρόνια θα αυξηθεί κατά άλλες 10.000 και ως το τέλος της τετραετίας οι αυξήσεις θα έχουν φθάσει το ΕΚΑΣ.

• **Αυξήσαμε σταθερά τα κοινωνικά εισοδήματα** για τους άνεργους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους υπερήλικες.

• **Ενισχύουμε σταθερά**, με ειδικά κίνητρα και παροχές, την πολύτεκνη οικογένεια. Την τελευταία τριετία τριπλασιάστηκαν οι πόροι που αφιερώσαμε στη στήριξη της οικογένειας με πολλά παιδιά (έφτασαν τα 130 δισ. ετησίως, από 42 δισ. που ήταν το 1993).

• **Μειώνουμε σταθερά** τη φορολογική επιβάρυνση της οικογένειας, με την αύξηση του αφορολόγητου εισοδήματος και των απαλλαγών για παιδιά.

• **Στηρίζουμε και ενισχύουμε σταθερά** το οικογενειακό εισόδημα, με τη μείωση των τιμών σε βασικές οικογενειακές δαπάνες, όπως το ηλεκτρικό ρεύμα, το πετρέλαιο θέρμανσης και τα στεγαστικά δάνεια.

• **Θεσπίσαμε και επεκτείνουμε σταθερά** νέα προγράμματα κοινωνικής στήριξης για τους ηλικιωμένους, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, τους παλιννοστούντες.

• **Λάβαμε θετικά μέτρα βοήθειας** προς το νέο ζευγάρι που δημιουργεί οικογένεια. Υπολογίζουμε ως το 2002 να έχουν ολοκληρωθεί οι υποδομές, ώστε να υπάρχει μια θέση σε βρεφονηπιακούς σταθμούς για κάθε νέα μητέρα που την έχει ανάγκη. Αντίστοιχες υπηρεσίες προσφέρει και το ολοήμερο σχολείο για τα παιδιά σχολικής ηλικίας. Το «πακέτο» στήριξης στο νέο ζευγάρι πλαισιώνεται από διευκολύνσεις στον στεγαστικό τομέα, ουσιαστικές άδειες μητρότητας και λοχείας, φορολογικές ελαφρύνσεις.

Οι πολιτικές μας για την τρίτη ηλικία, για τα νέα ζευγάρια και για τα άτομα με ειδικές ανάγκες συμπληρώνονται με το «Δίκτυο ενάντια στη Φτώχεια και τον Αποκλεισμό».

Στόχος μας είναι να καταπολεμήσουμε την περιθωριοποίηση και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όσοι παγιδεύονται στη φτώχεια, την εξάρτηση, την κοινωνική απομόνωση. Επιδιώκουμε να εξασφαλίσουμε σε όλους αυτούς τους συνανθρώπους μας αξιοπρεπή διαβίωση και να τους βοηθήσουμε να ενταχθούν ξανά στον κοινωνικό ιστό.

Το «Δίκτυο ενάντια στη Φτώχεια και τον Αποκλεισμό» καλύπτει τα τυχόν κενά που αφήνουν όλοι οι άλλοι προνοιακοί και κοινωνικοί μηχανισμοί. Αφορά κάθε οικογένεια και κάθε πολίτη που βρίσκεται σε δύσκολη κατάσταση.

Η ανάπτυξη ως πρόκληση

Στη διάρκεια των τελευταίων ετών έχει δημιουργηθεί καινούργιο πλαίσιο ανάπτυξης για τη χώρα. Ως αποτέλεσμα των προσπαθειών για την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ, της δημιουργίας σύγχρονων υποδομών και της διαμόρφωσης νέων θεσμών του κράτους και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, σήμερα πλέον έχουν δημιουργηθεί διαφορετικές συνθήκες λειτουργίας της οικονομίας.

Οι μακροοικονομικές ανισορροπίες οι οποίες χαρακτήριζαν την ελληνική οικονομία έχουν ουσιαστικά εξαλειφθεί. Η δημοσιονομική εξυγίανση στο μέτωπο των ελλειμμάτων και του χρέους, η πτώση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, και η συναλλαγματική σταθερότητα, διαμόρφωσαν ένα περιβάλλον που ενίσχυσε την ικανότητα της ελληνικής οικονομίας, κινητοποίησε το παραγωγικό δυναμικό της χώρας, ευνόησε τις επενδύσεις, δημιούργησε νέες δυνατότητες και ευκαιρίες στους εργαζόμενους.

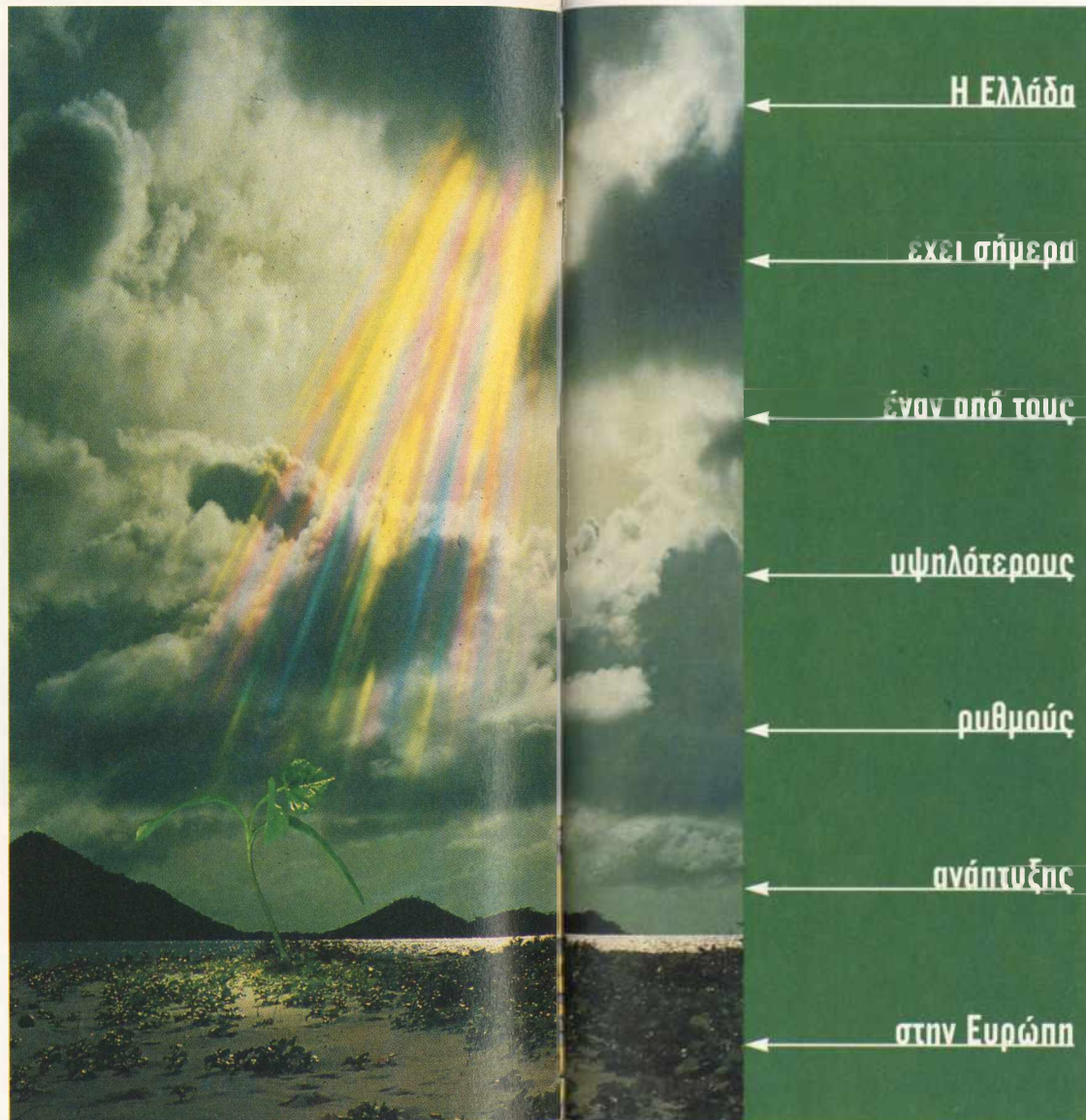
Στο επίπεδο της πραγματικής σύγκλισης, επιτεύχθηκαν ουσιαστικά αποτελέσματα: • Το 1999 και για έκτη χρονιά οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν θετικοί. Η Ελλάδα έχει σήμερα έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρώπη. Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί ως προς τη σύγκλιση του βιοτικού επιπέδου της χώρας με εκείνο των χωρών της Ε.Ε. (από 60% του μέσου Ευρωπαϊκού επιπέδου στην αρχή της δεκαετίας του 1990, έχει γίνει 69% σήμερα, με προοπτική να φτάσει το 80% στο τέλος του 2006). • Από το 1994 και ως το 2000 έχουν δημιουργηθεί πάνω από 230.000 νέες θέσεις εργασίας. Κατά την πενταετία 1994-98, η απασχόληση στην Ελλάδα αυξήθηκε ταχύτερα σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη (αντίστοιχα, 1,1% και 0,4% ετησίως). • Οι κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ ανέβηκαν από 77% του μέσου όρου της Ε.Ε. το 1993 σε 84% το 1997. Η κατά κεφαλήν κοινωνική προστασία είναι κατά 11% υψηλότερη σε σχέση με το 1990. • Τα πραγματικά εισοδήματα αυξήθηκαν κατά 1,9% το χρόνο την προηγούμενη εξαετία, με αποτέλεσμα η σωρευτική αύξηση 1994-99 να φτάσει το 11,6% περίπου. • Οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της Ελλάδας είναι από τις χαμηλότερες μεταξύ των 13 χωρών της Ε.Ε. για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

Έγιναν διαρθρωτικές προσαρμογές (ιδιωτικοποιήσεις τραπεζών, μετοχοποιήσεις ΔΕΚΟ, εξυγιάνσεις ζημιολόγων επιχειρήσεων), ενώ παράλληλα τομείς της οικονομίας (τράπεζες, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες) εκσυγχρονίστηκαν, ανέκαμψαν και αναπτύσσονται. Επίσης, η κεφαλαιαγορά προοδευτικά εκσυγχρονίζεται.

Ο παραγωγικός τομέας της οικονομίας σημειώνει ανάκαμψη:

□ **Η κερδοφορία** του ιδιωτικού τομέα έχει ανακάμψει, λόγω της μείωσης των επιτοκίων και της ανασυγκρότησης των επιχειρήσεων. Η μέση επιβάρυνση για δάνεια μειώθηκε από 28,4% το 1993 σε 12,4% το 1998. ενώ τα περιθώρια κέρδους για τα αντίστοιχα έτη αυξήθηκαν από 6,3% σε 8,2%.

□ **Η ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα** (χωρίς τις κατασκευές) αυξήθηκε με μέσο ρυθμό μεγέθυνσης 11,5% στο διάστημα 1995-98.

ΦΩΤΟ: IMAGE BANK

□ **Οι εξαγορές**, συγχωνεύσεις και συνεργασίες στον επιχειρηματικό τομέα απέκτησαν κατά τα τελευταία έτη δυναμική, αλλάζοντας το επιχειρηματικό τοπίο.

Οι επιδόσεις αυτές έχουν τη σημασία τους και για το άμεσο μέλλον. Οι αναπτυξιακές προοπτικές της ελληνικής οικονομίας για το επόμενο διάστημα διαμορφώνονται από επτά βασικούς κατευθυντήριους άξονες:

• Τη διασφάλιση μακρόχρονης σταθερότητας στο μακροοικονομικό περιβάλλον. Προβλέπονται ρυθμοί ανάπτυξης 3,8% και 4,1% αντίστοιχα για το 2000 και το 2001, και 3,9% κατά μέσο όρο για την περίοδο 2002-05. Ο πληθωρισμός θα κυμαίνεται σε πρωτοφανή για τη χώρα χαμηλά επίπεδα, όπως και τα δημοσιονομικά ελλείμματα. Το δημόσιο χρέος, ως % του ΑΕΠ, θα εξακολουθήσει να βρίσκεται σε πτωτική τροχιά. Το ίδιο και τα επι-

τόκια, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην αύξηση των επενδύσεων, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, στη δημιουργία θέσεων εργασίας.

• Την υλοποίηση επενδυτικού προγράμματος σχεδόν 16 τρισ. δρχ. (Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης), που αποτελεί τεράστια παρέμβαση στην αναπτυξιακή διαδικασία.

• Την προώθηση του ανταγωνισμού, το άνοιγμα των αγορών, τη συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών, την ενίσχυση του αναπτυξιακού προσανατολισμού του τραπεζικού συστήματος και τον εκσυγχρονισμό των αγορών κεφαλαίου.

• Την προσαρμογή της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας στη γνώση και την καινοτομία. Η ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών υποδομών και δικτύων επικοινωνίας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στις νέες τεχνολογίες, η ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, η ενίσχυση του ηλεκτρονικού εμπορίου, η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό ώστε να ανταποκριθεί στα νέα δεδομένα της κοινωνίας της πληροφορίας, μπορούν να επιφέρουν σημαντικότερα αποτελέσματα. Μπορούν να ανατρέψουν την τεχνολογική υστέρηση, να ενισχύσουν την παραγωγική οικονομική μηχανή, να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες απασχόλησης. Ειδικότερα για την επένδυση στη γνώση, η αναβάθμιση της παιδείας, η κατάρτιση σε σύγχρονες ειδικότητες και η δια βίου μάθηση ανάγονται σε βασικούς άξονες ενίσχυσης του κοινωνικοοικονομικού ιστού της χώρας.

• Την ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη της υπαίθρου. Εκτός από τους πόρους της αγροτικής πολιτικής, το 80% και πλέον των πόρων του Γ' ΚΠΣ (περίπου 13 τρισ. δρχ.) αφορούν την περιφέρεια, με πολύ σοβαρές επιπτώσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τις αναπτυξιακές υποδομές και την ενίσχυση του βιοτικού επιπέδου της υπαίθρου.

• Την ανάπτυξη του περιφερειακού διεθνούς ρόλου της Ελλάδας και τη συμμετοχή της στην ανοικοδόμηση των Βαλκανίων.

• Τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004. Η Ολυμπιάδα ανοίγει νέες ευκαιρίες για επενδύσεις και διεθνείς επιχειρηματικές συνεργασίες, καθώς και για ενίσχυση της παραγωγικής δραστηριότητας στη βιομηχανία, τη βιοτεχνία, τον τουρισμό και τον κατασκευαστικό τομέα.

Ωστόσο, οι αναπτυξιακές προοπτικές της χώρας κατά την περίοδο που ακολουθεί εξαρτώνται από κατευθύνσεις πολιτικής και από επιλογές που θα αξιοποιήσουν όσα προαναφέρθηκαν. Το νέο περιβάλλον που θα αναπτυχθεί κατά τα επόμενα έτη εξαρτάται από το περιεχόμενο και από το χαρακτήρα των επιλογών που θα γίνουν.

Σημασία έχει πώς θα αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που έχουν διαμορφωθεί. Ποια θα είναι η ισορροπία μεταξύ οικονομικού και κοινωνικού στοιχείου; Πώς το παραγωγικό σύστημα θα αξιοποιήσει τις δυνατότητες που δημιουργούνται για τη μείωση του κόστους, τις επενδύσεις, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, την ανάπτυξη τεχνολογικών δυνατοτήτων; Τέλος, σημασία έχει η θέση και ο ρόλος του κράτους σε αυτή τη νέα πραγματικότητα και ποιες θεσμικές αναδιαρθρώσεις θα απαιτηθούν για την προσαρμογή στα νέα δεδομένα.

* Η Δέσποινα Μαυρή είναι ειδική συνεργάτις στο Οικονομικό Γραφείο του πρωθυπουργού.

Εργασία και κοινωνικό κράτος

Αν η 1η Μαΐου 1886, η Πρωτομαγιά του Σικάγου, είναι το ιστορικό χρονικό ορόσημο για την εκκίνηση μιας εκατονταετούς διαδρομής κατά την οποία το βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής συμβιβάστηκε και συμβίωσε με την οικοδόμηση του βιομηχανικού μοντέλου εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης, η 1η Ιανουαρίου του 2000 ανατέλλει ως η χρονική αφετηρία που απειλεί να ανατρέψει τους παραγωγικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς πυλώνες οι οποίοι οικοδομήθηκαν κατά την εκατονταετία που φεύγει.

Έχει, λοιπόν, ενδιαφέρον ως προς το επίμαχο και άκρως επίκαιρο θέμα της κοινωνικής ασφάλισης να στρέψουμε τη σκέψη μας στην εκατονταετία που φεύγει, και ταυτόχρονα να επιχειρήσουμε να προβλέψουμε τις εξελίξεις στην εκατονταετία που ανατέλλει.

- Η εκκίνηση οικοδόμησης του βιομηχανικού μοντέλου παραγωγής (στα μέσα του 19ου αιώνα) αποτέλεσε τη βάση όλων των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων.

- Όλες οι σύγχρονες πολιτικές κοσμοθεωρίες είχαν ως γενεσιουργό αφετηρία το βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής.

- Στη Δύση, το βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής αντιστοιχίστηκε με το ευρωπαϊκό μοντέλο εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης, ενώ στην Ανατολική Ευρώπη εκφράστηκε με την οικοδόμηση ενός μοντέλου που κατέρρευσε στα τέλη του 1989, αφήνοντας πίσω του κοινωνικό χάος.

- Το ευρωπαϊκό μοντέλο του κοινωνικού κράτους, παρά τις επιμέρους ιδιαιτερότητές του, παραμένει έως σήμερα το πλέον αξιόπιστο, το μόνο που έχει βάσιμες ελπίδες να αναμετρηθεί επιτυχώς με τις προκλήσεις της εποχής.

- Αν οι κύριες συνιστώσες που διαμόρφωσαν το βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής ήταν το κεφάλαιο, η εργασία και οι πρώτες ύλες, στο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής η πληροφορία και η γνώση –και κυρίως οι διαδικασίες της διαρκούς ανανέωσής τους– αποτελούν τους βασικότερους συντελεστές.

- Το σημαντικότερο, όμως, είναι ότι αυτοί οι

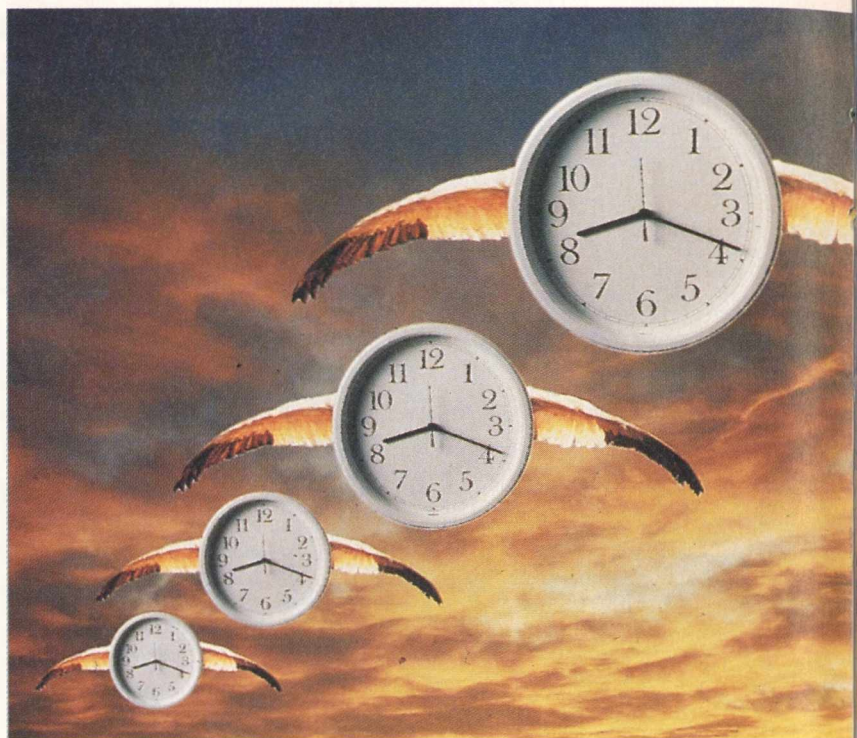

PHOTO: IMAGE BANK

νέοι συντελεστές (πληροφορία - γνώση - διαδικασίες ανανέωσής τους) λειτουργούν καταλυτικά. Δεν είναι ελέγξιμες και μετρήσιμες με την κλασική μεθοδολογία, δεν λειτουργούν αθροιστικά αλλά κατεξοχήν πολλαπλασιαστικά, απειλώντας να ανακαθορίσουν τη δυναμική και την ισχύ των παραδοσιακών συνιστωσών του βιομηχανικού μοντέλου παραγωγής, και κυρίως την ισχύ και τη δυναμική της συνιστώσας εκείνης που αφορά την εργασία.

- Το οικοδομώμενο με ασύλληπτα γρήγορους ρυθμούς εδώ και μια εικοσαετία νέο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής και η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα, που απειλεί άμεσα όχι μόνο το υφιστάμενο μοντέλο εργασίας (τυπική οκτάωρη μισθωτή εργασία), αλλά και το υφιστάμενο μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης και κράτους πρόνοιας.

Στο ξεκίνημά της η τρίτη χιλιετία μάς υποδέχεται προσφέροντάς μας μια ωρολογιακή βόμβα που ακούει στο όνομα «τυπική οκτάωρη μισθωτή εργασία και δομημένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης», καλώντας μας να βρούμε τους απαραίτητους μηχανισμούς ώστε να απασφαλίσουμε τη βόμβα δίχως να σταματήσουμε τους δείκτες του ρολογιού.

Η πρόκληση της οικοδόμησης ενός νέου, βιώσιμου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης βρίσκεται μπροστά μας και είναι εξόχως πολιτική. Ωστόσο, η αναγνώριση των έντονων διαρθρωτικών προβλημάτων ή και των αδιεξόδων του σημερινού κοινωνικοασφαλι-

Η πρόκληση
της οικοδόμησης
ενός νέου, βιώσιμου
συστήματος
κοινωνικής ασφάλισης
βρίσκεται μπροστά μας
και είναι
εξόχως πολιτική

του Ροβέρτου Σπυρόπουλου*

στικού συστήματος δεν μπορεί και δεν πρέπει να οδηγήσει τις επιλογές των πολιτικών και των συνδικαλιστών σε δύο επικίνδυνες ατραπούς.

Η πρώτη επικίνδυνη επιλογή είναι αυτή της ακινησίας και της δογματικής εμμονής στις υφιστάμενες δομές, με την εύκολη επιχειρηματολογία «κάτω τα χέρια από τις κατακτήσεις της εργατικής τάξης». Μια τέτοια επιλογή υποκρύπτει είτε αφέλεια, είτε σαφή πολιτική σκοπιμότητα, είτε αδυναμία σύλληψης και πρόβλεψης μιας νέας αδήριτης πραγματικότητας.

Η δεύτερη επικίνδυνη επιλογή είναι αυτή που, με όπλα το νέο μοντέλο παραγωγής και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, συνειδητά θέλει να οδηγήσει τον κόσμο της εργασίας στην κοινωνική βαρβαρότητα και στη βάνουση αβεβαιότητα, σε έναν κόσμο που θα στερείται δημόσιων δομών κοινωνικής ασφάλισης.

Η διαρθρωτική προσαρμογή των υφιστάμενων δημόσιων κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων, με στόχο τη δυναμική προσαρμογή τους βάσει ενός διεθνοποιημένου/παγκοσμιοποιημένου συστήματος κοινωνικών αξιών και ενός νέου τεχνολογικού μο-

ντέλου παραγωγής και εργασίας, είναι ίσως η σημαντικότερη πολιτική πρόκληση του αιώνα που ανατέλλει.

Οι αντιδράσεις στη διάσκεψη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου στο Σιάτλ, η κοινή στάση των σοσιαλδημοκρατικών κυβερνήσεων της Ευρώπης, η συνεκτική στάση όλων των κυβερνήσεων της Ε.Ε., η προσχώρηση στη θέση αυτή και μιας σειράς κυβερνήσεων άλλων χωρών (Ελβετία, Τουρκία, Ουγγαρία, κ.ά.), με κύριο άξονα την ανάδειξη του Διεθνούς Γραφείου Εργασίας ως του παγκόσμιου φορέα ο οποίος θα οριοθετήσει και θα νομοθετήσει αρχές και όρους που θα επηρεάζουν την εξελικτική πορεία προσαρμογής των υφιστάμενων κοινωνικοασφαλιστικών δομών, είναι η νέα ελπίδα, αλλά και ο μόνος ίσως δρόμος που πολιτικοποιεί απόλυτα τις εξελίξεις της παγκοσμιοποίησης.

Οι ανατροπές που προκαλεί το νέο τεχνολογικό μοντέλο παραγωγής και εργασίας, παράλληλα με την ανάγκη για διαρθρωτικές πολιτικές απασχόλησης, επιβάλλει προσαρμογές της κοινωνικής ασφάλισης, με διαφοροποίηση και διεύρυνση της βάσης της (που ήταν παραδοσιακά η μισθωτή απασχόληση), αλλά και των πόρων της, ώστε αυτή να απευθύνεται σε ολόκληρον τον κόσμο της εργασίας και να τροφοδοτείται από ολόκληρη την κοινωνία.

Υποστηρίζω ανεπιφύλακτα ότι αυτό το νέο σύστημα παγκοσμίων αξιών και ρητρών σίγουρα θα προβλέπει ενοποιημένους κανόνες για τους χρήστες του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, καθώς και για τη χρηματοδότησή του. Δίχως άλλο, οι απαντήσεις και οι λύσεις δεν θα βρεθούν με μάχες οπισθοφυλακών, αλλά με πολιτικές μάχες και κοινωνικές συμμαχίες που θα υπερβαίνουν τα παραδοσιακά γεωγραφικά σύνορα.

Αυτή είναι, κατά την άποψή μου, η νέα και μεγάλη πρόκληση για τον ευρωπαϊκό και τον παγκόσμιο σοσιαλιστικό χώρο. Ως σοσιαλιστές, δεν μπορούμε και δεν πρόκειται ποτέ να υιοθετήσουμε την άποψη ότι στη νέα πραγματικότητα το νέο κοινωνικό κράτος θα μετεξελιχθεί βάσει των κανόνων που θα επιβάλει η δύναμη της αγοράς. Για μας, δεν μπορεί η αγορά και ο ανταγωνισμός να υποκαταστήσουν το πολιτικό μας χρέος, που δεν είναι άλλο από το να δρούμε με το βλέμμα στραμμένο προς τα συμφέροντα των εργαζομένων και των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων.

Η εργασία, το κοινωνικό κράτος, και κυρίως ο στόχος για κοινωνική δικαιοσύνη, ήταν, είναι και θα είναι πάντα οι βασικοί πυλώνες των πολιτικών μας θέσεων, τα κρίσιμα σημεία της αντιπαράθεσής μας με την ιδεολογία του νεοφιλελευθερισμού.

* Ο Ροβέρτος Σπυρόπουλος είναι βουλευτής και γραμματέας του Τομέα Συνδικαλισμού του ΠΑΣΟΚ.

Από Σπυρόπουλο: (5)

ΔΕΥ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ
ΤΙΠΟΤΑ

Αγροτική οικονομία και ανασυγκρότηση της υπαίθρου

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 η ελληνική αγροτική οικονομία εμφάνισε τα πρώτα συμπτώματα κρίσης σε επίπεδο παραγωγής και παραγωγικότητας. Τα στοιχεία κρίσης θα ήταν πιο εμφανή στη δεκαετία του 1980, αν δεν συγκαλύπτονταν από τη γενναιοδωρία της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) και από τη σχετικά χαλαρή δημοσιονομική και συναλλαγματική πολιτική. Έτσι, η κρίση δεν άγγιξε τα αγροτικά εισοδήματα, παρά μόνο από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.

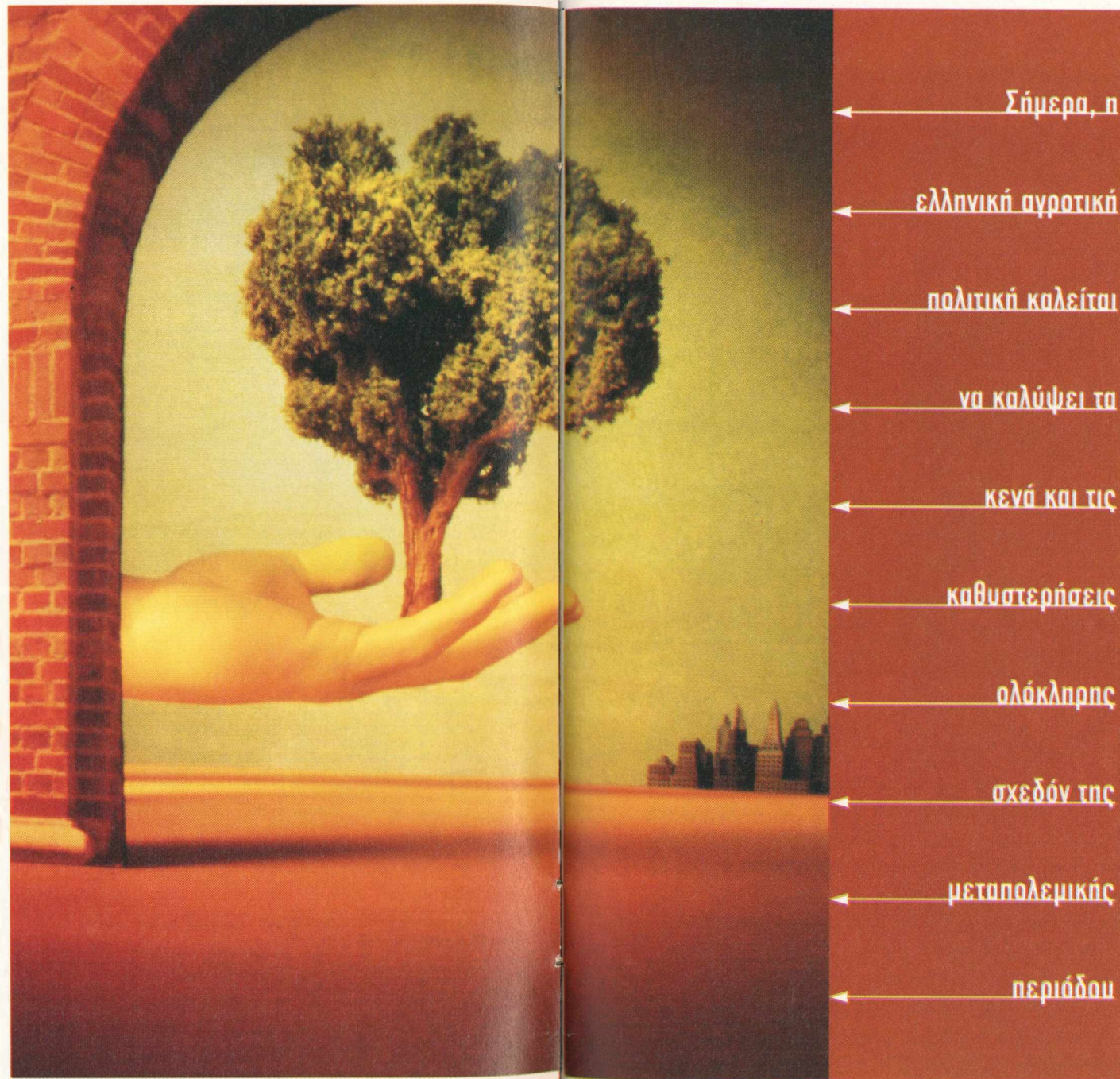
Σήμερα τα φαινόμενα της κρίσης είναι διάχυτα σε ολόκληρον τον αγροτικό χώρο. Περισσότερο εμφανή είναι τα φαινόμενα στις κατεχοκίν αγροτικές περιοχές (Θεσσαλία, Μακεδονία), όπου οι δυνατότητες πολυαπασχόλησης (τουρισμός, κατασκευές, κ.ά.) είναι μειωμένες έναντι των νησιών και των παράκτιων περιοχών, και όπου οι εισροές από την Κοινή Αγροτική Πολιτική ήταν ιδιαίτερα υψηλές στη δεκαετία του 1980.

Ωστόσο, όλα τα στοιχεία συνηγορούν ότι πρόκειται για κρίση προσαρμογής στα νέα διεθνή δεδομένα. η διάρκεια της οποίας εξαρτάται από την ικανότητα των αγροτών, των αγροτικών οργανώσεων και της αγροτικής πολιτικής να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες.

Οι νέες αυτές συνθήκες, βέβαια, δεν εμφανίστηκαν τόσο απότομα όσο συνήθως πιστεύεται. Ήδη από το 1988 είχαν αρχίσει οι πρώτοι περιορισμοί, με τους γνωστούς δημοσιονομικούς σταθεροποιητές (τις γνωστές ποσοστώσεις παραγωγής). Το 1992 οι περιορισμοί γενικεύθηκαν, ενώ μετά τη Συμφωνία της GATT χαλάρωσαν ακόμα περισσότερο οι προστατευτικοί μηχανισμοί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

Θα πρέπει να ανατρέξουμε, όμως, παλαιότερα για να αποκαλυφθεί η πραγματική αιτία της σημερινής κρίσης, που είναι η αδυναμία της ελληνικής αγροτικής παραγωγής να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό της ελεύθερα εισαγόμενης ευρωπαϊκής αγροτικής παραγωγής μετά την ένταξη στην Ε.Ε. Ασφαλώς αυτή η αδυναμία οφείλεται εν πολλοίς στην πολιτική που ασκήθηκε κατά τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, πολιτική αύξησης της παραγωγής χωρίς πρόνοια για το κόστος και την ποιότητα. Με άλλα λόγια, πολιτική εντατικοποίησης της χρήσης των βιομηχανικών εισροών (μηχανήματα, λιπάσματα, φυτοφάρμακα) και εγγειοβελτιωτικών έργων, χωρίς καμιά θεσμική και οργανωτική αλλαγή, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε σε ολόκληρη τη Δυτική Ευρώπη.

Σήμερα, η ελληνική αγροτική πολιτική καλείται να καλύ-

ΦΩΤΟ: TONY STONE

ψει τα κενά και τις καθυστερήσεις ολόκληρης σχεδόν της μεταπολεμικής περιόδου. Καλείται, δηλαδή, να αλλάξει πλήρως την κατεύθυνση της αγροτικής πολιτικής και να τη στρέψει προς τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών προϊόντων (κόστος/ποιότητα), προς την ολοκληρωμένη αγροτική ανά-

Σήμερα, η

ελληνική αγροτική

πολιτική καλείται

να καλύψει τα

κενά και τις

καθυστερήσεις

ολόκληρης

σχεδόν της

μεταπολεμικής

περιόδου

του Ναπολέοντα Μαραβέγια*

πτυξη (έναντι της τομεακής αντίληψης), προς την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής σε ολόκληρη την ελληνική υπαίθρο.

Όλα τα παραπάνω πρέπει να γίνουν όσο το δυνατόν πιο γρήγορα. Και μάλιστα, σε αντίθετες συνθήκες στο ευρωπαϊκό και το διεθνές περιβάλλον, μπροστά στο νέο

γύρο διαπραγματεύσεων του ΠΟΕ/GATT που άρχισε ήδη. Το γεγονός ότι η σημερινή κυβέρνηση εξασφάλισε σημαντικούς κοινοτικούς πόρους για την επόμενη εξαετία και απέκρουσε (μαζί με άλλες κυβερνήσεις) την προοπτική «επανεθνικοποίησης» της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής στο πλαίσιο της Agenda 2000, αποτελεί αναμφισβήτητη επιτυχία. Επίσης, η προσπάθεια θεσμικών αλλαγών κατά τα τελευταία χρόνια, αλλαγών που θα έπρεπε να έχουν ολοκληρωθεί πριν από πολύν καιρό (θεσμοθέτηση διεπαγγελματικών οργανώσεων, δημιουργία οργανισμού πιστοποίησης των αγροτικών προϊόντων, προσπάθεια για αναδιοργάνωση της αγροτικής έρευνας, ίδρυση εταιρείας αξιοποίησης της αγροτικής γης, ίδρυση οργανισμού εκπαίδευσης και κατάρτισης, θεσμοθέτηση νέου πλαισίου για τους συναιτερισμούς, κ.ά.) δημιουργεί βάσιμες ελπίδες ότι η σημερινή κρίση προσαρμογής θα ξεπεραστεί σύντομα.

Από την άλλη πλευρά, ορισμένα σημαντικά μέτρα άμεσης απόδοσης που έχει ήδη λάβει η σημερινή κυβέρνηση για να περιοριστεί το κόστος παραγωγής, όπως είναι η μείωση των επιτοκίων των αγροτικών δανείων, η μείωση της τιμής του πετρελαίου και της ηλεκτρικής ενέργειας, η αύξηση της επιστροφής του ποσοστού ΦΠΑ, η χαμηλή φορολογία του εισοδήματος, οι απαλλαγές από τη φορολογία της αγροτικής γης, κ.ά., ανακουφίζουν μεγάλη μερίδα αγροτών και αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών αγροτικών προϊόντων.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη και σημαντικότερη συνεισφορά σε ό,τι αφορά το ξεπέρασμα της σημερινής κρίσης της αγροτικής οικονομίας είναι η ένταξη της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε., η οποία θα εξασφαλίσει χαμηλά επιτόκια για τις αγροτικές επενδύσεις, σταθερά αγροτικά εισοδήματα χωρίς πλασματικές αυξομειώσεις της «πράσινης δραχμής», και κυρίως αναδιάρθρωση στον τομέα της μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων.

Οι εξελίξεις αυτές –σε συνδυασμό με την πολιτική ενθάρρυνσης των νέων και περισσότερο εκπαιδευμένων αγροτών, καθώς και με την αξιοποίηση των κοινοτικών κανονισμών για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας με φιλικές προς το περιβάλλον τεχνικές και την εφαρμογή προγραμμάτων ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης– μπορούν να συμβάλουν στο ξεπέρασμα των σημερινών προβλημάτων.

*Ο Ναπολέων Μαραβέγιας είναι καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας και Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ).

Η. Μαραβέγιας

Εξωτερική πολιτική: διδάγματα και προοπτικές

Η εξωτερική πολιτική είναι αναμφίβολα ένα από τα γονιμότερα κεφάλαια στον απολογισμό της τετραετίας της κυβέρνησης Σημίτη. Τρία είναι τα κυριότερα επιτεύγματα στο πεδίο αυτό:

- Η γενικότερη οικονομική και πολιτική ανάκαμψη της χώρας, με αποκορύφωμα την επικείμενη ένταξη στην ΟΝΕ, αναβάθμισε τη διεθνή της θέση. Μας μετέτρεψε από προβληματικό εταίρο και σύμμαχο, σε «success story» («ιστορία επιτυχίας») στην Ε.Ε., σε δυναμικό πόλο έλξης στην ευρύτερη περιοχή, εν πολλοίς σε παράδειγμα προς μίμηση για τους γείτονες.

- Στα Βαλκάνια, κατορθώσαμε να απεμπλακούμε από το αδιέξοδο στο οποίο είχαμε περιπέσει. Ολοκληρώσαμε την εξομάλυνση των σχέσεων με τους βόρειους γείτονες και ακολουθήσαμε εποικοδομητική πολιτική. Κατά τα περσινά τραγικά γεγονότα στο Κόσσοβο, η κυβέρνηση με αξιοθαύμαστη δεξιοτεχνία κατόρθωσε να σεβαστεί τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας, να συμβάλει στην πολιτική επίλυση της κρίσης, και ταυτόχρονα να εκφράσει και τη συντριπτική πλειοψηφία της κοινής γνώμης, η οποία ήταν αντίθετη στους βομβαρδισμούς.

- Τέλος, στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό, αφού αποφύγαμε τις παγίδες τύπου Ιμίων, SS-300 και Οτσαλάν, ανοίξαμε κατά τον τελευταίο χρόνο νέους δρόμους, με την πολιτική προσέγγισης με την Τουρκία και με τη μεγάλη επιτυχία στο Ελσίνκι.

Από τις εξελίξεις αυτές μπορούμε να συναγάγουμε ορισμένα χρήσιμα διδάγματα:

- Η κοινή γνώμη, η πλατειά πλειοψηφία του λαού, στηρίζει την πολιτική προσέγγισης με την Τουρκία, την εποικοδομητική πολιτική στα Βαλκάνια, τους λεπτούς χειρισμούς της κυβέρνησης κατά την κρίσιμη περίοδο του πολέμου. Οι μαζικές υστερίες των αρχών της περασμένης δεκαετίας αποτελούν παρελθόν: προσπάθειες αναβίωσής τους –ακόμα και σε συνθήκες πρόσφορες– ναυαγούν, και τελικά στρέφονται κατά των υποκινητών τους. Μπορεί εδώ να «είναι Μπαλκάνια», δεν είναι όμως Σερβία, και ακόμα λιγότερο Ιράν. Η Ελλάδα είναι μια ευημερούσα δημοκρατική ευρωπαϊκή χώρα, και η συντριπτική πλειοψηφία του λαού θέλει να παραμείνουμε τέτοια.

- Η πολιτική της προσέγγισης και του μέτρου απέδωσε και αποδίδει εκεί όπου η πολιτική της «υπερτίφ-

ΦΩΤΟ: IMAGE BANK

νης απομόνωσης» απέτυχε. Στο Ελσίνκι η Ελλάδα πέτυχε αυτό που επί χρόνια επιδίωκε: να μετατρέψει το πρόβλημά της με την Τουρκία σε ευρωπαϊκό πρόβλημα και να απεγκλωβίσει το μέλλον της Κύπρου από την ομηρία της όποιας αδιαλλαξίας του Ντενκτάς και της Άγκυρας. Και προς μεγάλη έκπληξη πολλών, το πέτυχε αυτό όχι συγκρουόμενη με την Τουρκία, αλλά προσεγγίζοντάς τη. Σε πείσμα όσων παραμένουν δέσμιοι του παρελθόντος, φάνηκε ότι Ελλάδα και Τουρκία μπορούν να κερδίσουν και οι δύο από την ευρωπαϊκή πορεία της τελευταίας. Και φάνηκε ακόμα, ότι η νέα πολιτική καθόλου δεν συνεπάγεται υποχωρήσεις σε ζωτικά ελληνικά συμφέροντα.

Ο θετικός αυτός απολογισμός επιτρέπει να αντιμετωπίσουμε τις μεγάλες προκλήσεις που βρίσκονται μπροστά μας με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία, και προπαντός με νέο πνεύμα και ανοιχτό μυαλό, χωρίς αγκυλώσεις.

Η κατάσταση στα Βαλκάνια εξακολουθεί να εμπνέει ανησυχίες. Η λογική της μισαλλοδοξίας, της εθνικής καθαρότητας και της πολυδιάσπασης πρέπει να νττηθεί. Το στοιχείο των πολυεθνικών και πολυπολιτισμικών κοινωνιών και κρα-

τών, της ευρωπαϊκής προοπτικής των Βαλκανίων, πρέπει να κερδηθεί: άλλος δρόμος δεν υπάρχει. Η Ελλάδα πρέπει με συνέπεια να στηρίζει τις δυνάμεις της δημοκρατίας, της ανοχής και του ευρωπαϊκού προσανατολισμού, όπου κι αν αυτές βρίσκονται. Και η ίδια πρέπει να αντιμετωπίσει με μεγαλύτερο θάρρος τα μειονοτικά ζητήματα.

Τα βασικά προβλήματα με την Τουρκία και το Κυπριακό δεν έχουν ασφαλώς λυθεί, αν και τα βήματα που έχουν γίνει, με αποκορύφωμα το Ελσίνκι, προωθούν ουσιαστικά την επίλυσή τους. Τέσσερα είναι τα στοιχεία που πρέπει να έχουμε κατά νου: • Οι ελληνο-τουρκικές σχέσεις δεν είναι «παίγνιο μηδενικού αθροίσματος» (ό,τι κερδίζεις εσύ, χάνω εγώ), αλλά υπάρχουν κοινά συμφέροντα που πρέπει να διευρυνθούν. • Δεν είναι οι στρατιωτικοί συσχετισμοί, οι πύραυλοι και τα δόγματα το μόνο που μετράει, αλλά και το κλίμα στους δύο λαούς, η συμπόρευσή μας με την Ευρώπη, η ενίσχυση των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων στην Τουρκία, η ανάπτυξη των διμερών θεσμικών και οικονομικών σχέσεων. • Στη διεθνή ζωή, και ιδιαίτερα στις σχέσεις ανάμεσα σε γείτονες και αυριανούς εταίρους, η έννοια του συμβιβασμού στην επίλυση προβλημάτων δεν είναι απαγορευμένη. Το κρίσιμο είναι να διαφυλάσσονται τα βασικά, τα κυριαρχικά μας δικαιώματα και να οδηγούμαστε σε αμοιβαία συμφέρουσες λύσεις. • Στο Κυπριακό, η

Δυστυχώς, η πρωτοπόρα

πολιτική της

κυβέρνησης Σημίτη

αμφισβητήθηκε

από τα κόμματα

της αντιπολίτευσης

στο πλαίσιο μιας στείρας

αντιπολιτευτικής λογικής

του Σωτήρη Βαλντέν*

επιτυχία του Ελσίνκι δεν πρέπει να οδηγήσει σε αυταπάτες ότι η επίλυσή του δεν είναι αναγκαία και επείγουσα. Το Ελσίνκι μάς προφυλάσσει από την αδιαλλαξία του Ντενκτάς και της Άγκυρας, όχι όμως και από τυχόν δική μας.

Η επικείμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι όπως οι προηγούμενες: θα επηρεάσει την ίδια την πεμπτούσια της Ένωσης. Η Ελλάδα έχει ζωτικό συμφέρον από μια γρήγορη πορεία της Κύπρου και των Βαλκανίων προς την Ευρώπη, καθώς και από μια πιο αργή αλλά σταθερή ανάλογη πορεία της Τουρκίας. Έχει επίσης ζωτικό συμφέρον από μια ισχυρή Ευρώπη. Πρέπει, συνεπώς, να αναζητήσει με τόλμη τις μορφές θεσμικής ευελιξίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα είναι συμβατές με το ελληνικό συμφέρον, αλλά και που θα καθιστούν τη μεγάλη διεύρυνση δυνατή, χωρίς παράλληλα να εξασθενούν την Ένωση.

Στην εξωτερική πολιτική, οι βασικές επιλογές πρέπει και μπορεί να αποτελούν αντικείμενο διακομματικής συναίνεσης. Εξάλλου, συχνά στα ζητήματα αυτά οι διαχωριστικές γραμμές διαπερνούν ορίζοντα όλα τα κόμματα και τους πολιτικούς χώρους. Δυστυχώς, η πρωτοπόρα πολιτική της κυβέρνησης Σημίτη αμφισβητήθηκε από τα κόμματα της αντιπολίτευσης στο πλαίσιο μιας στείρας αντιπολιτευτικής λογικής. Είναι βέβαιο ότι ο ελληνικός λαός θα στηρίξει αυτούς που χάραξαν και υλοποίησαν την πολιτική αυτή, και όχι όσους την αμφισβήτησαν, είτε από καιροσκοπισμό, είτε επειδή παραμένουν δέσμιοι του παρελθόντος. Και η στήριξη αυτή θα γίνει πλατύτερη, όσο περισσότερο η κυβέρνηση «πιστέψει» στην πολιτική της και τη συνεχίσει με θάρρος.

* Ο Σωτήρης Βαλντέν είναι πρώην μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ ε.σ. και της ΕΑΡ, καθώς και μέλος της Πρωτοβουλίας Πολιτών της Ανανεωτικής Αριστεράς και της Οικολογίας, που στηρίζει το ΠΑΣΟΚ και τον πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη.

Παιδεία ανοιχτών οριζόντων

Η πρώτη γενιά της μεταρρύθμισης, τα παιδιά της Γ' τάξης του Ενιαίου Λυκείου, με όλα τα προβλήματα που αντιμετώπισε το νέο σύστημα στα πρώτα του βήματα, θα υποβάλουν μέσα στο καλοκαίρι του 2000 αίτηση για την εισαγωγή τους σε σχολές και τμήματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι νέοι φοιτητές θα εγγράφονται με απλή αίτησή τους. Αν οι αιτήσεις είναι περισσότερες από τις θέσεις που έχει ανακοινώσει η Σχολή ή το Τμήμα, η επιλογή των εισακτέων θα γίνεται με βάση την επίδοση των μαθητών στο Ενιαίο Λύκειο. Προκειμένου, μάλιστα, να είναι αντικειμενική η αξιολόγηση των μαθητών στις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις του Ενιαίου Λυκείου, τα θέματα είναι κοινά και τα ονόματα των παιδιών καλυμμένα, ώστε να αποκλείεται ο υποκειμενισμός, ή ακόμα και η καχυποψία ότι οι εξετάσεις μπορεί να είναι διαβλητές.

Η επιλογή για την εισαγωγή στα ΑΕΙ-ΤΕΙ –αν οι θέσεις δεν επαρκούν– θα γίνει με βάση την επίδοση του μαθητή στο Ενιαίο Λύκειο, οι απόφοιτοι του οποίου θα συμπληρώσουν το σχετικό μηχανογραφικό δελτίο, αφού θα έχουν πάρει το απολυτήριό τους.

Φέτος, θα εισαχθούν στα ΑΕΙ και τα ΤΕΙ της χώρας 85.000 απόφοιτοι του Ενιαίου Λυκείου, εκ των οποίων τουλάχιστον 25.000 απόφοιτοι των Δεσμών. Τα τελευταία τρία χρόνια σχεδόν διπλασιάστηκε ο αριθμός των εισακτέων: από 50.000 το 1996, τον προεχρή Σεπτέμβριο θα εισαχθούν 85.000.

Η ανοιχτή τριτοβάθμια εκπαίδευση, όμως, είναι ένας μόνο από τους πυλώνες της μεταρρύθμισης. Η παιδεία στο κατώφλι της νέας χιλιετίας αλλάζει. Προτεραιότητες του Υπουργείου Παιδείας για την επόμενη τετραετία είναι, μεταξύ άλλων, η αναδιάρθρωση των προγραμμάτων σπουδών και της υποχρεωτικής εκπαίδευσης (του Δη-

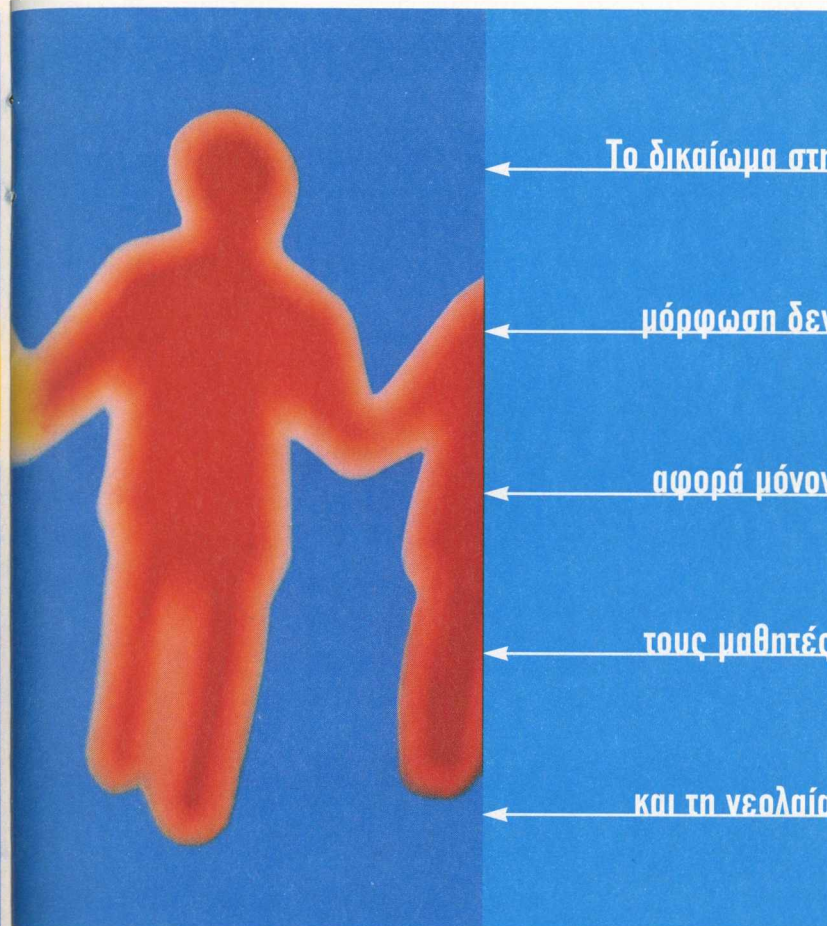
ΦΩΤΟ: TONY STONE

μοτικού και του Γυμνασίου), καθώς και η συγγραφή των κατάλληλων βιβλίων, ώστε τα παιδιά να προετοιμάζονται καλύτερα, να μην έχουν κενά, να μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των επόμενων ετών. Επίσης, η λειτουργία του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών θα βελτιώσει το επίπεδο της παρεχόμενης ποιότητας σπουδών στα σχολεία.

Παράλληλα, θα ενισχυθούν τα 430 Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ) που λειτουργούν σήμερα στη χώρα, προκειμένου η παραμελημένη τεχνική/επαγγελματική εκπαίδευση να εναρμονιστεί με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Ένας άλλος στόχος, ο οποίος έχει ήδη αρχίσει να υλοποιείται καθώς υπάρχουν οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις, είναι η αναδιάρθρωση του διοικητικού μηχανισμού της εκπαίδευσης, σε πρώτη φάση με τη λειτουργία 13 περιφερειακών υπηρεσιών. Δηλαδή, 13 μίνι Υπουργείων Παιδείας, προκειμένου να αποκεντρωθούν οι αρμοδιότητες και να λειτουργεί πιο ευέλικτα το σύστημα.

Κατά την επόμενη τετραετία, μια από τις πιο ρηξικέλευθες τομές της μεταρρύθμισης, ο θεσμός του ολοήμερου σχολείου (Νηπιαγωγεί-

Το δικαίωμα στη

μόρφωση δεν

αφορά μόνον

τους μαθητές

και τη νεολαία

της Βασιλικής Φιλίππου

ου και Δημοτικού) θα επεκταθεί, με στόχο να καλύψει όλα τα σχολεία της χώρας, προσφέροντας αφενός βολικότερο ωράριο στους εργαζόμενους γονείς, και αφετέρου άλλης ποιότητας μαθητεία στα παιδιά, με δημιουργικές δραστηριότητες, όπως μουσική, θέατρο, εικαστικά, πληροφορική, κ.ά.

Σημαντικό θέμα προτεραιότητας είναι και η картоγράφηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ήδη για το σκοπό αυτό συστήθηκε ομάδα εργασίας αποτελούμενη από 26 μέλη, καθηγητές ΑΕΙ και ΤΕΙ, πρώην ειδικούς γραμματείς του Υπουργείου Παιδείας με πείρα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και ειδικούς επιστήμονες. Η ομάδα, στόχος της οποίας είναι η εξάλειψη επικαλύψεων, συγκρούσεων και αντιφάσεων στον πανεπιστημιακό και τον τεχνολογικό χώρο, θα καταγράψει τα δεδομένα και θα διερευνήσει τις δυνατότητες για το μέλλον (έως το 2010), λαμβάνοντας υπόψη όσα ισχύουν διεθνώς.

Στόχος έως το 2004, ο οποίος υλοποιείται ήδη, είναι η εξάλειψη της διπλοβάρδιας στα σχολεία λόγω έλλειψης ελεύθερων χώρων –ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα. Ήδη, ο Οργανισμός Σχολι-

κών Κτιρίων κατασκευάζει 218 έργα, δυναμικότητας 2.170 αιθουσών και προϋπολογισμού 72 δισ. Παράλληλα, αλλάζει την αντίληψη που ήθελε το σχολείο να εξαντλείται στα θρανία και το μαυροπίνακα, προωθώντας δένδροφυτεύσεις αυλών, καθώς και δημιουργία κλειστών γυμναστηρίων, αιθουσών πληροφορικής και εργαστηρίων.

Η καθιέρωση μιας πολιτικής για τη νεότητα είναι επίσης ένας από τους στόχους της επόμενης τετραετίας. Θα προωθηθεί ειδικό νομοσχέδιο, με το οποίο προβλέπεται οικονομική ενίσχυση των οργανώσεων των νέων, αναγνώριση του Εθνικού Συμβουλίου Νεολαίας ως ισότιμου κοινωνικού εταίρου, θεσμοθέτηση δημοτικών και νομαρχιακών συμβουλίων νεολαίας, καθώς και δραστηριοποίηση του Εθνικού Παρατηρητηρίου για τα Δικαιώματα των Παιδιών και των Νέων. Επίσης, στους νομούς της χώρας θα ιδρυθούν Κέντρα Πληροφόρησης Νέων, με σκοπό την προαγωγή του εθελοντισμού και με κατευθυντήρια ιδέα τη διάδοση της αντίληψης του ενεργού πολίτη.

Το δικαίωμα στη μόρφωση δεν αφορά, όμως, μόνον τους μαθητές και τη νεολαία. Οι εργαζόμενοι ενήλικες έχουν πλέον τη δυνατότητα, η οποία συνεχώς διευρύνεται μέσω των προγραμμάτων της δια βίου εκπαίδευσης (πρόκειται για έναν ακόμα πυλώνα της μεταρρύθμισης), να επιστρέφουν και πάλι στα θρανία της γνώσης, ή να σπουδάζουν για πρώτη φορά. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής λειτουργούν ήδη στη χώρα μας, δίνοντας την ευκαιρία σε εργαζόμενους πολίτες να διευρύνουν τον ορίζοντα της μάθησής τους. Επιπλέον, θα λειτουργήσουν προγράμματα άτυπης εκπαίδευσης για ενήλικες, με παράλληλη πιστοποίηση γνώσεων σε θέματα πληροφορικής, ξένων γλωσσών, αγωγής καταναλωτή, υγείας, κ.λπ. από τη Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης.

«Παιδεία ανοιχτών οριζόντων για όλους τους πολίτες». Αυτή είναι η φράση που συνοψίζει τους στόχους και τις προτεραιότητες της επόμενης τετραετίας στο χώρο της εκπαίδευσης.

Η πορεία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας

Τα μεγέθη της οικονομίας δείχνουν ότι η δεκαετία που ολοκληρώνεται με το έτος 2000 δεν οδηγεί μόνο στην έναρξη της χώρας στην ΟΝΕ. Φαίνεται να χαράσσει το δρόμο για την ανανέωση της πραγματικής οικονομίας και για την ενσωμάτωσή της με νέους όρους στην Ευρωπαϊκή οικονομία.

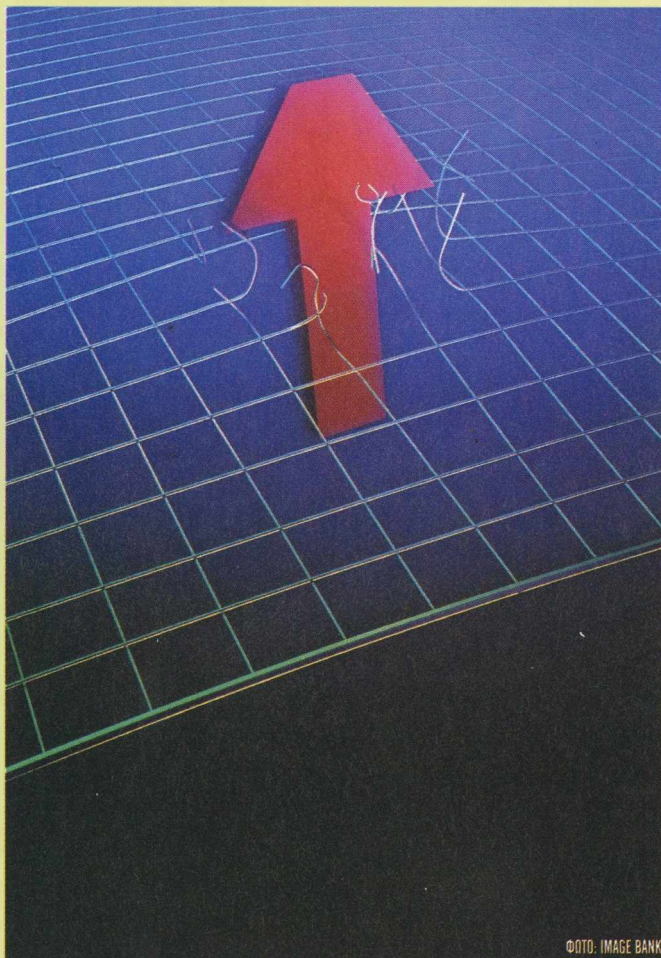
Η επιτάχυνση της μεγέθυνσης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) από 2% το 1994 σε 3,5% το 1999, με πρόβλεψη 3,8% για το 2000 (Διάγραμμα 1), είναι από μόνη της σημαντική, αλλά συνοδεύεται και από άλλες ενδιαφέρουσες τάσεις. Το κυριότερο μέγεθος είναι αναμφισβήτητο οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, που ακολουθούν εντυπωσιακό ρυθμό ετήσιων αυξήσεων μετά το 1995, ξεπερνώντας σταθερά το 8% (Διάγραμμα 2).

Η ανάκαμψη τροφοδοτείται εν μέρει και από την αύξηση των αμοιβών της εργασίας, που κατά μέσο όρο ακολουθούν αισθητά αυξητικό ρυθμό (Διάγραμμα 3). Η σημαντικότερη μακροπρόθεσμα διαπίστωση είναι ότι η αύξηση των επενδύσεων φαίνεται να οδηγεί σε νέα τάση αύξησης της παραγωγικότητας, που αγγίζει τους περισσότερους τομείς της οικονομίας (Διάγραμμα 4).

Για την περίοδο 1994-1998 η ετήσια αύξηση της παραγωγικότητας δεν είναι βέβαια εντυπωσιακή, αλλά είναι οπωσδήποτε θετική. Οι παραγωγικοί τομείς της οικονομίας γνωρίζουν επιτάχυνση της αυξητικής τάσης. Μόνη εξαίρεση ο πρωτογενής τομέας, όπου η ετήσια αύξηση από 4,6% την περίοδο 1990-1993 μειώνεται στο 3,5% την περίοδο 1994-1998, ποσοστό που παραμένει πάντως υψηλό.

Ταχύτερη αύξηση της παραγωγικότητας παρατηρείται επίσης στα ορυχεία και τη μεταποίηση. Στη μεταποίηση, μάλιστα, αυτή η ανάκαμψη της παραγωγικότητας αφορά πλέον τη συντριπτική πλειοψηφία των κλάδων, σύμφωνα με μελέτη του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Αυτός είναι και ο λόγος που οι μεγάλες μεταποιητικές επιχειρήσεις δέχτηκαν αρκετές φορές να δώσουν αυξήσεις στους εργαζόμενους πολύ πάνω από τις αυξήσεις που διαπραγματεύεται ο ΣΕΒ κατά την υπογραφή της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης.

Ακόμα ταχύτερες ήταν οι αυξήσεις της παραγωγικότητας στην Κοινή Ωφέλεια και τις μεταφορές. Οι επενδύσεις στις δημόσιες επιχειρήσεις απέδωσαν, όπως και ο εκσυγχρονισμός που παρατηρείται στον κλάδο των μεταφορών. Οι τομείς, όμως, των κατασκευών και των λοιπών υπηρεσιών έχουν μείνει πίσω. Στις κατασκευές παρατηρείται

ΦΩΤΟ: IMAGE BANK

κατά την περίοδο 1994-1998 μικρή ετήσια αύξηση της παραγωγικότητας κατά 0,8%, ενώ στις λοιπές υπηρεσίες η τάση είναι ελαφρώς πτωτική, με ετήσιο ρυθμό μεταβολής -0,1%.

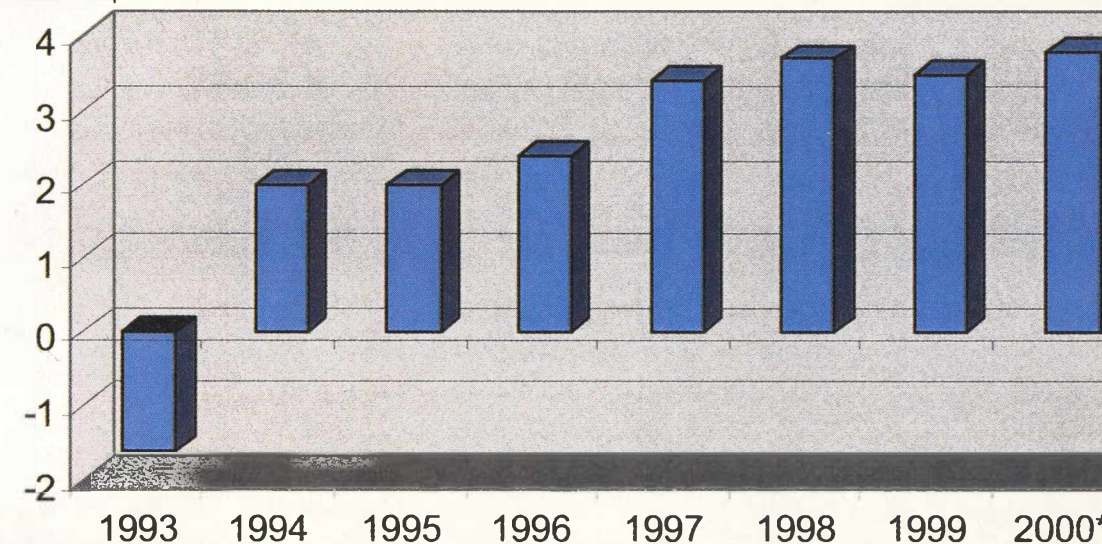
Ανεξάρτητα από την ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η πτώση του πληθωρισμού (Διάγραμμα 5), η συρρίκνωση του δημόσιου ελλείμματος (Διάγραμμα 6) και η μείωση των επιτοκίων (Διάγραμμα 7) αποτελούν μεταβολές που σταθεροποιούν τη θέση της οικονομίας στον διεθνή περίγυρο. Η μείωση των επιτοκίων θα συμπαρασύρει και τα τραπεζικά επιτόκια, ενώ η ένταξη στην ΟΝΕ θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε ευθυγράμμιση των επιτοκίων τραπεζικού δανεισμού με τα (χαμηλά) Ευρωπαϊκά επίπεδα.

Η εξέλιξη αυτή θα αποτελέσει έναν επιπλέον παράγοντα ανάκαμψης της οικονομίας και της επενδυτικής δραστηριότητας. Μπορεί να προβλέψει κανείς ότι το σύνολο αυτών των παραγόντων θα διατηρήσουν το ρυθμό μεγέθυνσης σε υψηλά επίπεδα, όπως και ότι η εξέλιξη θα αρχίσει να επηρεάζει θετικά όχι μόνο την απασχόληση, αλλά και τη σχέση ανέργων και ενεργού πληθυσμού.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Ταχύτερη μεγέθυνση του ΑΕΠ

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

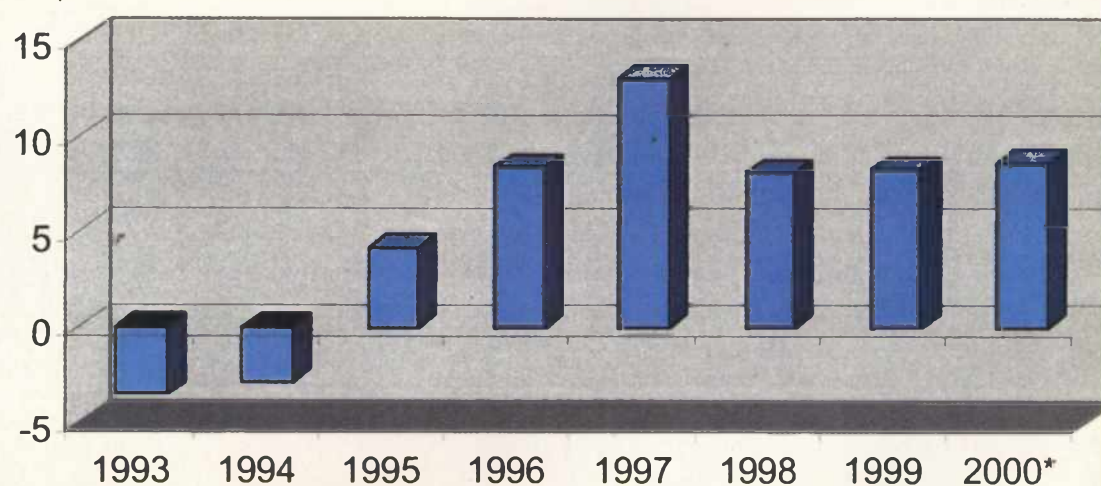
Η Ελλάδα έχει πλέον έναν από τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης στην Ευρώπη. Το βιοτικό επίπεδο της χώρας αυξήθηκε από το 60% του μέσου Ευρωπαϊκού επιπέδου στην αρχή της δεκαετίας του 1990 στο 70% σήμερα. Και συνεχίζουμε.

Η οικονομία εξυγιάνθηκε και έγινε πιο ανταγωνιστική. Με τη μείωση των ελλειμμάτων και του χρέους, την πτώση του πληθωρισμού και των επιτοκίων, δημιουργούνται νέες δυνατότητες και νέες ευκαιρίες για τους εργαζόμενους, τις επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά.

Το 1996 είχαμε δεσμευτεί ότι σε τέσσερα χρόνια θα δημιουργήσουμε 180.000 νέες θέσεις εργασίας. Από τότε έχουν δημιουργηθεί πάνω από 210.000 νέες θέσεις εργασίας. Όλο αυτό το διάστημα αυξήσαμε σταθερά τις κοινωνικές δαπάνες. Σήμερα, είμαστε σε καλύτερη θέση από πολλές χώρες και πιο κοντά στο μέσο Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αύξηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

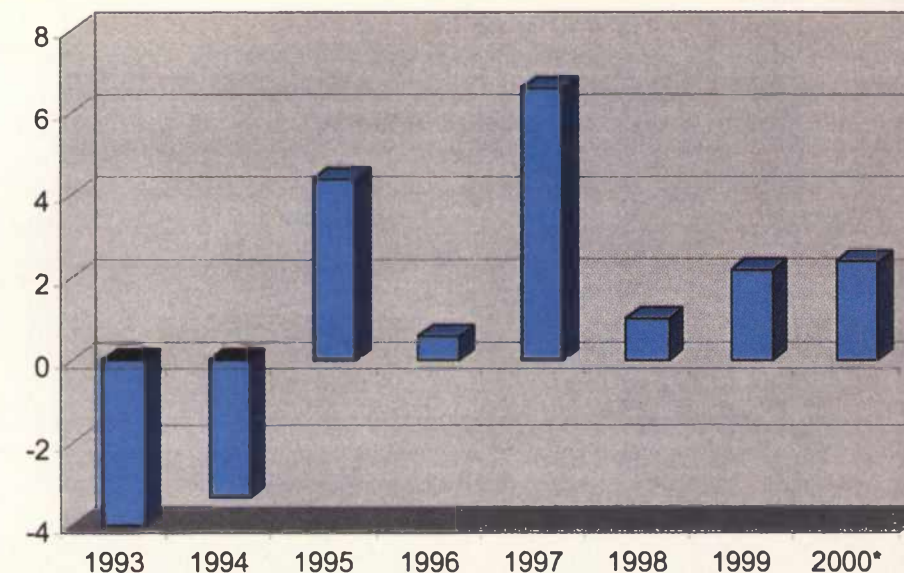
Στα επόμενα επτά χρόνια προβλέπεται να διατεθούν 15,7 τρισ. δρχ. για να επεκτείνουν τις υποδομές, να στηρίξουν την περιφερειακή ανάπτυξη. Να ενισχύσουν τη βιομηχανία, το εμπόριο, τον τουρισμό, και ιδιαίτερα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Δημιουργούνται ολοκληρωμένα δίκτυα μεταφορών σε όλο τον γεωγραφικό χώρο της Ελλάδας. Προτεραιότητά μας είναι η ολοκλήρωση της Εγνατίας, της ΠΑΘΕ, της Αττικής και της Ιονίας Οδού, η γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου, το Διεθνές Αεροδρόμιο, το Μετρό της Θεσσαλονίκης. Αναβαθμίζεται η εμπορική ναυτιλία, με τον εκσυγχρονισμό της ακτοπλοΐας και την αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών.

Πρωθούμε τον ανταγωνισμό, το άνοιγμα των κλειστών αγορών, τη συνέχιση των διαρθρωτικών αλλαγών. Ενισχύουμε τον αναπτυξιακό προσανατολισμό του τραπεζικού συστήματος και τον εκσυγχρονισμό των αγορών κεφαλαίου. Η Ελλάδα αναδεικνύεται έτσι σε σύγχρονο διεθνές εμπορικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο για όλη την περιοχή. Για τις νέες τεχνολογίες και την κοινωνία της πληροφορίας, πρωθούμε την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και των δικτύων επικοινωνίας. Δίνονται κίνητρα για τη δημιουργία εταιρειών εντάσεως τεχνολογίας και για την παραγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Μεταβολές του μέσου πραγματικού μισθού

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

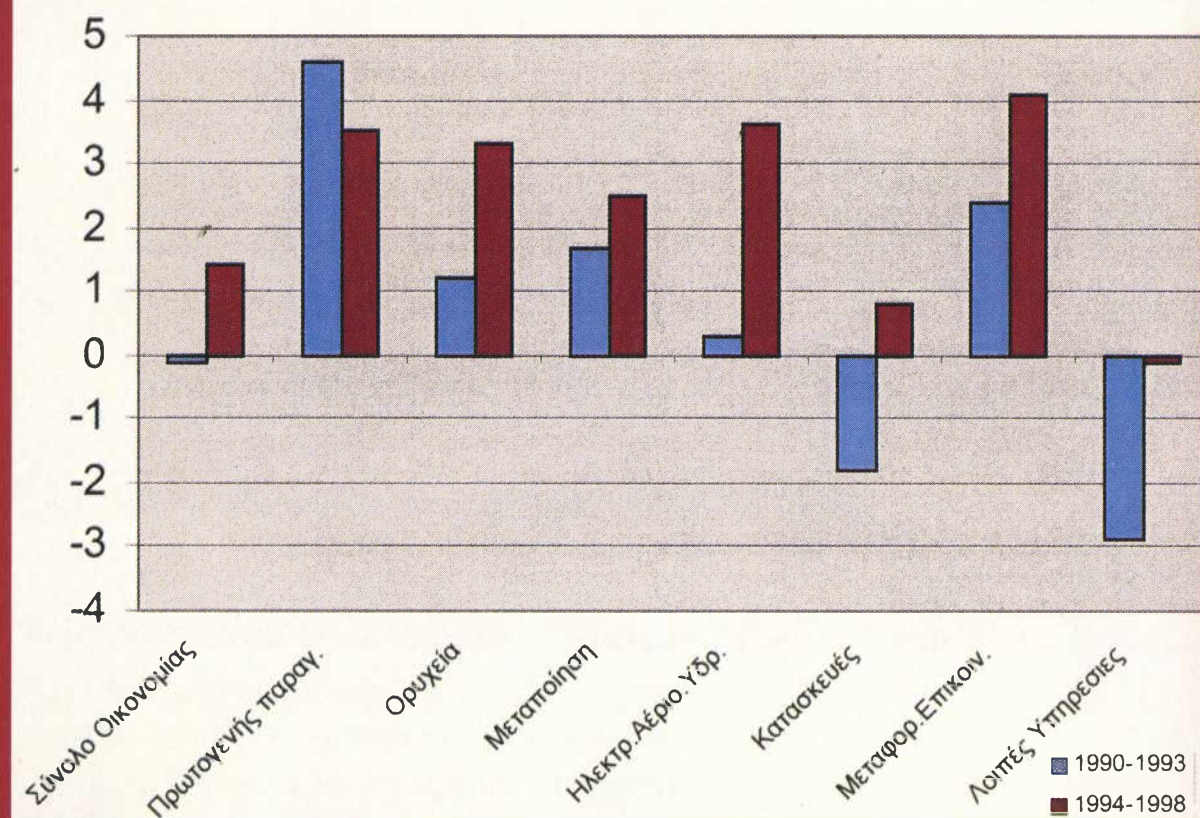

Μείζων πολιτική μας επιλογή ήταν, παρά το πρόγραμμα σταθεροποίησης, να αναστρέψουμε τη νεοφιλελεύθερη πολιτική λιτότητας. Να διασφαλίσουμε τα πραγματικά εισοδήματα, την αγοραστική δύναμη του μισθωτού, του συνταξιούχου, της νοικοκυράς. Να υπάρξει γενικευμένη συμμετοχή όλων στα κέρδη της προόδου.

Αυξήσαμε τις πραγματικές αμοιβές μεταξύ 1994 και 1999 κατά 11,6%. Κλείσαμε την ψαλίδα που δημιούργησε η Νέα Δημοκρατία. Πριν από λίγα χρόνια, ο πληθωρισμός "έτρωγε" τους πραγματικούς μισθούς. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ συρρίκνωσε τον πληθωρισμό στο 2,6% το 1999 και σταθεροποίησε την αγοραστική δύναμη του μέσου νοικοκυριού. Αυξήσαμε το μερίδιο της εργασίας στο ΑΕΠ από 36% το 1993 σε 40% το 1999. Αυτό σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι κερδίζουν όχι μόνο σε απόλυτους αριθμούς, αλλά και αναλογικά περισσότερα.

Βελτιώνεται η παραγωγικότητα

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

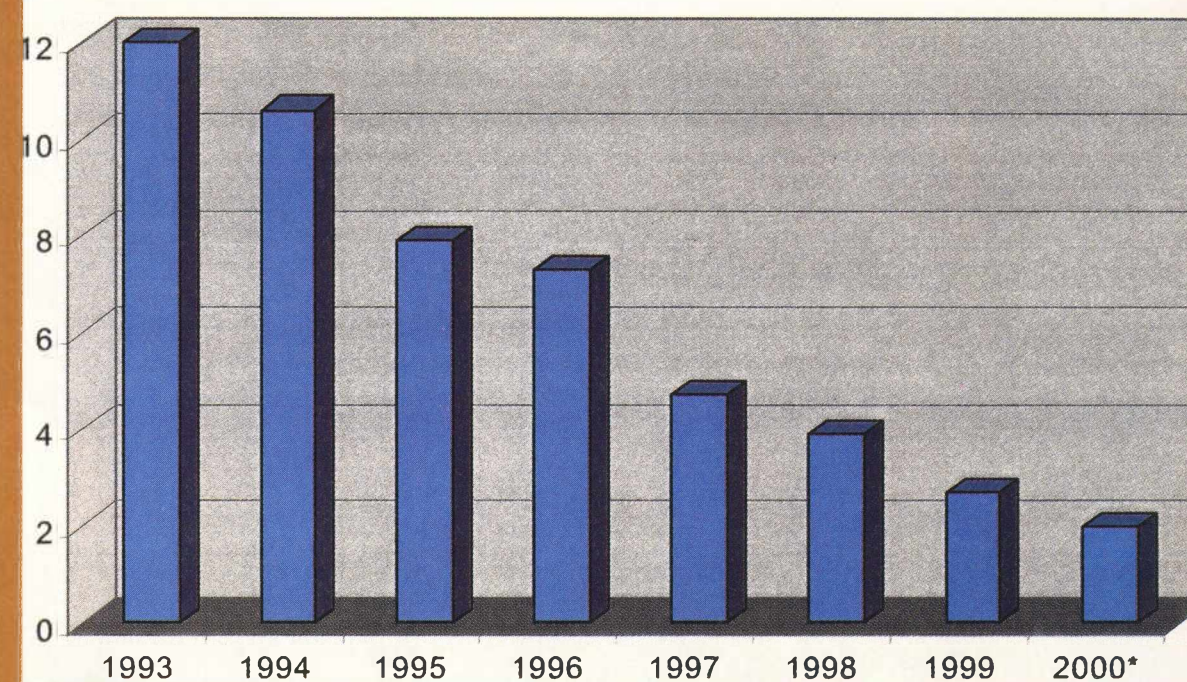

Στόχος μας είναι η τετραετία 2000-2004 να καταγραφεί ως «η τετραετία της πορείας προς την πλήρη απασχόληση».

Στην περίοδο 2000-2004 η μάχη για την ανεργία είναι στόχος πρώτης προτεραιότητας. Μεσοπρόθεσμα, δηλαδή μέχρι το 2002, για κάθε χρόνο επιδιώκουμε τη δημιουργία 55.000 νέων θέσεων εργασίας, ώστε η ανεργία να μειωθεί σταδιακά στα επίπεδα του 8,7%. Εργαλεία μας για το στόχο αυτό είναι οι μεγάλες πολιτικές μας, αλλά και τα ειδικά μέτρα που θα πάρουμε.

Επιβράδυνση του πληθωρισμού

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

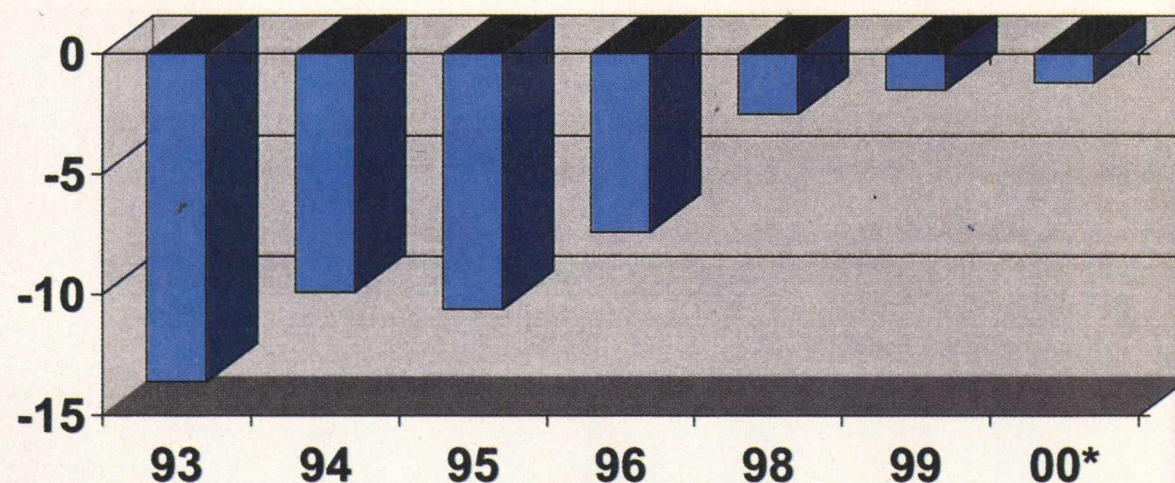

Η επίτευξη υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης αποτελεί την πιο ισχυρή και υγιή πηγή απασχόλησης. Η αύξηση της απασχόλησης στην τριετία 2000-2002 προβλέπεται να είναι αθροιστικά 170.000 θέσεις εργασίας περίπου.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

Έλλειμμα
γενικής κυβέρνησης
(% ΑΕΠ)

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

Στην οικονομία, αρχίζοντας από το 1994 και με επιτάχυνση από το 1996, ανατρέψαμε τη βαρύτατη κληρονομιά της περιόδου 1989-1993.

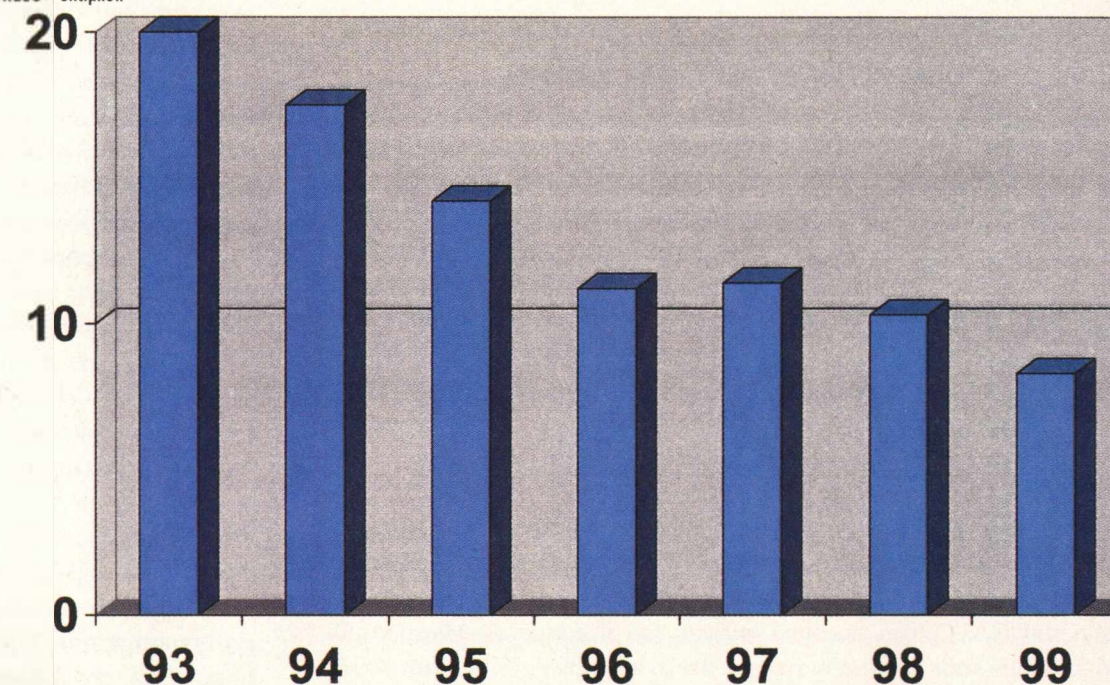
Τα γιγάντια ελλείμματα, το εκρηκτικό δημόσιο χρέος και ο υψηλός πληθωρισμός είχαν καθλώσει την οικονομία σε διαρκή ύφεση. Οι παραγωγικές δυνάμεις ήταν δέσμιες και η χώρα βρισκόταν σε μεγάλη υστέρηση απέναντι στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.

Με την οικονομική μας πολιτική ξεπεράσαμε το δίλημμα σταθεροποίηση ή ανάπτυξη. Επιτύχαμε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσα από τη σταθεροποίηση, διαφυλάσσοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

Επιτόκιο ετήσιων
εντόκων γραμματίων

πηγή: ΥΠΕΘΟ * εκτίμηση

Στόχος μας είναι να συνεχίσουμε την ανάπτυξη της οικονομίας με ακόμα εντονότερους ρυθμούς, ώστε το 2004 να προσεγγίσουμε το 80% του βιοτικού επιπέδου της Ευρώπης των 15.

Τα προηγούμενα χρόνια δώσαμε τη μάχη για τη σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας και για την ένταξη στην ΟΝΕ. Τα επόμενα χρόνια δίνουμε τη μάχη για τη σύγκλιση της ελληνικής περιφέρειας προς τις αναπτυγμένες περιφέρειες της Ευρώπης. Στόχος είναι να κάνουμε όλες τις περιφέρειες της χώρας ισχυρούς πόλους ανάπτυξης και ευημερίας.

Διαμορφώνουμε και υποστηρίζουμε μια στρατηγική εθνικής ανταγωνιστικότητας, με την ανάδειξη των συγκριτικών μας πλεονεκτημάτων σε τομείς όπως η γεωργία, ο τουρισμός, ο πολιτισμός, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, οι νέες τεχνολογίες. Κοινός παρανομαστής όλης αυτής της προσπάθειας είναι η ποιότητα και η καινοτομία της ελληνικής παραγωγής.

*Τα κείμενα που συνοδεύουν τα Διαγράμματα προέρχονται από το Πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ και από ομιλίες του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη

Νέα κρίση στα Βαλκάνια;

Στο Κοσσυφοπέδιο και τη νότια Σερβία μυρίζει και πάλι μπαρούτι. Στην ΠΓΔΜ η καχυποψία μεταξύ των Αλβανών και των Σλάβων έχει μετατραπεί σε ανοιχτή εκθρότητα. Το Μαυροβούνιο μεθοδεύει την απόσχιση του από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Η κυβέρνηση του Βελιγραδίου συντηρεί την ένταση, προσπαθώντας να σταθεροποιήσει τη θέση της. Μια νέα κρίση στα Βαλκάνια μπορεί να ξεσπάσει από στιγμή σε στιγμή. Σε σχέση, όμως, με τα γεγονότα του Κοσσυφοπεδίου πριν από ένα χρόνο, η θέση της Ελλάδας είναι σήμερα ενισχυμένη.

Οι ταραχές που ξέσπασαν πρόσφατα και συνεχίζονται στην πόλη Μίτροβιτσα και η κλιμάκωση της έντασης στη νότια Σερβία έχουν προκαλέσει την εύλογη ανησυχία όχι μόνο της ελληνικής κυβέρνησης, αλλά και όλων όσοι αντιμετωπίζουν με σύνεση και ρεαλισμό τις εξελίξεις στα Βαλκάνια. Ενώ συμπληρώνεται ένας χρόνος από την επέμβαση του ΝΑΤΟ, οι αλβανόφωνοι «μεγαλοϊδεάτες» του Κοσόβου, αφού ολοκλήρωσαν την εθνοκάθαρση στις περιοχές της επαρχίας όπου αποτελούν την πλειοψηφία, επιχειρούν να θέσουν υπό τον έλεγχό τους και περιοχές του Κοσσυφοπεδίου όπου ο πληθυσμός είναι στην πλειοψηφία του σερβικός, ενώ παράλληλα να επεκτείνουν την κυριαρχία τους στην κοιλάδα της Πρέσεβα, στη νότια Σερβία, όπου ζουν 75.000 αλβανόφωνοι.

Παρά τις αντίθετες δηλώσεις, η δραστηριότητα των Κοσοβάρων εξτρεμιστών, που έχουν το πάνω χέρι σήμερα στην Πρίστινα, είναι καλά μελετημένη: προσπαθεί να προκαλέσει τη βίαιη σερβική αντίδραση, και εν συνεχεία μια νέα επέμβαση του ΝΑΤΟ, στα πρότυπα εκείνης του περασμένου Μαρτίου. Οι Κοσοβάροι έχουν κάθε λόγο να πιστεύουν ότι το κυρίαρχο πνεύμα στην Ατλα-

ντική Συμμαχία ευνοεί τα σχέδιά τους. Προσπαθούν, λοιπόν, να κερδίσουν εδαφικά ό,τι περισσότερο μπορούν, όσο στην αντιμετώπιση των εξελίξεων κυριαρχεί η αντιπάθεια που τρέφουν οι Δυτικοί για το καθεστώς Μιλόσεβιτς και οι διεθνείς αντιδράσεις παραμένουν χλιαρές. Ο τελικός στόχος της προσπάθειας αυτής είναι ένα πληθυσμιακά ομοιογενές, αλβανόφωνο και ανεξάρτητο Κοσσυφοπέδιο. Με άλλα λόγια, το όραμα ενός εξτρεμιστή ηγέτη όπως ο Χακίμ Θάτσι, όραμα που μπορεί να μετατραπεί σε εφιάλτη των γειτονικών χωρών.

Η τακτική των Κοσοβάρων εξτρεμιστών λειτουργεί σταθεροποιητικά για το καθεστώς του Μιλόσεβιτς. Η κυβέρνηση του Βελιγραδίου τριβεί τα χέρια της, καθώς της δίνεται έτσι η ευκαιρία να καταλογίσει τις ευθύνες γι' αυτή την εξέλιξη στους Δυτικούς, που δεν φρόντισαν να βάλουν εγκαίρως «χαλινάρι» στους προστατευόμενούς τους. Το πώς θα αντιδράσει, όμως, το Βελιγράδι στην πρόκληση του αντάρτικου που έχει δημιουργηθεί στη νότια Σερβία είναι κάτι που μόνο ο Μιλόσεβιτς μπορεί να γνωρίζει. Είναι πιθανόν να επιλέξει τακτική αναμονής, αυξάνοντας μέσω της αστυνομίας την πίεση στον αλβανόφωνο πληθυσμό, ώστε να διατηρεί την ένταση χωρίς να παρέχει στους ΝΑΤΟϊκούς τα προσχήματα για ανοιχτή επέμβαση. Αργά ή γρήγορα, οι Κοσοβάροι θα κάνουν τόσα λάθη, ώστε να υποχρεώσουν το ΝΑΤΟ είτε να στραφεί εναντίον τους, είτε να τους εγκαταλείψει στην τύχη τους.

Η ευρείας κλίμακας εθνοκάθαρση του μη αλβανόφωνου στοιχείου στο Κοσσυφοπέδιο, η αδυναμία να γίνουν εκλογές στις οποίες θα αντιπροσωπεύονται όλες οι πληθυσμιακές ομάδες, καθώς και η ατυχής επιλογή του Μπερνάρ Κουσνέρ για τη θέση του πολιτικού διοικητή, καθιστούν τους στόχους που είχε θέσει στον εαυτό της η διεθνής κοινότητα (δηλαδή, τη δημιουργία ενός αυτόνομου, πολυεθνικού και δημοκρατικού Κοσσυφοπεδίου στο πλαίσιο της Σερβίας) ανέφικτους.

Απέναντι στην κρίση, η στρατηγική του ΝΑΤΟ κάθε άλλο παρά σαφής είναι. Η ενίσχυση της ειρηνευτικής δύναμης είναι απλώς ημίμετρο, το οποίο καλύπτει τις διχογνωμίες που υπάρχουν, όχι μόνο στο εσωτερικό της Ατλαντικής Συμμαχίας, αλλά και στις ίδιες τις συμμαχικές κυβερνήσεις. Κάθε είδους σενάρια βλέπουν το φως της δημοσιότητας: από την αποχώρηση των αμερικανικών δυνάμεων από το Κοσσυφοπέδιο μέχρι τη σύγκρουση του ΝΑΤΟ με τους Κοσοβάρους, αλλά και την επιτάχυνση των διαδικασιών που θα οδηγήσουν σε ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου. Δεν είναι τυχαίο ότι ενώ ο Ρούμπιν προειδοποιεί τους Αλβανούς να μην «το παρακάνουν», ταυτόχρονα Αμερικανοί αξιωματούχοι, ο Μπ. Κουσνέρ, αλλά και ο Γερμανός υπουργός Εξωτερικών Γιόσκα Φίσερ κάνουν λόγο για ανεξάρτητο Κοσσυφοπέδιο.

Σε συνδυασμό πάντως με την προοπτική απόσχισης του Μαυροβουνίου από τη Γιουγκο-

σλαβία, και προπάντων με την εκρηκτική κατάσταση στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ όπου η εκθρότητα μεταξύ της σλαβικής πλειοψηφίας και της αλβανικής (με κοσσοβάρικο προσανατολισμό) μειοψηφίας γίνεται πλέον ολοφάνερη, τυχόν εξελίξεις που θα οδηγούσαν στη λύση ενός ανεξάρτητου Κοσσυφοπεδίου θα μπορούσαν να αποτελέσουν κίνδυνο για τη σταθερότητα στην περιοχή.

Μια τέτοια προοπτική δεν είναι σε καμιά περίπτωση ευχάριστη. Η Ελλάδα πάντως βρίσκεται σήμερα σε πολύ καλύτερη θέση για να αντιμετωπίσει μια νέα βαλκανική κρίση απ' ό,τι πριν από ένα χρόνο. Η συνετή και επιτυχημένη διαχείριση της προηγούμενης κρίσης από την ελληνική κυβέρνηση δεν συνέβαλε μόνο στη βελτίωση της διεθνούς εικόνας της χώρας στη Δύση, αλλά και στη δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης στην ευρύτερη περιοχή. Το κλίμα στις ελληνο-τουρκικές σχέσεις είναι καλύτερο από ποτέ. Πριν από ένα χρόνο, η ελληνική κυβέρνηση είχε να αντιμετωπίσει τις εξαιρετικά αρνητικές παρενέργειες της υπόθεσης Οτσαλάν και προβληματιζόταν ακόμη για τη στάση που θα έπρεπε να κρατήσει απέναντι στην υποψηφιότητα της Τουρκίας για ένταξη στην Ε.Ε.

Εξάλλου, η Ελλάδα, που συμμετέχει ήδη με ένοπλες δυνάμεις της στην ειρηνευτική διαδικασία τόσο στη Βοσνία όσο και στο Κοσσυφοπέδιο, δεν είναι πλέον απλώς υποψήφια προς ένταξη στην ΟΝΕ χώρα. Είναι ουσιαστικά το 12 μέλος της ΟΝΕ, στην οποία θα συμμετάσχει με το σπαθί της από 1/1/2001. Τίποτα ίσως δεν στάθηκε πιο τονωτικό για το διεθνές κύρος της χώρας από το επίτευγμα αυτό. Θα διευκολύνει την Ελλάδα να αναπτύξει πρωτοβουλίες και να προωθήσει απόψεις πιο προσγειωμένες και εγγύτερα στη βαλκανική πραγματικότητα απ' ό,τι οι ενίοτε «αιθεροβάμονες» σχεδιασμοί των Δυτικών πρωτευσουσών.

**Ο Παναγής Γαλιτσάτος είναι δημοσιογράφος στα «Νέα» και στη γερμανόφωνη εφημερίδα «Athener Zeitung»*

του Παναγή Γαλιτσάτου*

Η τακτική των Κοσοβάρων εξτρεμιστών λειτουργεί σταθεροποιητικά για το καθεστώς του Μιλόσεβιτς

Άλλη δεξιά;

Σε μια περίοδο που οι συντηρητικοί βρίσκονται σήμερα στην αντιπολίτευση σε ένδεκα από τις δεκαπέντε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η ευρωπαϊκή δεξιά δοκιμάζεται από τον ακροδεξιό

λαϊκισμό του Γιεργκ Χάιντερ αλλά και από την

«περίπετεια» του Χέλμουτ Κολ, η νίκη του Λαϊκού Κόμματος της Ισπανίας ενισχύει τους υποστηρικτές ενός ανοιγματος προς το κέντρο. Ο Χοσέ Μαρία Αθνάρ ενσαρκώνει μια νέα γενιά δεξιών πολιτικών που ενστερνίζονται αυτό που λέγεται «νέα οικονομία» και που δείχνουν να έχουν πάρει αποστάσεις από τον θατσερικό συντηρητισμό, ο οποίος ανέδειξε τα αδιέξοδα του άκρατου φιλελευθερισμού. Για πρώτη φορά στη σύγχρονη δημοκρατική περίοδο της Ισπανίας, η κεντροδεξιά αποκτά τον απόλυτο έλεγχο της Βουλής.

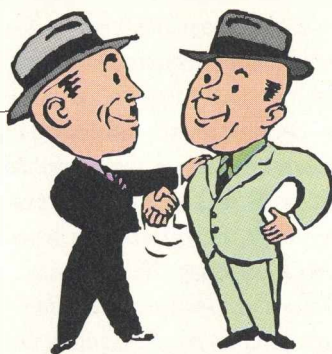
Είναι μια συντριπτική ήττα για τους Σοσιαλιστές και τους νέους συμμάχους τους, που δεν ήταν άλλοι από τους παλιούς Κομμουνιστές (τα δύο κόμματα ένωσαν τις δυνάμεις τους για πρώτη φορά από το 1936). Σε αυτήν ακριβώς τη συνεργασία βλέπουν οι πολιτικοί αναλυτές μια από τις αιτίες της ήττας των Σοσιαλιστών. Πολλοί από τους ψηφοφόρους τους προτίμησαν την αποχή, αφού ο παραδοσιακός χαρακτήρας της κομμουνιστικής Ενωμένης Αριστεράς δεν μπόρεσε να εμπνεύσει, όπως είχε εμπνεύσει το «πείραμα Ζοσπέν» στη Γαλλία.

Από εδώ και πέρα, η ευθύνη που εμμέσως επωμίζεται ο Αθνάρ είναι να δώσει στη νίκη του ένα γενικότερο νόημα, που να οδηγεί πέρα από την ανόρθωση της ισπανικής οικονομίας, στην οποία άλλωστε οφείλει εν πολλοίς το θρίαμβό του. Να αποδείξει, δηλαδή, πως οποιαδήποτε σύγχρονη και βιώσιμη συντηρητική λύση στην Ευρώπη έχει ξεκόψει οριστικά από το δυσώνυμο θατσερικό παρελθόν. Κάτι που δεν είναι ακόμη σαφές σε άλλα συντηρητικά ευρωπαϊκά κόμματα, τα οποία γι' αυτόν ακριβώς το λόγο έχουν καταδικαστεί στο ρόλο της «διαρκούς αντιπολίτευσης».

Δι-ατλαντικές συμφωνίες

Οι Ευρωπαίοι κατηγορήσαν τις ΗΠΑ για εκφοβισμό και κακοπιστία. Οι Αμερικανοί χαρακτήρισαν τους Ευρωπαίους –και ιδιαίτερα τους Γερμανούς– αφελείς και αδέξιους. Ακόμα λιγότερο ευγενικές υπήρξαν οι κατ' ιδίαν συζητήσεις στην πολύμηνη διαμάχη για τον επικεφαλής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, όπου μάταια ο καγκελάριος Σρέντερ προσπαθούσε να εγκαταστήσει τον «δικό του» Κάιο Κοχ-Βέζερ. Η κρίση αποφεύχθηκε την τελευταία στιγμή, με την επιλογή του Χορστ Κέλερ. Δέκα χρόνια μετά την κατάρρευση του Τείχους του Βερολίνου, Αμερικανοί και Ευρωπαίοι προσπαθούν ακόμη να βρουν το είδος της σχέσης που επιθυμούν να έχουν

μεταξύ τους, τώρα που ο Ψυχρός Πόλεμος δεν τους δεσμεύει πια άνευ όρων. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανέδειξε μόνο μια από τις διαφωνίες. Η ευρωπαϊκή άμυνα και το παγκόσμιο εμπόριο μπορεί να αναδείξουν άλλες, πιο σημαντικές. Υπάρχει στην Ευρώπη (και ιδιαίτερα στη Γερμανία) μια διάθεση αντιπαράθεσης με τις ΗΠΑ, διαπιστώνει το Ινστιτούτο Άσπεν του Βερολίνου. Γερμανοί αξιωματούχοι δεν κρύβουν την ανησυχία τους για την αμερικανική εχθρότητα απέναντι στις ευρωπαϊκές προσπάθειες για κοινή ασφάλεια και άμυνα, παράλληλα με τη συμμαχία με τις ΗΠΑ. Το ζήτημα Κοχ-Βέζερ έδειξε ότι οι κρίσεις αυξάνονται και η επικοινωνία

χειροτερεύει. Οι συντηρητικοί αντίπαλοι του Σρέντερ και κάποιοι Ευρωπαίοι σύμμαχοι τον επέκριναν για το «πείσμα» του. Όμως, ο ίδιος αναζητά νέες ευθύνες και νέο ρόλο για τη γερμανική διπλωματία. Η στάση που τηρεί ο Γερμανός καγκελάριος έναντι της Ουάσιγκτον βρίσκει πολλούς υποστηρικτές στους ευρωπαϊκούς επιχειρηματικούς κύκλους, που διαβλέπουν ήδη έναν επερχόμενο οξύ εμπορικό ανταγωνισμό μεταξύ των δύο πλευρών του Ατλαντικού.

Η πρόκληση για τον Πούτιν

Όπως πριν, έτσι και μετά τις προεδρικές εκλογές, ο μεγάλος άγνωστος στην πολύπλοκη ρωσική πολιτική εξίσωση παραμένει η «δέσμευση» του Βλαντίμιρ Πούτιν στη δημοκρατία και τις ελεύθερες αγορές. Για ένα διάστημα μπορεί να υπολογίζει στην υποστήριξη του λαού και της Δούμας, αλλά σίγουρα δεν θα μπορέσει να δείξει ότι πράγματι επιθυμεί να προωθήσει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις, αν πρώτα δεν χαλιναγωγήσει τους επικίνδυνους πλουτοκράτες που λυμαίνονται τη χώρα. Μπόρις Μπερεζόφσκι, Μιχαήλ Χοντορόφσκι, Ρομάν Αμπράμοβιτς, Μιχαήλ Φρίντμαν και άλλοι, που τόσα χρόνια κατάφεραν να χειραγωγούν τον Γέλτσιν και να εξουδετερώνουν την αντιπολίτευση, εξακολουθούν να απειλούν τη μετάβαση της Ρωσίας στη δημοκρατία.

Κυριαρχούν στον δημόσιο βίο της χώρας, κυρίως στον πετρελαϊκό τομέα, που είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τη Ρωσία. Σύμφωνα με το περιοδικό «Foreign Affairs», όποιος ελέγχει αυτή τη βιομηχανία ελέγχει μεγάλο μέρος της παγκόσμιας προσφοράς πετρελαίου –και σήμερα, την ελέγχουν οι πλουτοκράτες. Θα ήταν λάθος να πιστέψει κανείς ότι η επιρροή τους εξασθένισε από το πλήγμα που είχαν δεχτεί κατά την κρίση του 1998. Η υποτίμηση του ρουβλίου και η άνοδος της τιμής του πετρελαίου αποκατέστησαν την οικονομική και πολιτική ισχύ τους, ώστε να αποτελούν σήμερα τη σοβαρότερη πρόκληση για τον Πούτιν.

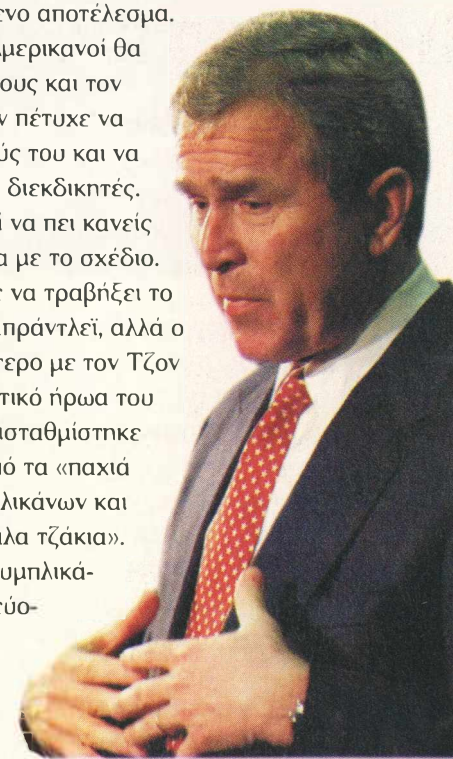
Μπους εναντίον Γκορ

Και νικητές αναδείχθηκαν... οι κομματικοί μηχανισμοί. Το νέο σύστημα των αμερικανικών προκριματικών εκλογών έδωσε ακριβώς το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Στις προεδρικές εκλογές του Νοεμβρίου οι Αμερικανοί θα πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα στον Τζορτζ Μπους και τον Αλ Γκορ. Το κατεστημένο των δύο κομμάτων πέτυχε να διασφαλίσει το χρίσμα για τους δύο εκλεκτούς του και να ξεφορτωθεί τους ανεπιθύμητους διεκδικητές.

Πάντως, δεν μπορεί να πει κανείς ότι όλα πήγαν σύμφωνα με το σχέδιο.

Ο νυν αντιπρόεδρος Γκορ κατάφερε να τραβήξει το χαλί κάτω από τα πόδια του αντιπάλου του Μπράντλεϊ, αλλά ο Τζορτζ Μπους δυσκολεύτηκε πολύ περισσότερο με τον Τζον Μακκίν. Όμως, ο θαυμασμός για έναν αυθεντικό ήρωα του πολέμου (ο πρώτος μετά τον Αϊζενχάουερ) αντισταθμίστηκε από έναν πολιτικό που χρηματοδοτήθηκε από τα «παχιά πορτοφόλια» των Ρεπουμπλικάνων και υποστηρίχθηκε από τα «μεγάλα τζάκια».

Για άλλη μια φορά αποδείχθηκε ότι ένας ρεπουμπλικάνος υποψήφιος μπορεί να κερδίσει μόνο ψαρεύοντας δεξιούς ψηφοφόρους και ότι ένας δημοκρατικός είναι υποχρεωμένος να αγρεύσει αριστερή εκλογική πελατεία... πριν αρχίσει η πραγματική μάχη για το κέντρο.

του Ρούσσου Βρανά

Ποθέμαρχοι με σηματάκι «ειρήνης»

Όταν, η περίφημη KFOR, η ειρηνευτική δύναμη που έστειλε ο ΟΗΕ στο Κόσοβο, έφτανε στη γειτονιά μας, τη συνόδευαν κάθε λογής τυμπανοκρουσίες. Τα «ταμπούρλα» μιας σειράς πολιτικών και στρατιωτικών παραγόντων, αλλά και πολλών ΜΜΕ με ειδικό βάρος διεθνώς, χτύπαγαν βροντερά, σε μια προσπάθεια να πειστούμε όλοι για την αναγκαιότητα της παρουσίας της και τις δυνατότητές της να εγγυηθεί το νέο (καλύτερο, υποτίθεται) τοπίο στην περιοχή.

Ήταν τότε που ο πολιτικός διοικητής του Κοσσυφοπεδίου, ο Μπερνάρ Κουσνέρ, περιέγραφε με τα πιο μελανά χρώματα την κατάσταση στη γειτονική μας χώρα και τα προβλήματα που αυτή

σύγκρουση Αλβανών και Σέρβων στην περιοχή: σκαμμένα πρόσωπα από τη μια κι από την άλλη πλευρά του συρματοπλέγματος που χωρίζει πλέον τις κάποτε ενιαίες πόλεις, διαδηλώσεις οι οποίες διεκδικούν την «αποκλειστικότητα» μιας πατρίδας που δημιουργήθηκε στο όνομα της «συνύπαρξης».

Όμως, όσο κι αν κάποιοι το επιδιώκουν, όσο κι αν αρκετοί θεωρούν ότι δεν «πουλάνε» οι ιστορίες της απόγωσης, όσο κι αν πολλοί εκτιμούν ότι δεν τους συμφέρει η ανατομία των πληγών, τίποτε τελικώς δεν θάβεται, και πολύ περισσότερο σε «ομαδικούς τάφους»!

Πριν από λίγο καιρό, λ.χ., η αγγλική εφημερίδα *Observer* έφερε στο φως της δημοσιότητας αναφορά στελεχών του ΟΗΕ προς τον γενικό γραμματέα του οργανισμού, Κόφι Ανάν, μέσα από τις σελίδες της οποίας σκιαγραφείται ένα νέο πορτρέτο της KFOR: «Εγγυητές της ειρήνης» που διαπράττουν φόνους και βιασμούς, «εκπρόσωποι της νομιμότητας» που κάνουν βασανιστήρια, «φύλακες της τάξης» που αναγκάζουν τους κατοίκους της περιοχής να πάρουν τους δρόμους της προσφυγιάς.

Ο ανώτατος διοικητής του NATO στην Ευρώπη, ο στρατηγός Ουέσλι Κλαρκ, δεν μπορούσε βέβαια, λόγω της θέσης του, παρά να διαψεύσει τις καταγγελίες. Όταν όμως, απαντώντας σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφου της αμερικανικής *Washington Post*, προσπερνά τις καταγγελίες και δηλώνει «η μέχρι τώρα παρουσία της KFOR στο Κόσοβο δεν είναι ιδιαίτερα επιτυχημένη. Χρειάζονται περισσότερες δυνάμεις για να επιλυθεί το πρόβλημα», όλοι καταλαβαίνουμε τι τρέχει και γιατί τόσο πολλοί προσπαθούν να το αποσιωπήσουν.

Κι ενώ το στοίχημα της συνύπαρξης στο Κόσοβο έχει πια χαθεί στο βωμό της διαίρεσης, όλα δείχνουν ότι σε παρόμοιους δρόμους εμφύλιας αντιπαλότητας βαδίζει ολοταχώς και η πρώην Γιουγκοσλαβία, που έγινε Νέα, για να καταλήξει απλώς Σερβία. Η καταστολή των διαδηλώσεων, το κλείσιμο των ανεξάρτητων ΜΜΕ, ο προπηλακισμός των διαφωνούντων, στοιχεία εγγεγραμμένα από χρόνια στην πολιτική του καθεστώτος Μιλόσεβιτς, γίνονται τώρα ψηφίδες της σκληρής καθημερινότητας.

Ως γείτονες και άμεσα ενδιαφερόμενοι για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια, πρέπει ίσως να κρατήσουμε τα λόγια μιας Σέρβας διαδηλώτριας από τη Νις, όπως τα μετέφερε η αγγλική *Guardian*: «Όλοι το ξέρουν ότι θα γίνει εμφύλιος εδώ. Μπορούμε να τον μυρίσουμε. Αλλά είμαστε αποφασισμένοι να πολεμήσουμε. Το μόνο που έχει μείνει στο κουτί της Πανδώρας είναι η ελπίδα».

του Βαγγέλη Δελληπέτρου

ΦΩΤΟ: TONY STONE

αντιμετώπιζε, σκιαγραφώντας παράλληλα, όσο πιο φωτεινά μπορούσε, την επόμενη μέρα.

Οι μήνες πέρασαν, οι ειδήσεις από το Κόσοβο «υποχώρησαν» στις εσωτερικές σελίδες των εφημερίδων. Έγιναν περιληπτικές αναφορές στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων, που όλο και περισσότερο βάφονταν ροζ ή κίτρινα. Τα «ταμπούρλα», ένα μετά το άλλο, εσίγησαν.

Μόνο ως εξαίρεση μιλούσαμε πια για τον πόλεμο και τις συνέπειές του, μόνο μεταξύ αναφορών στην ερωτική δραστηριότητα του ενός ή του άλλου «επώνυμου» βλέπαμε κάποιες εικόνες από τη ρημαγμένη γη. Συνήθως, το νέο επεισόδιο στη

Τρία σενάρια για το ΔΝΤ

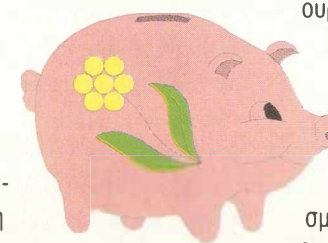
Οι δύσκολες και παρατεταμένες διαπραγματεύσεις για την επιλογή του νέου διοικητή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου υπήρξαν και αφορμή συζητήσεων για το μέλλον του θεσμού.

Μια πρώτη άποψη, που διαμορφώθηκε μετά την ασιατική κρίση, εκτιμά ότι το ΔΝΤ πρέπει να περιλάβει πολιτικά και κοινωνικά κριτήρια στον τρόπο με τον οποίο παρεμβαίνει στις οικονομικές εξελίξεις.

Μια δεύτερη άποψη, που υποστηρίζεται κυρίως από την αμερικανική πλευρά, είναι ότι μια τέτοια εξέλιξη θα αποτελούσε εκτροπή σε σχέση με τους αρχικούς στόχους του οργανισμού, ο ρόλος του οποίου θα πρέπει να περιορίζεται στο να εξασφαλίζει τη σταθερότητα

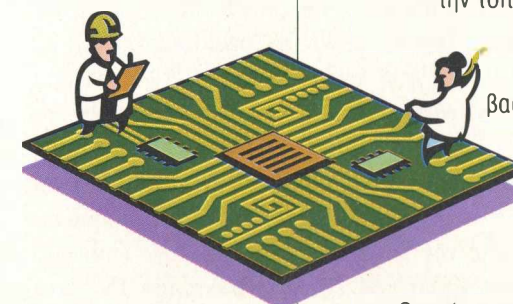
του διεθνούς νομισματικού συστήματος.

Ένα τρίτο σενάριο είναι αυτό που ανέφερε ο Michel Camdessus, πριν αποχωρήσει από τη θέση του διοικητή. Να μετατραπεί το ΔΝΤ σε ένα είδος παγκόσμιας κεντρικής τράπεζας, η οποία θα έχει τη δυνατότητα να εκδίδει δικό της νόμισμα, για να καλύπτει χρηματοπιστωτικές ανάγκες που υπάρχει κίνδυνος να δημι-

ουργήσουν προβλήματα στα διεθνή σύστημα. Πρόκειται, φυσικά, για επιλογή που θα άλλαζε ριζικά τη λειτουργία της παγκόσμιας οικονομίας, αμφισβητώντας –μεταξύ άλλων– και τον πρωτεύοντα ρόλο του δολαρίου. Ας θυμηθούμε ότι είναι η πρόταση που ο ίδιος ο Κέινς είχε διατυπώσει στο Bretton Woods, και την οποία τότε απέκρουσαν κατηγορηματικά οι Ηνωμένες Πολιτείες.

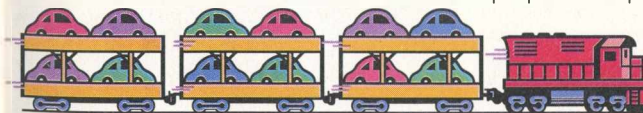
του Πέτρου Λινάρδου-Ρυλμόν

Ένα ή πολλά αυτοκίνητα;

Ζούμε μια αντίφαση. Από τη μια, ο αριθμός των ιδιωτικών αυτοκινήτων αυξάνεται συνεχώς. Από την άλλη, επιμένουμε στην εικόνα του προσωπικού αυτοκινήτου, ως συμβόλου επιτυχίας, κινητικότητας και αισθητικής επιλογής. Έτσι, όμως, οδηγούμαστε σε αδιέξοδο, το οποίο όλοι γνωρίζουμε.

Μια από τις λύσεις που διαφαίνονται είναι η παλιά καλή συνταγή της «κοινοκτημοσύνης». Να χρησιμοποιούμε ένα ή πολλά αυτοκίνητα από κοινού με άλλους, μέσω ενός προγράμματος χρήσης που διαμορφώνεται με το σεβασμό ορισμένων κανόνων. Πρόκειται για λύση που έχει ενταχθεί ήδη στην καθημερινότητα πολλών ανθρώπων σε χώρες όπως η Γερμανία και η Ελβετία. Η πρώτη σχετική εταιρεία στον κόσμο είναι

η ελβετική Mobility, που διαθέτει 1.200 αυτοκίνητα και έχει 27.000 πελάτες.

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα μιας τέτοιας εταιρείας είναι ότι αναλαμβάνει το κόστος συντήρησης και ασφάλειας. Οι κρατήσεις γίνονται 24 ώρες το 24ωρο, με το τηλέφωνο ή μέσω Ίντερνετ. Για όσους κάνουν λιγότερα από 15.000 χιλιόμετρα το χρόνο, η λύση αυτή συμφέρει. Εκτιμάται ότι με τον τρόπο αυτό το κόστος του αυτοκινήτου για 7.000 χιλιόμετρα ετησίως είναι μειωμένο γύρω στο 30%.

Το φαινόμενο της Σκοτίας

Πόσο επιτυχημένη μπορεί να είναι μια προσπάθεια ανανέωσης σε βιομηχανικές περιοχές που γνώρισαν παρατεταμένη περίοδο κρίσης; Πόσο επιτυχημένη μπορεί να είναι μια πολιτική δημιουργίας τοπικών συγκεντρώσεων επιχειρήσεων (clusters) πάνω στις στάχτες παραδοσιακών βιομηχανιών; Η περίπτωση της Σκοτίας, που είναι σήμερα ο πρώτος ευρωπαϊκός πόλος παραγωγής νέων ηλεκτρονικών προϊόντων (μπροστά, μάλιστα, και από την Ιρλανδία), δικαιώνει όσους έχουν προωθήσει νέες εκδοχές για την τοπική ανάπτυξη.

Δύο φαίνεται να είναι οι βασικοί παράγοντες που εξηγούν αυτή την εντυπωσιακή αναγέννηση.

Ο πρώτος είναι η ύπαρξη στην περιοχή ειδικευμένου εργατικού δυναμικού από τους κλάδους των μεταλλικών κατασκευών και της πολεμικής βιομηχανίας. Ο δεύτερος είναι η εγκατάσταση μεγάλων διεθνών επιχειρήσεων της ηλεκτρονικής βιομηχανίας, που προκάλεσε την άνθηση μεγάλου αριθμού εταιρειών-υπεργολάβων. Μια τέτοια επιτυχία θα ήταν, τέλος, αδύνατη χωρίς τις πολιτικές εκείνες που εξασφάλισαν την κατάλληλη υποδομή και την εκπαίδευση/κατάρτιση του αναγκαίου εργατικού δυναμικού.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ - ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΟ - ΚΑΤΑΘΕΣΗ

Από τον Ηλεκτρικό στο Μετρό

Από μικρό παιδί έχω συνδέσει τη ζωή μου με τον Ηλεκτρικό. Το σπίτι μου βρίσκεται κοντά στο σταθμό των Άνω Πατησίων. Το σχολείο μου βρισκόταν δίπλα στο σταθμό του Αγίου Ελευθερίου.

Για το φροντιστήριο, τις σπουδές και τη δουλειά μου, επί δεκαετίες πήγαινα στην Ομόνοια. Οι σταθμοί στο Μοναστηράκι και στο Θησείο με έφερναν πάντα στα πιο αγαπημένα μέρη της πόλης μας: Αρχαία Αγορά, Κεραμεικός, Ακρόπολη, Φιλοπάππου, παζάρι της Κυριακής στο Μοναστηράκι. Κάθε εκδρομή σε νησί σήμαινε σακίδιο και κάθοδο με τον Ηλεκτρικό στον Πειραιά. Ύστερα, ήταν τα γήπεδα: στον Περισσό για να πάμε στην ΑΕΚ ή στον Απόλλωνα, στο Φάληρο για τον Ολυμπιακό, στην Ειρήνη για τον Ολυμπιακό πάλι και τον Παναθηναϊκό (από τότε που παροπλίστηκε η Λεωφόρος).

Ηράκλειο και Κηφισιά συνδέθηκαν για πάντα με γυναίκα παρουσία «μέσα σε πεύκα, σε πικροδάφνες και σε πλατάνια». Μερικοί από τους καλύτερους φίλους μου ταυτίστηκαν με σταθμούς, μόνο και μόνο γιατί έτυχε να μένουν κοντά τους: Καλλιθέα, Πετράλωνα, Μοσχάτο, Νέα Ιωνία, Κάτω Πατήσια, Πευκάκια. Φίλος του Ι.Χ. για μέσα στην πόλη δεν υπήρξα ποτέ. Όποτε μπορούσα, χρησιμοποιούσα τον Ηλεκτρικό. Ή μάλλον, επιδίωκα συστηματική τη χρήση του: έδινα τα ραντεβού μου κατά μήκος του άξονά του, απέφευγα το τρόλεϊ και το λεωφορείο, έπαιρνα το αυτοκίνητό μου μόνο για εκδρομές εκτός πόλης.

Η ζωή μου υπήρξε πάντα συνδεδεμένη με τον Ηλεκτρικό. Παρατηρούσα τα πρόσωπα, το ντύσιμο των ανθρώπων κάθε εποχή, τις κατηγορίες επιβατών κάθε ώρα

της μέρας. Νωρίς το πρωί βιαστικοί εργαζόμενοι και εργαζόμενες. Από τις 9.30-10.00 και μετά νοικοκυρές, συνταξιούχοι, ζητιάνοι (με σενάριο ή χωρίς), μικροπωλητές, φοιτητές. Το μεσημέρι, οι εργαζόμενοι που επέστρεφαν. Το απόγευμα, διάφοροι αργόσχολοι, μελετητές καταστάσεων (όπως κι εγώ), οικογένειες που έκαναν επισκέψεις (με λουλούδια και γλυκά στα χέρια). Αργότερα, προς το βραδάκι, τα παιδιά των φροντιστηρίων. Το βράδυ και τη νύχτα (τελευταίο δρομολόγιο στις 12), κορίτσια βαμμένα, ζευγαράκια, παρέες γλεντζέδων και μαζί, μισομεθυσμένοι, πρεζόνια, διάφοροι σκοτεινοί τύποι. Τα Σαββατοκύριακα, κυρίως αλλοδαποί.

Στον Ηλεκτρικό νιώθεις τις εποχές. Η Αττική και το Θησείο έχουν δένδρα που ανθίζουν ανάλογα με το χρόνο. Η διαδρομή από το Ηράκλειο ως την Κηφισιά περνά από αρκετά άχτιστα ακόμα μέρη, όπου πρασινίζει το χορτάρι, ανάμεσα σε ελιές και πεύκα. Αλλά πράσινο υπάρχει και κατά μήκος των γραμμών, στα κράσπεδα που τις περιφράσσουν εκατέρωθεν. Έτσι, μπορείς κάθε στιγμή να καταλάβεις την εποχή. Το ίδιο ισχύει και για τις καιρικές συνθήκες. Βροχή, αέρας, χιόνι, όλα γίνονται εύκολα αντιληπτά, καθώς ο Ηλεκτρικός είναι υπόγειος μόνο από το Μοναστηράκι ως την Αττική. Πάλι καλά, αν σκεφθεί κανείς ότι η αρχική χάραξη είχε γίνει στα τέλη του 19ου αιώνα και τίποτα δεν είχε προβλεφθεί υπόγειο.

Μπορούσα πάντα –και μπορώ, βέβαια, και σήμερα– να αναγνωρίζω κάθε σταθμό από μια ελάχιστη λεπτομέρεια (πράγμα πολύ σημαντικό, αν έχεις αποκοιμηθεί ή αν είσαι απορροφημένος από αυτό που διαβάζεις). Στον Άγιο Νικόλαο, το «Κοσμικόν» με τα περιώνυμα γαλακτομπούρεκά του· στη Βικτώρια, τουρκουάζ πλα-

κάκια και βαριές, εντοιχισμένες πλάκες με το όνομα του σταθμού· στην Ομόνοια, κίτρινα και πορτοκαλί πλακάκια και μαγαζάκια· στο Μοναστηράκι, οι υγροί τοίχοι, το υπόγειο ποταμάκι που ρέει ακριβώς κάτω από τις γραμμές, ο ημικυκλικός σταθμός, οι άπειρες γάτες· στον Πειραιά, ο υπέροχος θόλος. Συνήθισα ακόμα και τους χρονολογικά νεότερους σταθμούς (τον Ταύρο, την Ειρήνη, το ΚΑΤ) και τους ενέταξα στο εσωτερικό μου οικοσύστημα που λέγεται Ηλεκτρικός.

Μέσα στο αστικό μας τρένο έχω διαβάσει χιλιάδες εφημερίδες και περιοδικά, εκατοντάδες βιβλία. Έχω, μάλιστα, ανακαλύψει και όχι λίγα διηγήματα και ποιήματα που έχουν ως θέμα τους τον ίδιο τον Ηλεκτρικό, ο οποίος ασκεί –όπως φαίνεται– αρκετή γοητεία στους καλλιτέχνες. Οι τύποι που περιφέρονται, οι τυχαίες (ή υποτιθέμενα τυχαίες) συναντήσεις, οι καβγάδες επιβατών που ενίοτε ξεσπούν, τα επεισόδια όταν υπάρχουν ποδοσφαιρικοί αγώνες, οι πλανόδιοι μουσικοί, οι ερωτικές συναντήσεις, οι διαπραγματεύσεις των τσαμπατζήδων με τους ελεγκτές. Όλα αυτά εντυπώνονται και γράφονται, αλλά και φωτογραφίζονται, κινηματογραφούνται, ζωγραφίζονται κατά κόρον (θα άξιζε μια ξεχωριστή μελέτη γι' αυτό: «Ο Ηλεκτρικός στην τέχνη»). Ταινίες όπως το *Τέλος εποχής* ή το *Αυτή η νύχτα μένει*, βιβλία όπως η *Κυρία Κούλα*, τραγούδια όπως το *Τρελή κι αδέσποτη*, μου έρχονται πρόχειρα στο μυαλό.

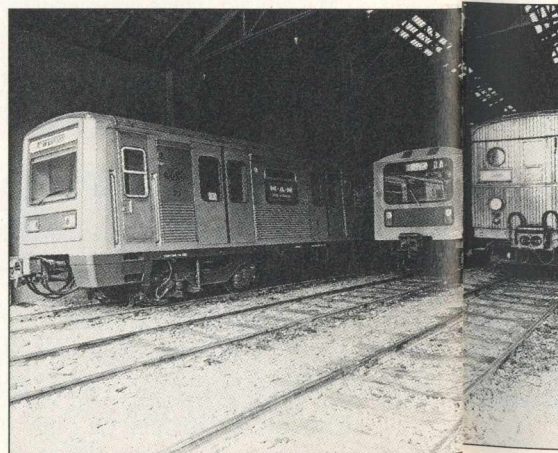
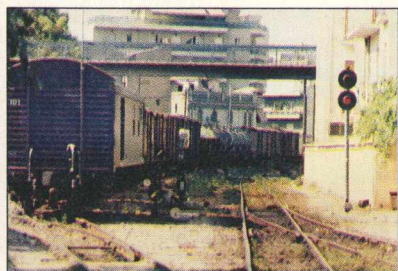
Η επαφή μου με το Μετρό είχε, λοιπόν, από την αρχή μια συγκαταβατική θετική ματιά: δεν ήμουν από εκείνους που ανακάλυπταν τώρα το αστικό τρένο, ούτε από τους ευκαιριακούς χρήστες του προϋπάρχοντος Ηλεκτρικού. Ήμουν ο συστηματικός (σχεδόν, ο με έμμονη ιδέα) χρήστης, που τώρα γνωρίζει το μικρό, σύγχρονο αδελφάκι.

Το Μετρό είναι λευκό, καθαρό, όλο υπόγειο, άνετο, ταχύ. Καθαρίστριες, ασφαλίτες (όχι βέβαια με την παλιά, καταραμένη σημασία!), υπάλληλοι, ακόμα και κανονικοί αστυνομικοί υπάρχουν παντού. Οι σήραγγές του έχουν τεράστια διάμετρο, δίνοντας την εντύπωση άπιας και μειώνοντας την κλειστοφοβία όσων έχουν. Μια γλυκιά γυναικεία φωνή προαναγγέλλει όχι μόνο τους σταθμούς, αλλά και τις ανταποκρίσεις στις διασταυρώσεις των Γραμμών 1-2-3.

Ό,τι τυχόν έχετε διαβάσει για τους σταθμούς είναι αλήθεια. Πρόκειται για αληθινά κομψοτεχνήματα. Δεν εννοώ μόνο τα έργα τέχνης του Μόραλη, του Ζογγολόπουλου ή της Χρύσας, που τους κοσμούν, ούτε μόνο τα αρχαιολογικά ευρήματα που εκτίθενται. Υπολογίζω ακόμα και μικρές λεπτομέρειες. Για παράδειγμα, τα κάγκελα στο επίπεδο του δρόμου ταιριάζουν με τον περιβάλλοντα χώρο. Πέτρες είχε στο δασάκι του Ευαγγελισμού; Ίδιες πέτρες τώρα στην είσοδο του ομώνυμου σταθμού. Νεοκλασικό μάρμαρο στο Πανεπιστήμιο; Νεοκλασικό μάρμαρο στην είσοδο του σταθμού «Πανεπιστήμιο».

Μπορεί ακόμα να μην έχω με το Μετρό τη συναισθηματική σχέση που έχω με τον Ηλεκτρικό, αλλά ούτε θα μεμψιμοιρήσω, ούτε θα αναπολήσω το παρελθόν. Ποτέ δεν κατάλαβα γιατί τόσο γκρίνια όταν ξεκινάει κάτι νέο. Το συγκεκριμένο δίδυμο δείχνει ότι το παλιό και το καινούργιο μπορούν θαυμάσια να συνυπάρξουν. Εξάλλου, κανένα από τα δύο μέσα δεν δημιουργήθηκε για να γράφονται κείμενα όπως αυτό, αλλά για να εξυπηρετείται ο κόσμος της πόλης μας και να μη χρησιμοποιούνται τα Ι.Χ. Πώς αλλιώς θα γίνει Ομόνοια-Κατεχάκη σε 12' ;

του Δημήτρη Φύσσα

Το συγκεκριμένο δίδυμο δείχνει ότι το παλιό και το καινούργιο μπορούν θαυμάσια να συνυπάρξουν

Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2000-2006

Η προγραμματισμένη αγροτική ανάπτυξη/ανασυγκρότηση της υπαίθρου για την εξαετή περίοδο 2000-2006 έχει καθοριστεί με ακρίβεια στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας. Περιλαμβάνει τις δράσεις στα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ), καθώς και δέσμη συνοδευτικών μέτρων. Το Πρόγραμμα για την Ανάπτυξη της Ελληνικής Υπαίθρου μέσω του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης είναι ιστορικά το μεγαλύτερο ως προς τη χρηματοδότηση (συνολικού ύψους 2,1 τρισ. δρχ.) και το πλέον ολοκληρωμένο ως προς τη φιλοσοφία.

Προσθέτουμε με την ευκαιρία πως οι συνολικοί πόροι από την Agenda 2000 και το Γ' Κ.Π.Σ. ειδικά για τη γεωργία και για την περίοδο 2000-2006 θα ανέλθουν σε 9 τρισ. δρχ. Μαζί με άλλους πόρους από διαρθρωτικά και άλλα κονδύλια/προγράμματα, θα ξεπεράσουν τα 12 τρισ. δρχ., από τα οποία τα 7 τρισ. προορίζονται για ενισχύσεις στα αγροτικά προϊόντα. Έτσι, από αυτούς τους πόρους διασφαλίζεται το 50% περίπου του αγροτικού εισοδήματος.

Για την κατάρτιση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξης/Ανασυγκρότησης της Υπαίθρου υιοθετήθηκε μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική, βάσει των νέων πραγματικών δεδομένων. Στα προσεχή χρόνια η γεωργία οφείλει να προσαρμοστεί σε νέες πραγματικότητες, όπως είναι η εξέλιξη των αγορών, οι νέοι κανόνες του εμπορίου, οι αλλαγές στη ζήτηση και στις προτιμήσεις των καταναλωτών, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι τάσεις παγκοσμιοποίησης.

Οι αλλαγές αυτές θα επηρεάσουν τόσο τις αγορές αγροτικών προϊόντων όσο και τις τοπικές οικονομίες στις αγροτικές περιοχές. Θα πρέπει επίσης να επισημάνουμε ότι η νέα αυτή στρατηγική είναι προσαρμοσμένη στις νέες κατευθύνσεις της ΚΑΠ και της Agenda 2000. Παράλληλα, εντάσσεται σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, το οποίο επιδιώκει την ανταγωνιστικότητα, την ενίσχυση της απασχόλησης, τη δημιουργία νέων ευκαιριών, την προστασία του περιβάλλοντος, την αειφόρο αξιοποίηση των φυσικών πόρων με προσαρμογή στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών που αντιμετωπίζουν έντονα διαρθρωτικά και κοινωνικοοικονομικά προβλήματα. Τέλος, πρέπει να τονίσουμε ότι, με την αναθεώρηση της μέχρι σήμερα εφαρμοζόμενης ΚΑΠ, αναγνωρίζεται ότι έγιναν μικρά ή μεγάλα λάθη, ότι προκλήθηκαν ορισμένες στρεβλώσεις που είχαν επιπτώσεις στην κατανομή του γεωργικού εισοδήματος, αλλά και στις ανισότητες μεταξύ περιφερειών και τομέων παραγωγής. Με την αναθεώρηση (σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο) επιχειρούνται διορθωτικές κινήσεις, καθώς και μια επαναδιατύπωση στόχων, βασισμένη στις νέες πραγματικότητες της διεθνούς αγοράς.

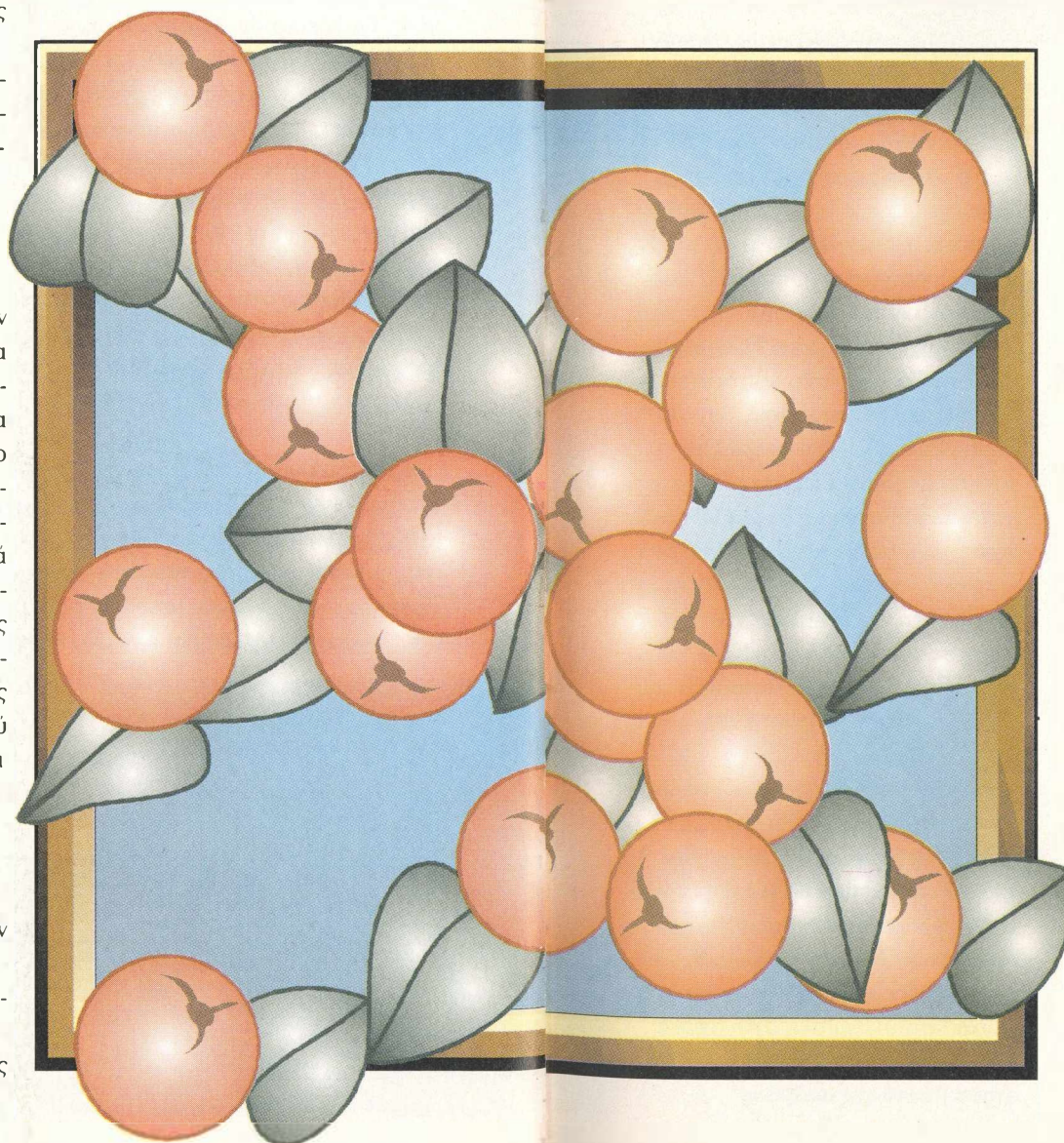
Οι γενικοί στόχοι του Προγράμματος είναι:

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας, ενόψει των προκλήσεων ενός ολοένα και πιο ανταγωνιστικού διεθνούς περιβάλλοντος.

Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου, ώστε να αποκατασταθεί η διαταραγμένη κοινωνική και περιβαλλοντική ισορροπία.

Η προστασία του περιβάλλοντος και η διατήρηση της κοινωνικής συνοχής για όλον τον αγροτικό πληθυσμό.

του Κώστα Λατίφη*

- Η υλοποίηση των τριών αυτών γενικών στόχων θα επιδιωχθεί μέσω των εξής δράσεων:
- Βελτίωση της ποιότητας των γεωργικών και των μεταποιημένων προϊόντων, ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της εσωτερικής και εξωτερικής αγοράς.
 - Αναπροσανατολισμός της παραγωγής (νέα προϊόντα, προϊόντα ονομασίας προέλευσης και γεωγραφικής ένδειξης, βιολογικές καλλιέργειες, κ.λπ.).
 - Ενίσχυση συλλογικών οργανωτικών σχημάτων (οργανώσεις παραγωγών, ενώσεις συνεταιρισμών, διεπαγγελματικές ενώσεις, κ.ά.).
 - Επαγγελματική κατάρτιση, εκπαίδευση, ενημέρωση και τεχνική στήριξη, ιδίως των νέων αγροτών.
 - Συγκράτηση/προσέλκυση νέων αγροτών στην ύπαιθρο.
 - Αναβάθμιση της παραγωγής γεωργικών εισροών.

- Σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή.
 - Πληθυσμιακή αναζωογόνηση της υπαίθρου μέσω της εγκατάστασης νέων αγροτών.
 - Ενημέρωση και τεχνική υποστήριξη του πληθυσμού της υπαίθρου με κάθε σύγχρονο μέσο πληροφόρησης.
 - Ενθάρρυνση επενδύσεων, με σκοπό την ανάπτυξη συμπληρωματικών ή εναλλακτικών δραστηριοτήτων, εντός ή εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης.
 - Προστασία και ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος.
 - Διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και παράδοσης στον αγροτικό χώρο.
 - Ολοκληρωμένη ενδογενής ανάπτυξη και βελτίωση της λειτουργίας των τοπικών οικονομιών, ιδιαίτερα στις ορεινές και νησιωτικές περιοχές.
 - Αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών μέσω της ασφάλισης των παραγωγών και της παροχής αποζημιώσεων στο επενδυτικό κεφάλαιο.
 - Ασφάλιση κεφαλαίου και παραγωγής.
 - Δημιουργία ευκαιριών πολυαπασχόλησης.
 - Βελτίωση των παρεχόμενων στους κατοίκους της υπαίθρου υπηρεσιών.
- Η επίτευξη των γενικών και των επιμέρους στόχων, τόσο σε επίπεδο αγροτικής εκμετάλλευσης όσο και σε επίπεδο μεταποίησης και εμπορίας, θα βασιστεί στους εξής άξονες παρέμβασης:
- Βελτίωση της ηλικιακής σύνθεσης του αγροτικού πληθυσμού.
 - Ενημέρωση, πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση του πληθυσμού.
 - Παρεμβάσεις στο γεωργικό προϊόν (καταπολέμηση ασθενειών, αναβάθμιση ζωικού κεφαλαίου).
 - Προστασία φυσικών πόρων και περιβάλλοντος.
 - Παρεμβάσεις στον ανθρώπινο παράγοντα και στο επίπεδο της αγροτικής γης.
 - Ανάπτυξη αγροτικού χώρου.
 - Εκσυγχρονισμός δομών, συλλογικές οργανώσεις, προώθηση εξαγωγών, κατασκευές, κ.ά.

*Ο Κώστας Λατίφης είναι δημοσιογράφος ειδικός στα αγροτικά θέματα.

Ειδικές ανάγκες, ειδική μέριμνα

του Βαγγέλη Δεληπέτρου

ΦΩΤ. IMAGE BANK

Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Από το 1998 έχει συσταθεί, με απόφαση του πρωθυπουργού, διυπουργική επιτροπή για τα ΑΜΕΑ, που συντονίζει την εφαρμογή των μέτρων για προσβασιμότητα και προσπελασιμότητα, καθώς και την παροχή διοικητικών διευκολύνσεων.

Το υπουργείο έχει φροντίσει για την κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση των ΑΜΕΑ σε όλες τις υπηρεσίες του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ, ενώ όλοι οι φορείς έχουν υποχρεωθεί να εφαρμόσουν τις οδηγίες του ειδικού γραφείου μελετών του ΥΠΕΧΩΔΕ, ώστε όλα τα κτίρια του Δημοσίου να είναι προσβάσιμα (ράμπες, ειδικά ασανσέρ, θέσεις στάθμευσης για αναπηρικά αυτοκίνητα, κ.ο.κ.).

Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Καθιερώθηκαν ενιαία κριτήρια πιστοποίησης της αναπηρίας και έκδοσης προσωρινής ή ισόβιας κάρτας αναπηρίας. Παράλληλα, μηχανογραφήθηκαν οι επιδοματούχοι, ενώ αναμορφώνονται και τα κριτήρια της επιδοματικής πολιτικής, ώστε να καλύπτονται περισσότερες κατηγορίες (πάσχοντες από AIDS, ινσουλινοεξαρτώμενοι, αιμορροφιλικοί, νεφροπαθείς τελικού σταδίου).

Επίσης, δημιουργήθηκαν δέκα Κέντρα Ανοικτής Περιθάλψης, κατασκευάζονται 23 Κέντρα Κοινωνικής Υποστήριξης και Κατάρτισης, προωθούνται τρία Κέντρα Αυτιστικών Ατόμων και δύο Κέντρα Δημέρευσης ΑΜΕΑ, ενώ το ειδικό κατασκηνωτικό πρόγραμμα του υπουργείου καλύπτει 2.500 άτομα με ειδικές ανάγκες.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ήδη ψηφίστηκε σχέδιο νόμου για την ειδική αγωγή, που ανοίγει το δρόμο για ουσιαστική και αποτελεσματική εκπαίδευση των ΑΜΕΑ, παραμερίζοντας το εμπόδιο των προκαταλήψεων. Τα βήματα προόδου πιστοποιούνται από τους αριθμούς: 42 ειδικά νηπιαγωγεία, 14 ειδικά τμήματα νηπιαγωγείων, 144 ειδικά δημοτικά σχολεία, 697 ειδικές τάξεις, 8 ειδικά τμήματα σε δημοτικά σχολεία, 6 ειδικά γυμνάσια, 5 ειδικά λύκεια, 4 τεχνικές και επαγγελματικές σχολές ειδικής αγωγής, όπου φοιτούν συνολικά 13.193 παιδιά και νέοι με ειδικές ανάγκες.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Ιδιαίτερα σημαντικά για τα ΑΜΕΑ είναι τα προγράμματα κατάρτισης και προώθησης στην απασχόληση που υλοποιούνται τα τελευταία χρόνια (24 δισ. περίπου το χρόνο για 9.000 συμμετέχοντες, από τους οποίους περίπου 650 είναι ΑΜΕΑ). Σημαντική ήταν και η στήριξη του δικαιώματος των ΑΜΕΑ στην εργασία, καθώς τα δύο τελευταία χρόνια διατέθηκαν από τον ΟΑΕΔ 11 δισ. για την επιδότηση εργοδοτών που απασχολούν ΑΜΕΑ, αλλά και για τη χρηματοδότηση της αυτοαπασχόλησης των ΑΜΕΑ.

Παράλληλα, εκσυγχρονίστηκε το θεσμικό πλαίσιο. Έτσι, έχει πλέον μειωθεί το ωράριο εργασίας των ΑΜΕΑ που απασχολούνται στο Δημόσιο και έχουν θεσμοθετηθεί διαφανέστερες διαδικασίες ως προς τις προσλήψεις ατόμων προστατευόμενων κατηγοριών.

Ειδική μέριμνα έχει ληφθεί και για τη στεγαστική συνδρομή στα ΑΜΕΑ. Οι βαριά κινητικά ανάπη-

ροι/παραπληγικοί που έχουν συμπληρώσει 750 ημέρες εργασίας και είναι κάτοικοι Αθηνών ή Θεσσαλονίκης, ή 500 ημέρες εργασίας αν είναι κάτοικοι της περιφέρειας, αποκτούν δικαίωμα στέγασης από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας. Το ίδιο δικαίωμα έχουν και όσοι προστατεύουν τουλάχιστον 3 παιδιά, εφόσον οι ίδιοι ή ένα παιδί τους έχουν αναπηρία 67%.

ΥΠΕΧΩΔΕ. Η δυνατότητα πρόσβασης στα κτίρια των διαφόρων οργανισμών και η απρόσκοπτη μετακίνηση των ΑΜΕΑ είναι βασικός στόχος του Υπουργείου Χωροταξίας και Περιβάλλοντος. Χειροπιαστά δείγματα των μέτρων που προωθήθηκαν είναι οι πλήρως προσβάσιμοι στα ΑΜΕΑ σταθμοί του Μετρό, η ειδική μέριμνα που έχει ληφθεί στο νέο αεροδρόμιο των Σπάτων, καθώς και τα έργα που έγιναν ή προωθούνται σε όλα τα κτίρια του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Πλήρη προσβασιμότητα παρέχουν και αναπλάσεις, όπως η πεζοδρόμηση του ιστορικού και εμπορικού τριγώνου, η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, το σικολογικό πάρκο στον Πύργο Βασιλίσσης, κ.ά.

Ειδικότερα για τη διευκόλυνση των τυφλών, τοποθετήθηκαν ηχητικά σήματα σε φωτεινούς σηματοδότες κεντρικών σημείων της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης.

Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών. Κυκλοφορούν στο λεκανοπέδιο 503 λεωφορεία με χαμηλό δάπεδο και ράμπα ανόδου αμαξιδίου (ένα τέτοιο λεωφορείο ανά ώρα το αργότερο, σε

80 λεωφορειακές γραμμές της πρωτεύουσας). Επίσης, προωθείται με την εκτέλεση σχετικών έργων η προσβασιμότητα των σταθμών του ΗΣΑΠ και του ΟΣΕ. Σύντομα, επίσης, ο «Ηλεκτρικός» θα έχει 30 νέα, προσβάσιμα για τα ΑΜΕΑ βαγόνια. Αντίστοιχη παραγγελία έχει κάνει και ο ΗΛΠΑΠ (192 προσβάσιμα τρέλη), ενώ ο ΟΣΕ διαρρυθμίζει αμαξοστοιχίες ώστε τουλάχιστον δύο δρομολόγια Αθήνας-Θεσσαλονίκης κάθε μέρα να γίνονται με προσβάσιμα τρένα.

Ιδιαίτερα σημαντικά, τέλος, είναι τα προγράμματα που προώθησε ο ΟΤΕ. Ειδικά χαμηλότερα καρτοτηλέφωνα, εγκατάσταση συστήματος τηλεειδοποίησης για ΑΜΕΑ και ηλικοκωμένους, ειδικό τηλεφωνικό κέντρο εξυπηρέτησης ατόμων με προβλήματα ακοής (τηλ. 8815.555), αύξηση των δωρεάν μονάδων για τυφλούς από 300 σε 900.

Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς. Ξεκινούν τα ειδικά θεατρικά μαθήματα για κωφά άτομα, καθώς και η στήριξη καλλιτεχνικών εργαστηρίων μικής, ζωγραφικής, θεάτρου, χορού και μουσικής για ΑΜΕΑ.

Υφυπουργείο Αθλητισμού. Τα ειδικά προγράμματα μαζικού αθλητισμού για τα ΑΜΕΑ φτάνουν φέτος τα 720. Τα προγράμματα αυτά δίνουν τη δυνατότητα άσκησης σε σχολεία, ιδρύματα και πρότυπα κέντρα άθλησης, ενώ παράλληλα προωθούνται και ειδικά προγράμματα κολύμβησης για παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Πριν από δύο μόλις δεκαετίες, ήταν ακόμη «παιδιά ενός κατώτερου θεού». Σήμερα, καθώς συγκεκριμένα μέτρα έχουν αρχίσει να αποδίδουν καρπούς, τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) βρίσκουν —σιγά σιγά έστω— τη θέση τους στην κοινωνία.

Άνθρωποι με προσωρινές ή μόνιμες αναπηρίες, παραπληγικοί, τετραπληγικοί, ακρωτηριασμένοι, μυοπαθείς, τυφλοί, κωφοί, νεφροπαθείς, αιμορροφιλικοί, πολυμεταγγιζόμενοι, πάσχοντες από σκλήρυνση κατά πλάκας, άτομα με νοτική καθυστέρηση. Τα ΑΜΕΑ, που αποτελούν το 10% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, διεκδικούν ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης και απασχόλησης, πρόσβαση στην πόλη, βελτίωση των προγραμμάτων υγείας και κοινωνικής φροντίδας.

Τα μέτρα που έχουν ληφθεί τα τελευταία χρόνια για να βγουν τα ΑΜΕΑ από τον «Καιάδα της αδιαφορίας» αφορούν περισσότερους από έναν τομείς της δημόσιας διοίκησης. Συγκεκριμένα:

Επενδύοντας στην υγεία

Η υγεία είναι αναμφισβήτητο το πολυτιμότερο αγαθό για τον άνθρωπο, λέξη συνώνυμη με τον πολιτισμό, με τη ζωή. Στην ανατολή του 21ου αιώνα, υπάρχουν όλες οι δυνατότητες προκειμένου η υγεία των πολιτών να θωρακίζεται με τον καλύτερο τρόπο.

Το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού (ΣΑΕ) μπόρεσε να γίνει αρωγός στην υγεία, καθώς κατάφερε να λειτουργήσει ιατρικά κέντρα στο έδαφος της πρώην Σοβιετικής Ένωσης –και όχι μόνο. Έχοντας ως πρωταγωνιστή τον Έλληνα απόδημο, κατάφερε να αποκτήσει ισχυρή φωνή η χώρα μας και στην υγεία. Μια μεγαλεπήβολη επιλογή προσφοράς προς τον άνθρωπο, με σεβασμό στις ανάγκες των μεταναστών. Ηχηρή απόδειξη της μοναδικής προσφοράς του ΣΑΕ, καθώς, πέραν των υπηρεσιών υγείας που προσφέρουν τα κέντρα αυτά, λειτουργούν και ως μήνυμα ανθρωπιάς εκτός των συνόρων. Οι ανάγκες είναι αναμφισβήτητες πολλές, όμως ο προγραμματισμός του ΣΑΕ θα ελαχιστοποιήσει τα ουσιαστικά κενά που

«Ήδη παρέχουμε ιατρική βοήθεια στους σκληρά δοκιμαζόμενους Έλληνες στις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και στην Αλβανία, μέσω της Πρωτοβουλίας για Βασική Ιατρική Περίθαλψη»

υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών υγείας προς τους απόδημους Έλληνες.

Σε μήνυμά του, ο πρόεδρος του ΣΑΕ Άντριου Άθηνς κάνει αναφορά στο σοβαρό έργο που επιτελεί το Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού όσον αφορά τις υπηρεσίες υγείας:

Στο σύντομο χρονικό διάστημα του προγράμματος η επιτυχία μας ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Ήδη παρέχουμε ιατρική βοήθεια στους σκληρά δοκιμαζόμενους Έλληνες στις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και στην Αλβανία, μέσω της Πρωτοβουλίας για Βασική Ιατρική Περίθαλψη. Αλλά θα θέλαμε να ξέρετε ότι οι ανάγκες παραμένουν μεγάλες. Παρά το ότι προμηθεύουμε φαρμακευτικά είδη και ιατρικές υπηρεσίες, πολλοί Έλληνες ζουν ακόμα εγκαταλειμμένοι, χωρίς ούτε καν τη στοιχειώδη ιατρική βοήθεια.

Ήδη εξυπηρετούμε 8.000-10.000 ασθενείς το μήνα στις τρεις κλινικές που έχουμε ανοίξει στη Δημοκρατία της Γεωργίας. Μια μεγάλη κλινική λειτουργεί στην Τιφλίδα, μια μεσαίου μεγέθους στην Τσάλκα και μια μι-

κρή στο Τακισβάρι. Έχουμε επίσης κατορθώσει να δημιουργήσουμε ένα Πρόγραμμα Αγροτικών Επισκεπτών Νοσοκόμων στη Μαριούπολη της Ουκρανίας. Ένα Δίκτυο από 25 νοσοκόμες εξυπηρέτησε 9.931 ασθενείς μόνο τον μήνα Δεκέμβριο σε πολλά χωριά όπου διαμένουν Έλληνες.

Όσο για τους στόχους που έχει θέσει το ΣΑΕ, ο Α. Άθηνς αναφέρει:

Στόχος μας είναι να ιδρύσουμε περίπου 21 κέντρα ιατρικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων και κινητών μονάδων, καθώς και πολυάριθμα προγράμματα αγροτικών νοσοκόμων μέχρι το τέλος του 2001. Επαγγελματίες εμπειρογνώμονες έχουν καθορίσει τις ανάγκες, και εξαρτάται από εμάς να συγκεντρώσουμε τα απαραίτητα ποσά. Μέχρι τις 31 Οκτωβρίου 1999 είχαμε διαθέσει 24 εκατομμύρια δολάρια σε υπηρεσίες, φαρμακευτικά είδη, αναλώσιμο εξοπλισμό και λειτουργικά έξοδα, κυρίως στη Γεωργία και την Ουκρανία. Γι' αυτή την περίπτωση χρειάστηκε να συγκεντρώσουμε 939.112 δολάρια σε μετρητά. Με άλλα λόγια, για κάθε 1 δολάριο που έχει επενδυθεί στο πρόγραμμά μας, έχουμε παράσχει βοήθεια αξίας, κατά μέσο όρο, 24 δολαρίων.

Ο πρόεδρος του ΣΑΕ Α. Άθηνς στο μήνυμά του υπενθυμίζει την ευαισθητοποίηση που θα έπρεπε να διακρίνει όλους όσοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν σε αυτή την προσπάθεια: Αδράξτε την ευκαιρία να λάβετε μέρος σε μια ιστορική εκστρατεία. Αυτή η αποστολή θα καταχωριστεί στην ιστορία ως το ασύγκριτο κατόρθωμα των απανταχού Ελλήνων. Είμαι σίγουρος ότι θα κάνετε το καλύτερο, και σας ζητώ να δώσετε προτεραιότητα σ' αυτό το θέμα. Ας κάνουμε την αρχή της Νέας Χιλιετίας χρονιά που δεν θα υπάρχουν πια «ξεχασμένοι Έλληνες». Προσωπικά, νομίζω ότι είμαι η ζωντανή απόδειξη ότι «εκείνοι που είναι νέοι στην καρδιά δεν γερνούν ποτέ». Θα συνεχίσω το έργο μου επτά ημέρες την εβδομάδα, μέχρι να εκπληρώσουμε την αποστολή μας. Δεν θα τους απογοητεύσουμε. Θα περιμένω με ανυπομονησία να ακούσω την απάντησή σας. Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΑΕ θα εκτιμούσαμε πολύ την απόφασή σας να κάνετε μια αφορολόγητη προσφορά στο μέγιστο δυνατόν.

Μήνυμα ανθρωπιάς, που μπορεί να κινητοποιήσει δυνάμεις ικανές να σταθούν στο πλευρό του ΣΑΕ και στις επιλογές του στα ζητήματα υγείας των αποδήμων.

της Κυριακής Τρακάδα

Οι ανάγκες είναι αναμφισβήτητες πολλές, όμως ο προγραμματισμός του ΣΑΕ θα ελαχιστοποιήσει τα ουσιαστικά κενά που υπάρχουν στην παροχή υπηρεσιών υγείας προς τους απόδημους Έλληνες

«Ημέρα της γυναίκας» για τον ελληνικό αθλητισμό

του Δημήτρη Φύσσα

Οι έχουμε παρατηρήσει ότι η αναγέννηση του αθλητισμού τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας υπήρξε κατά κύριο λόγο γυναικεία υπόθεση. Η Τσιαμμήτα, η Τζελίλη, η Ξάνθου, η Βασδέκη και τόσες άλλες στο στίβο, η Χριστοφορίδου στην άρση βαρών, οι γυναικείες ομάδες μπάσκετ του Σπόρτινγκ και του Παναθηναϊκού, η Αντωνοπούλου στο μπρα-ντε-φερ, έδειχναν ήδη ένα δρόμο. Έτσι, οι μεγάλες εμφανίσεις τριών γυναικείων ομάδων μας στα ομαδικά αθλήματα, εμφανίσεις που τόνισαν με τον καλύτερο τρόπο την Ημέρα της Γυναίκας, δεν ήρθαν ως κεραυνός εν αιθρία. Αυτός ο Μάρτιος, λοιπόν, ανήκε στον γυναικείο αθλητισμό.

Το Σαββατοκύριακο της Καθαράς Δευτέρας διεξήχθη στην Αθήνα το φάιναλ φορ του ευρωπαϊκού πρωταθλήματος πόλο. Συμμετείχαν η κάτοχος του τίτλου Σκίφ Μόσχας, οι πρωταθλήτριες Ουγγαρίας Ζένετς και Ιταλίας Οροζόντε, και φυσικά η Γλυφάδα, όχι απλώς ως οικοδεσπότης και διοργανώτρια, αλλά ως ομάδα που είχε κερδίσει κανονικά την πρόκρισή της στην τετράδα.

Στους ημιτελικούς, η Γλυφάδα νίκησε τη Ζένετς 6-5 και η Σκίφ την Οριζόντε 4-3. Στον μεγάλο τελικό, το τρόπαιο της πρωταθλήτριας Ευρώπης άλλαξε χέρια, καθώς οι παίκτριες της ελληνικής ομάδας νίκησαν τις Ρωσίδες 7-5. Έτσι, η παρέα της Κοζομπόλη, της Πεδρόζο, της Οικονομοπούλου, της Καραπατάκη, της Βάσου, της Μωραϊτίδου και των άλλων κοριτσιών, μετά από συγκλονιστικά παιχνίδια, έκανε την πατροπαράδοτη βουτιά στην πισίνα, με τα χρυσά μετάλλια στο στήθος και το κύπελλο στα χέρια. Πολύ μεγάλη υπήρξε και η συμβολή του προπονητή Φώντα Μουδάτσιου, που καθοδήγησε με σωστό τρόπο την ομάδα, θωρακίζοντας ιδίως την άμυνά της.

Είναι η πρώτη φορά που ελληνική ομάδα κερδίζει τόσο υψηλού επιπέδου διάκριση στο πόλο, καθώς και η πρώτη φορά που γυναικεία ομάδα μας φθάνει τόσο ψηλά σε οποιοδήποτε άθλημα.

Το ίδιο Σαββατοκύριακο, έγινε και το φάιναλ φορ του

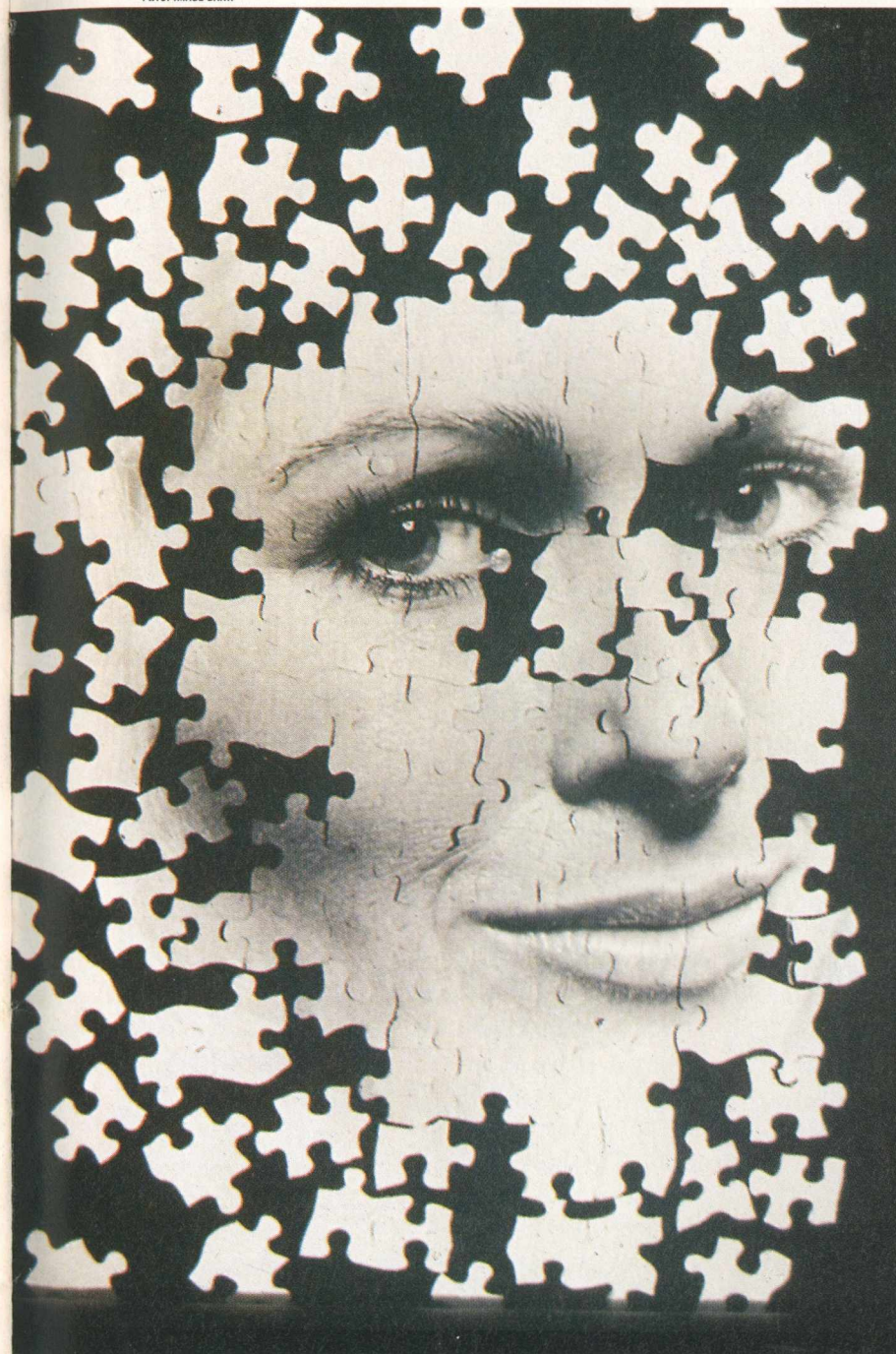
Κυπέλλου Κυπελλούχων, πάλι στην Αθήνα. Η διοργάνωση γινόταν για πρώτη φορά. Μετείχαν η ολλανδική Νταμίξα, η ιταλική Τζίφα, η ρωσική Ντιάνα, και βέβαια η Βουλιαγμένη. Στους πρώτους αγώνες, οι Ελληνίδες νίκησαν τις Ολλανδέζες 13-10 και οι Ιταλίδες τις Ρωσίδες 6-3. Στον τελικό, η κυπελλούχος Ελλάδας, που έχει προπονητή τον Άκη Τσαταλιό, έχασε 9-5 από τη σπουδαία ομάδα του Πατέρμο, η οποία κέρδισε τον παρθενικό τίτλο του Ευρωπαϊκού Κυπέλλου Κυπελλούχων. Αλλά τα ασημένια μετάλλια κάθε άλλο παρά αποτυχία μπορούν να θεωρηθούν για την ομάδα της Μελιδόνη, της Καμμένου, της Ρουμπέση, που, μαζί με τις συμπαίκτριές τους, κέρδισαν το θαυμασμό και την εκτίμηση των φιλάθλων.

Συνολικά, φαίνεται ότι το ελληνικό γυναικείο πόλο βρίσκεται σε καλό δρόμο. Σοβαροί παράγοντες οργανώνουν σοβαρές ομάδες, ξεδεύουν χρήματα για να φέρουν αξιόλογες ξένες παίκτριες, προσλαμβάνουν καλούς προπονητές, βρίσκουν σπόνσορες. Οι πρόσφατες επιτυχίες δείχνουν ότι οι ομάδες μας λειτουργούν πλέον με προδιαγραφές ευρωπαϊκού επιπέδου. Η συνέχεια αναμένεται εξίσου θετική και οι προοπτικές φαντάζουν ακόμα καλύτερες, αν σκεφθεί κανείς ότι η ταχύτατη αυτή πρόοδος σημειώθηκε σε ελάχιστο διάστημα, μια και το συγκεκριμένο άθλημα αριθμεί στη χώρα μας ζωή λίγων ετών μόνο.

Τρίτη διοργάνωση στο ίδιο διάστημα υπήρξε το φάιναλ φορ του Κυπέλλου Κυπελλούχων Ευρώπης στο βόλεϊ. Οικοδεσπότης και διοργανώτρια ήταν η περίφημη ιταλική Περούτζα, η οποία φιλοξένησε την τουρκική Ένκα, την ισπανική Γρανάδα και τον Παναθηναϊκό. Οι Ελληνίδες και οι Ιταλίδες νίκησαν εύκολα στους ημιτελικούς τις Ισπανίδες και τις Τουρκάλες αντίστοιχα με το ίδιο σκορ (3-0 σετ). Στον τελικό όμως, τα κορίτσια του Γιάννη Νικολάκη (πολύ δύσκολα θα τον κρατήσει ο Παναθηναϊκός, όταν λήξει το καλοκαίρι το συμβόλαιό του) έχασαν με το ίδιο σκόρ από την ιταλική ομάδα, αφού πρώτα πάλεψαν ως το τέλος τα δύο πρώτα σετ.

Ούτε κι εδώ, όμως, το ασημένιο μετάλλιο μπορεί να

ΦOTO: IMAGE BANK

θεωρηθεί αποτυχία, αφού η δεύτερη θέση κατακτήθηκε μέσα στην έδρα μιας αντιπάλου η οποία ήταν ισχυρότερη και λογικό φαβορί (αρκεί μόνο να υπολογίσει κανείς ότι στη σύνθεση της Περούτζα περιλαμβάνονται τρεις Κουβανές παίκτριες από την καλύτερη παγκόσμια εξαάδα!). Έτσι, η Γυαλένιου, η Μπάμπουλι (στα 37 της!), η Μάσσου, η Ιορδανίδου, η Ζαννάρα και οι άλλες κοπέλες γύρισαν στην Αθήνα με το κεφάλι ψηλά.

Δεν πρόκειται μόνο για το ότι κάποιοι παράγοντες αποφασίζουν και δημιουργούν σοβαρές ομάδες. Οι γυναικείες επιτυχίες στον αθλητισμό οφείλονται προφανώς και σε γενικότερες αιτίες.

Η θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία έχει αλλάξει ριζικά τις τελευταίες δεκαετίες, και ακόμα περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Ένας πολύ μεγάλος αριθμός γυναικών μορφώνεται. Ένας ακόμα μεγαλύτερος αριθμός διαθέτει κοινωνική και οικονομική ανεξαρτησία. Όλο και περισσότερες γυναίκες αθλούνται. Η πολιτεία, από την άλλη, κάνει ό,τι μπορεί για να ωθήσει περισσότερα κορίτσια προς τον αθλητισμό.

Τέλος, οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας αποτελούν ισχυρό κίνητρο για πλήθος αθλητριών (και αθλητών, βέβαια), αφού άμεσοι θεατές και χειροκροτητές θα είναι οι φίλοι, οι συγγενείς και οι γνωστοί των αθλούμενων. Η γυναικεία εθνική ομάδα πόλο, για παράδειγμα, θα συγκροτηθεί ακριβώς από τις αθλήτριες της Γλυφάδας, της Βουλιαγμένης και όποιων άλλων ομάδων έχουν ως τότε παρόμοια πορεία. Με την έννοια αυτή, οι επιτυχίες των συλλόγων συνδέονται άμεσα και με τον εθνικό αθλητισμό.

Όλο και περισσότερες γυναίκες αθλούνται

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Η Ευρώπη κατά
της ξενοφοβίας
και του ρατσισμού

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ
ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

«Καλή επιτυχία, κύριε συνάδεληφε»

Βέβαια, δεν έχουμε ακόμη μπει στην τελική προεκλογική ευθεία. Ωστόσο, εύκολα διακρίνει κανείς ότι το ύφος αυτών των εκλογών ελάχιστα θυμίζει προηγούμενες αναμετρήσεις. Υποψήφιοι και ΜΜΕ εμφανίζουν κατά κανόνα αξιοπρεπέστατο, καθαρά ευρωπαϊκό προφίλ. Ηπιότητα, ελάχιστη θασπολογία, αισθητά μετριασμένη δημαγωγία, ακόμα και αβροφροσύνες τύπου «καλή επιτυχία, κύριε συνάδεληφε» σε υποψήφιους αντιπάλων παρατάξεων. Η αφισορύπανση περιορισμένη, τα μεγάφωνα στα εκλογικά κέντρα χαμηλόφωνα, οι υποψήφιοι στις τηλεοπτικές αναμετρήσεις χωρίς φανατισμούς, ανεξαρτήτως αν διαθέτουν λιγότερα ή περισσότερα επιχειρήματα.

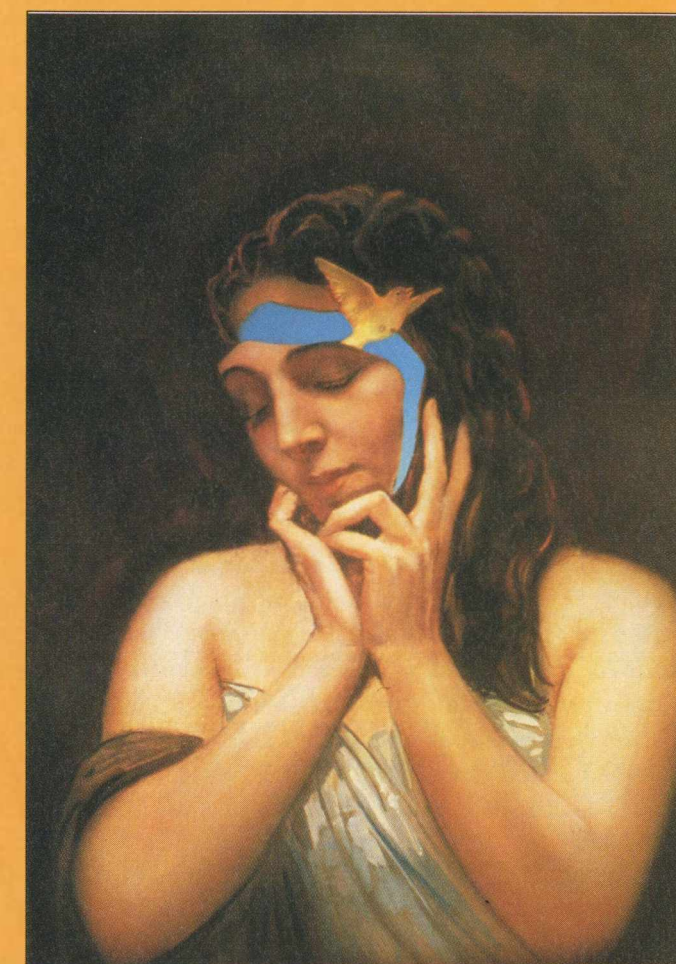
Έχει τόσο αλλιάξει το προεκλογικό κλίμα ώστε οι εκλογές να γίνονται ελάχιστα αντιληπτές. Όλων προηγείται το Χρηματιστήριο. Οι μονάδες που ανεβοκατεβαίνουν στη Σοφοκλήους έχουν εκμηδενίσει κάθε άλλο ενδιαφέρον, ακόμα και για τα γκάλοπ που δίνουν πρωτιές σε κόμματα ή υποψηφίους. Ποιος να το φανταζόταν; Ποιος να το περίμενε;

Πρωτεργάτης αυτού του καλού κλίματος ο πρωθυπουργός και το κυβερνητικό κόμμα. Όμως και τα άλλα κόμματα στέκουν σε ανάλογο ύψος. Κορυφαία έκφραση αυτής της ήπιας προεκλογικής ατμόσφαιρας: γνωστός αντιπολιτευόμενος λαϊκιστής δημοσιογράφος, μεσούσης της προεκλογικής εκστρατείας, υμνεί το έργο του υπουργού Δημοσίας Τάξεως, Μιχάλη Χρυσοχοϊδη. Δεν είναι και λίγο. Θα πρέπει να θεωρείται πια βέβαιο ότι, σε επόμενη φάση, θα καταργηθούν και οι μεγάλες προεκλογικές συγκεντρώσεις σε ανοιχτούς χώρους.

Η εγκατάλειψη των φανατισμών και το γεγονός ότι η έμφαση δίνεται στα επιχειρήματα φαίνεται και από τα σλόγκαν των υποψηφίων.

Χωρίς αιχμές αλλιά και χωρίς συγκεκριμένες υποσχέσεις, θίγουν γενικότερα ζητήματα. Το ενδιαφέρον εστιάζεται «στην ποιότητα», «για μια καλύτερη ζωή», ή «για μια κοινωνία με ανθρώπινο πρόσωπο», κ.ο.κ. Κάτι που δεν είναι σίγουρο ότι ευνοεί τον υποψήφιο, αλλιά οπωσδήποτε επηρεάζει θετικά το γενικό κλίμα. Ίσως πρόκειται για τις μοναδικές εκλογές στις οποίες δεν θα ακουστούν τόσο πολύ τα γνωστά «αγωνιστικά» τραγούδια άηλων εποχών.

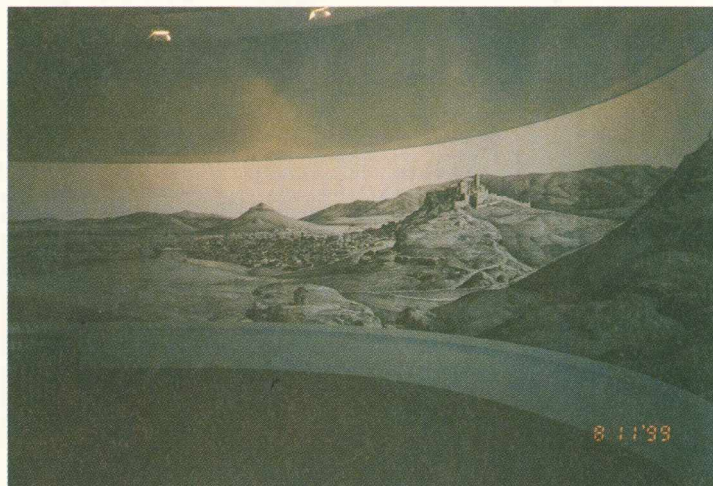
Τελικά, η Ελλάδα του 2000 εμφανίζει και σε αυτό το πεδίο ένα εντελώς νέο πρόσωπο. Τόσο νέο, που μερικές φορές δεν τοημάμε να το πιστέψουμε.

ΦΩΤΟ: IMAGE BANK

της Άνας Μιχαλιτσιάνου

Η αναγέννηση ενός έθνους και η βαυαρική «σύμπτωση»...

του Βασίλη Αγγελικόπουλου

Πρόκειται για μια έκθεση που στην ουσία είναι αφιερωμένη στην αναγέννηση ενός έθνους, του ελληνικού, και στη δημιουργία ενός κράτους, του σύγχρονου ελληνικού», σχολίασε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Στεφανόπουλος, όταν εγκαινίασε αυτή τη σπουδαία έκθεση τον περασμένο Νοέμβριο στο Μόναχο, την πρωτεύουσα της Βαυαρίας. Μια έκθεση που η ελληνική της εκδοχή, αρκετά διαφοροποιημένη και «με άποψη», θα παρουσιαστεί τώρα στην Εθνική Πινακοθήκη (αρχές Απριλίου έως και τον Ιούνιο).

Βαυαρική ή ελληνική εκδοχή, η έκθεση είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και περιλαμβάνει εκθέματα συναρπαστικά.

«Η νέα Ελλάδα: Έλληνες και Βαυαροί επί Λουδοβίκου Α'» ήταν ο τίτλος της στο Εθνικό Μουσείο του Μονάχου, όπου πα-

ρουσιάστηκε από τις 9 Νοεμβρίου 1999 έως τις 13 Φεβρουαρίου 2000. Καταλάμβανε επιφάνεια μεγαλύτερη των 2.500 τ.μ. (21 αίθουσες) και οι επισκέπτες της προσέγγισαν τους 100.000.

«Αθήνα-Μόναχο: Τέχνη και πολιτισμός στις αρχές τού νέου κράτους», είναι ο τίτλος της ελληνικής της εκδοχής, η οποία θα εγκαινιαστεί σε λίγες μέρες στην Εθνική Πινακοθήκη.

Ας σημειωθεί πάντως ότι και οι δύο εκθέσεις οργανώθηκαν από το Βαυαρικό Εθνικό Μουσείο και την Εθνική Πινακοθήκη και ότι τα εκθέματα προέρχονται από μουσεία της Ελλάδας, της Γερμανίας, αλλά και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Εκτός από αυτές καθεαυτές τις εκθέσεις, μεγάλο κέρδος είναι και η έκδοση δύο σπουδαίων τόμων («καταλόγων»), με ενδιαφέροντα κείμενα για ποικίλες πτυχές του θέματος, αλλά και με εντυπωσιακή εικονογράφηση –εξυπακούεται ότι ο ελληνικός τόμος διαφέρει επίσης ουσιαστικά από τον γερμανικό.

Ας δούμε πρώτα συνοπτικά τι περιείχε η γερμανική έκθεση. Σε 12 ενότητες περιλάμβανε ιστορικά ντοκουμέντα, εθνικά ή προσωπικά κειμήλια, έργα τέχνης, κ.λπ. που «μιλούσαν» για δύο πράγματα: για το ιστορικό της γέννησης του νέου ελληνικού κράτους, με έμφαση στην περίοδο του Αγώνα, και για την παρουσία της Βαυαρίας σε όλη εκείνη την εποχή, με έμφαση βέβαια στην περίοδο του Όθωνα, που, ως γνωστόν, ήταν γιος του θερμού φιλέλληνα και αρχαιολάτρη βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου Α' (αυτός γέμισε κυριολεκτικά το Μόναχο με αρχαιοπρεπή δημόσια κτίρια).

Τα πάνω από 500 εκθέματα του Μονάχου ήταν εντυπωσιακά. Η Χάρτα του Ρήγα και το έγγραφο που όριζε βασιλιά της Ελλάδας τον Όθωνα. Το κρεβάτι εκστρατείας του Βύρωνα (πτυσσόμενο, μέσα σ' ένα μπαούλο), στο οποίο και πέθανε στο Μεσολόγγι. Η περικεφαλαία του Κολοκοτρώνη και το ακρόπρωρο του πλοίου του Μιαούλη. Τα χωροταξικά σχέδια των Βαυαρών για τη μεταμόρφωση της Αθήνας από χωριό σε πόλη. Η μακέτα της Ακρόπολης με το ανάκτορο του βασιλιά πάνω στο βράχο (ναι, παραλίγο να γινόταν κι αυτό!). Μικροί και πελώριοι πίνακες της εποχής, με σκηνές από την Ελληνική Επανά-

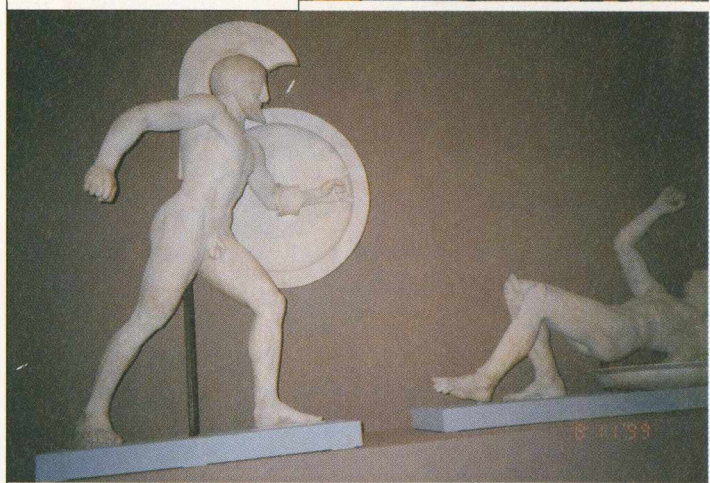
σταση, από τη βασιλεία του Όθωνα, ή από την καθημερινή ζωή και τα τοπία της Ελλάδας. Προσωπικά αντικείμενα αγωνιστών ή προσωπικοτήτων της εποχής. Μερικά από τα πρώτα, φτωχικά δικαστικά έδρανα του Ναυπλίου. Ένα βαρούλκο που είχε σταλεί από το Μόναχο για τα έργα στον Παρθενώνα. Παραδοσιακές φορεσιές. Ένα τεράστιο κυκλικό Πανόραμα που παρουσιάζει την Αθήνα του 1835, όπως την έβλεπε κανείς από την Πνύκα (σε όλον τον κύκλο του ορίζοντα), επίτευγμα ηλεκτρονικού υπολογιστή με βάση λιθογραφίες εποχής του Φερδινάνδου Στάντεμαν! Η βασιλική λέμβος του Όθωνα και της Αμαλίας. Επώνυμοι αυλικόι τους, «αυτοπροσώπως», αφού οι κούκλες που χρησιμοποιήθηκαν φορούσαν αυθεντικές στολές τους –όπως, άλλωστε, και οι κούκλες του Όθωνα και της Αμαλίας. Αντίγραφα των γλυπτών του ναού της Αφαιάς στην Αίγινα (των περιφημων «Αιγινιτών»), που είχε μεταφέρει στο Μόναχο ο Λουδοβίκος. Και πάει λέγοντας...

«Η έκθεση η δική μας», λέει η επιμελήτριά της κ. Μαριλένα Κασιμάτη, «είναι πολύ πιο μικρή σε έκταση, πολύ πιο αφαιρετική και πιο συνοπτική, αλλά νομίζω ότι βοηθά πολύ περισσότερο τον επισκέπτη στην πρόσληψη του κεντρικού θέματος».

Το οποίο είναι; «Οι αλληλεπιδράσεις ενός πολιτισμού σε έναν άλλο», λέει η κ. Κασιμάτη, «πράγμα που νομίζω ότι δεν το έδωσε με σαφήνεια η έκθεση του Μονάχου. Δείξανε εκεί την εκπολιτιστική επίδραση που είχαν οι Βαυαροί στο νέο κράτος, αλλά δεν δείξανε όπως πρέπει και την επιρροή, μέσω Λουδοβίκου, του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στο τότε βαυαρικό κράτος, και ιδίως στο Μόναχο. Όπως δεν δείξαν, άλλωστε, και τη μεγάλη συμβολή του Λουδοβίκου στην Επανάσταση του '21, με όπλα, εθελοντές, κ.λπ.».

Έτσι, θα έχουμε εδώ μια άλλη διάταξη των εκθεμάτων, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερα ο στόχος, χωρίς δραματικές διαφοροποιήσεις στα εκθέματα. Θα λείπουν κυρίως αρκετοί πίνακες (ιδίως οι γιγαντιαίοι,

Μια εξαιρετικού
ενδιαφέροντος
έκθεση για την
απροσδόκητη
προσέγγιση και
αλληλεπίδραση
ενός ευρωπαϊκού
βασιλείου και ενός
αιμάσσοντος ακόμη
νεαρού κρατιδίου,
που κρατούσε όμως
από μεγάλο τζάκι...

καθώς και όλο το «σκηνικό» με κειμήλια του Αγώνα που σε μας είναι γνωστά.

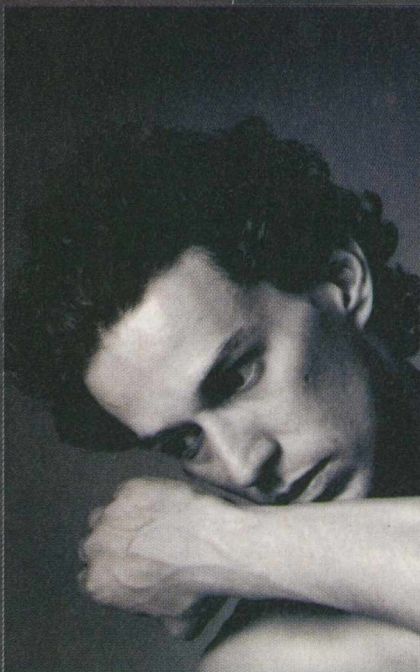
Από την άλλη όμως, θα δούμε καθαρότερα την πολεοδομική συγκρότηση της Αθήνας και του Μονάχου της εποχής, θα δούμε συγκεντρωμένους πίνακες Ελλήνων ζωγράφων που σπούδασαν στο Μόναχο τότε ή λίγο αργότερα, θα έχουμε εγχρωμο αντίτυπο του κυκλικού Πανοράματος της Αθήνας. Επίσης, η Γλυπτοθήκη του Μονάχου θα στείλει για πρώτη φορά αντίγραφα των «Αιγινιτών», που μετά την έκθεση θα δωρηθούν στο Μουσείο της Αίγινας. Τέλος, θα παρουσιαστεί μια ενδιαφέρουσα ενότητα των τοιχογραφιών των Ανακτόρων (της σημερινής Βουλής) και του Πανεπιστημίου, ενώ θα εκτεθούν και οι πρώτες φωτογραφίες της Αθήνας (από την εποχή του Όθωνα!).

Πρόκειται σίγουρα για έκθεση-«γεγονός».

Να γδύσουμε τους ντυμένους

της Ελένης Πετόση

Το θέμα, λοιπόν, δεν είναι αν το γυμνό σοκάρει. Όπως και με καθετί στην τέχνη, αυτό που μετράει είναι τι εκφράζει, τι σηματοδοτεί, πώς χρησιμοποιείται.

Το γυμνό στη σκηνή δεν είναι, βέβαια, ανακάλυψη του 2000. Η «αναγκαιότητα» του έχει εφευρεθεί εδώ και πολλά χρόνια και έχει συνδεθεί με αρκετά «προχωρημένα» θεάματα ήδη από τη δεκαετία του 1970. Όχι μόνο σε περιθωριακούς πειραματισμούς, αλλά και σε υπερθεάματα όπως οι *Τρίχες* και το *Ω, Καλκούτα*, που απευθύνονταν στο ευρύτερο κοινό.

Εκείνη την εποχή, εξάλλου, το γυμνό ήταν στοιχείο της σεξουαλικής επανάστασης. Μια ακόμα αντίδραση στον πουριτανισμό, ένας ακόμα τρόπος για να ξεπεραστούν τα ταμπού. Έκτοτε, η τέχνη του ξεγυμνώματος πήρε ποικίλες μορφές και διαστάσεις. Δεν είναι λίγες οι φορές που χρησιμοποιήθηκε πράγματι εμπνευσμένα από προικισμένους καλλιτέχνες, με στόχο να υπηρετηθούν οι ανάγκες ενός έργου.

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα το γυμνό κατέκτησε όλο και μεγαλύτερο έδαφος, ενσωματώνοντας στο λεξιλόγιό του –πειστικά ή μη– και τη σεξουαλική πράξη: από το *Κρίμα που είναι πόρνη* του Τζον Φορντ και το *Shopping and fucking*, μέχρι τους προκλητικούς *Bad Actors*.

Φέτος, όμως, έγινε μαζικό φαινόμενο, το οποίο –πλην ελαχίστων εξαιρέσεων– μοιάζει να εξυπηρετεί μόνο τις κουτσομπολικές στήλες των περιοδικών και την άσβεστη περιέργεια των μικροαστών. Λες και οι θίασοι έχουν πειστεί ότι ένα σπητό γυναικείο στήθος ή κάποια αρυτίδωτα οπίσθια είναι ενδεχόμενο να ξορκίσουν την απροθυμία των κορεσμένων (:) θεατών.

Έτσι, ο Στράτος Τζώρτζογλου όχι μόνο περιέφερε ολόγυμνο τον ναρκισσισμό του Ντόριαν Γκρέι στη σκηνή, αλλά στήριξε ολόκληρη τη διαφημιστική του εκστρατεία σε τολμηρές πόζες και καμώματα. Μπορεί και να επηρεάστηκε από τον ήρωα του Όσκαρ Ουάιλντ, για τον οποίο «το λεγόμενο “κακό” γίνεται συνώνυμο της ελεύθερης σκέψης και οι άλλοι απλά πιόνια στην ακόρεστη δίψα του για ολοένα πιο “προχωρημένες” εμπειρίες».

Από την άλλη πλευρά, ο άλλος ωραίος, ο Απόστολος Γκλέτσος, επέλεξε το έργο του Ούγγρου Πέτερ Νάντας *Η συνάντηση* για να γυμνωθεί με τη βοήθεια της πρώην πεθεράς του Ζωής

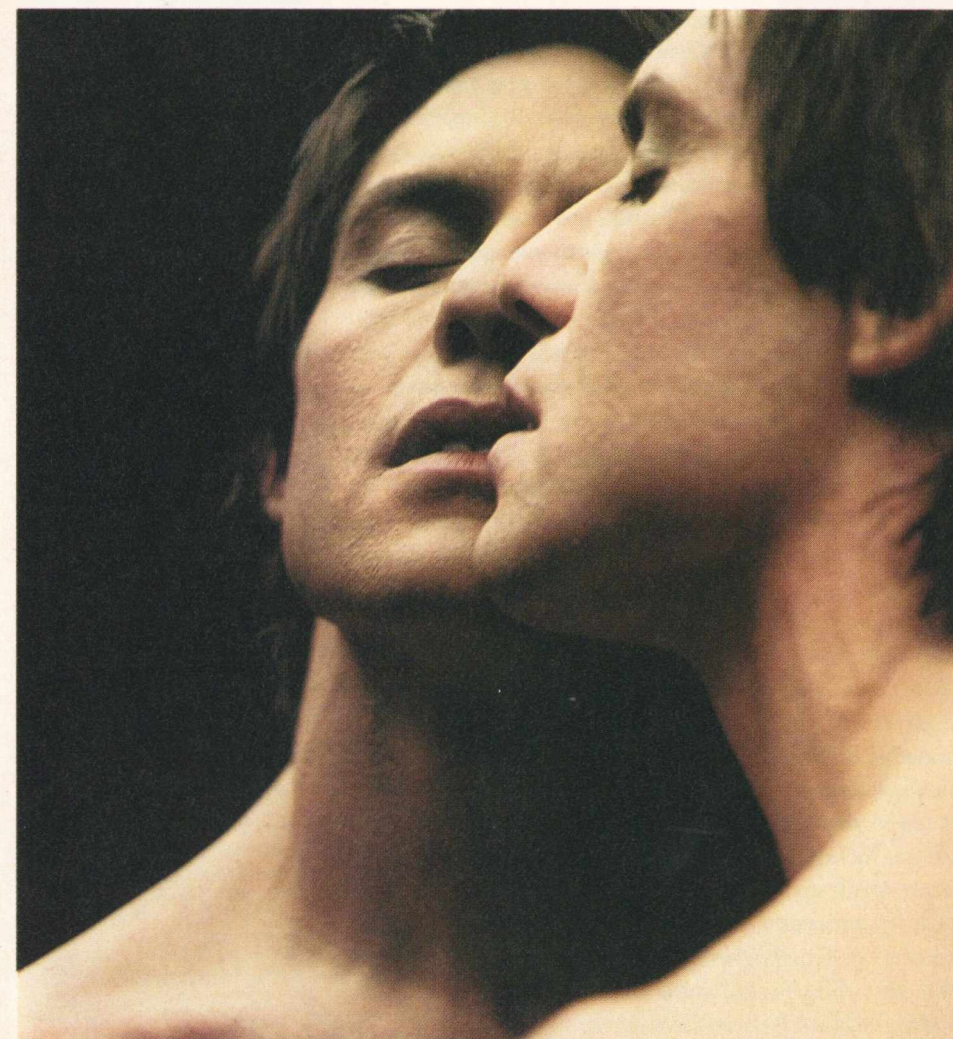
Λάσκαρη. Διπλό ερέθισμα για το κοινό, ικανό να γαργαλήσει τις φαντασιώσεις και να τροφοδοτήσει πάσης φύσεως συζητήσεις.

Σε ανάλογη “παγίδα” έπεσε και ο καλός χορογράφος και χορευτής Κωνσταντίνος Ρήγος. Παρότι *Τα καινούργια ρούχα του αυτοκράτορα* δικαιολογούν τη γύμνια της τελευταίας σκηνής, ο τρόπος που αυτή εξελίσσεται –και μάλιστα σε απόσταση αναπνοής από τους θεατές– απλώς τον εξέθεσε.

Εκτεθειμένη βρέθηκε και η Ρούλα Πατεράκη στην *Κυρία με τις καμέλιες*, που ανέβασε ο Πέτρος Ζούλιας. Ο γυμνός παρτενέρ της (εκείνη παρέμεινε ντυμένη) έμοιαζε στις ερωτικές στιγμές να ενδιαφέρεται περισσότερο για την επίδειξη του γυμνασμένου κορμιού του, παρά για τη θρυλική ηρωίδα του Αλεξάνδρου Δουμά.

Γυμνόςτηθη και σε ιδιαίτερα προκλητικές στάσεις εμφανίστηκε και η Μαρία Παπαλάμπρου στον *Λογοκριτή* του Άντονι Νίλσον, χωρίς ωστόσο να καταφέρει να γεμίσει τον «Φούρνο» και χωρίς ο σκηνοθέτης Πέρης Μιχαηλίδης να μπορέσει να πείσει για την ποιότητα της προσφοράς της (ο Αρτώ, τον οποίο επικαλείται στο πρόγραμμά του, δεν δικαιώνει πάντως το εγχείρημά του).

Αντίθετα, τα γυμνά ερωτικά συμπλέγματα που επέλεξε ο Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος για το έργο του Ντέιβιντ Χάρουερ *Μαχαίρι στην κότα* παρέπεμπαν σε ποιητικές

και άρτιες αισθητικά εικόνες, δίνοντας στην παράσταση ένα άλλο βάθος.

Εικαστικό ενδιαφέρον είχε και το πλαστικό σώμα του Βραζιλιάνου χορευτή και χορογράφου Claudio Bernardo, ο οποίος συμμετείχε στην παράσταση πολυμέσων *Ο χορός των νεκρών ρόδων*, λυρικό χορό-δραμα που έγραψαν ο Γιάννης Αιόλου και ο Ανδρέας Στάικος.

Ο παρακμασμένος ερωτισμός, τέλος, ανάβλυσε πηγαία μέσα από στριπτίζ, ζαρτιέρες, χιούμορ και ημίγυμνα σώματα στο *Τουρκαρέ* του Αλαίν-Ρενέ Λεσάζ, που ανέβασε ο Γιάννης Χουβαρδός.

Το θέμα, λοιπόν, δεν είναι αν το γυμνό σοκάρει. Όπως και με καθετί στην τέχνη, αυτό που μετράει είναι τι εκφράζει, τι σηματοδοτεί, πώς χρησιμοποιείται.

100 χρόνια βαλκανικού ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΙΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

«Ο Α. πλησιάζει την αποβάθρα και σταματά. Το θέαμα που βλέπει είναι εντυπωσιακό. Ένα ρωσικό πλοίο από την Οδησό ξεφορτώνει με γερανό στην πλατφόρμα ενός ρουμανικού ποταμόπλοιου τεράστια αγάλματα του Λένιν από μάρμαρο, προτομές ή ολόσωμα, με το δάκτυλό του να δείχνει αόριστα στο κενό».

Στο *Βλέμμα του Οδυσσέα* ο Θόδωρος Αγγελόπουλος δεν διστάζει να «ξεφορτώσει» τον 20ό αιώνα πάνω στο ακρωτηριασμένο άγαλμα του Λένιν, που διαπλέει αργά, τελετουργικά, τον Δούναβη. Τα «δικά του» Βαλκάνια είναι στοιχειωμένα από τον πόλεμο που μαίνεται, από το βομβαρδισμένο Σερράγεβο, από τη διάψευση, την αμφιβολία, τη νοσταλγία. Ο Εμίρ Κουστουρίτσα «παρालηρεί» στο *Underground*: «Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια χώρα...», αφηγείται. Αλλά το παραμύθι του είναι σκληρό, αδυσώπητο, εκκωφαντικό. Η Γιουγκοσλαβία, η χώρα του, δεν υπάρχει πια. Ο Θόδωρος Αγγελόπουλος και ο Εμίρ Κουστουρίτσα μιλούν για τα Βαλκάνια με το δικό του τρόπο ο καθένας. Είναι δυο σκηνοθέτες με διαφορετικές καταβολές, με διαφορετική αισθητική και

αντίληψη, οι διασημότεροι εκφραστές μιας κινηματογραφίας με εντελώς ιδιαίτερα γεωγραφικά, εθνικά, κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά: της κινηματογραφίας των Βαλκανίων.

Και οι δύο έφεραν το πρόβλημα του πολέμου στα φεστιβάλ, ερεθίζοντας το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας. Δεν είναι, βέβαια, οι μόνοι. Υπάρχουν και άλλοι σκηνοθέτες, όπως ο Γκόραν Πασκάλιεβιτς (*Πυριτιδαποθήκη*), ή ο Σριτζιάν Ντραγκόγιεβιτς (*Όμορφα χωριά όμορφα καίγονται*), που ασχολούνται με τον πόλεμο και τις συνέπειές του, συνθέτοντας την εικόνα ενός νέου βαλκανικού κινηματογράφου.

Από την αρχή του 20ού αιώνα, όταν γεννιέται η 7η τέχνη, έως σήμερα η κινηματογραφική διαδρομή των βαλκανικών χωρών άλλοτε συγκλίνει και άλλοτε αποκλίνει, ακολουθώντας παράλληλη πορεία με τις ιστορικές εξελίξεις και τις πολιτικές συνθήκες. Ωστόσο, ενώ υπήρχαν πάντα συγγένειες, όσες απόπειρες έγιναν για τη δημιουργία ετήσιου βαλκανικού φεστιβάλ κατέληξαν σε αποτυχία. Πολεμικές συγκρούσεις, αντιπαραθέσεις σε ιδεολογικό και εθνικό επίπεδο, επέτειναν τις διαφορές και αποδυνάμωναν τις ομοιότητες.

Φέτος, για πρώτη φορά, οργανώνεται σε «ουδέτερο» έδαφος, από την Μπιενάλε της Βενετίας, μεγάλο αφιέρωμα στον βαλκανικό κινηματογράφο, με τίτλο «Over the Balkan continent». Το αφιέρωμα, που άρχισε στις 27 Μαρτίου και θα διαρκέσει έως τις 16 Απριλίου, παρουσιάζει τις πολλές και διαφορετικές όψεις της βαλκανικής παραγωγής, μέσα από 100 ταινίες μεγάλου και μικρού μήκους που γυρίστηκαν από το 1896 έως τα τέλη του 1990. Η ρετροσπεκτίβα, η πληρέστερη που έχει οργανωθεί, περιλαμβάνει ακόμα και ταινίες που ανασύρθηκαν από ευρωπαϊκά και αμερικανικά κινηματογραφικά αρχεία. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής της Μπιενάλε, Ντάριο Βεντιμίλια, επέλεξε από την Ελλάδα οκτώ ταινίες: *Ξυπόλητο τάγμα* του Γκρεκ Τάλας, *Μαγική πόλη* του Νίκου Κούνδουρου, *Αναπαράσταση* του Θόδωρου Αγγελόπουλου, *Μέχρι το πλοίο* και *Ηνίοχος* του Αλέξη Δαμιανού, *Στον καιρό των Ελλήνων* του

της Μαρίας Κατσουνάκη

Λάκη Παπαστάθνη, *Καλή πατρίδα, σύντροφε* του Λευτέρη Ξανθόπουλου και το άγνωστο ντοκιμαντέρ του Σταύρου Τορνέ *Αντίο Ανατολή*.

Επιχειρώντας μια σύντομη αναδρομή στην κινηματογραφική ιστορία των Βαλκανίων, μέσα από πρόσωπα και περιόδους «κλειδιά», αντιλαμβανόμαστε τα σημεία σύγκλισης και απόκλισης.

Όταν εμφανίζεται ο κινηματογράφος, οι περισσότερες βαλκανικές μεγαλουπόλεις (Βελιγράδι, Αθήνα, Σόφια, Βουκουρέστι, με εξαίρεση τη Θεσσαλονίκη, που ανήκει μέχρι το 1912 στην Οθωμανική Αυτοκρατορία), «αστικοποιούνται» κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το κινηματογραφικό είδος που κυριαρχεί τα πρώτα χρόνια μετά το 1895 είναι τα επίκαιρα, με κοινή θεματολογία τις τελετές και τους εστεμμένους. Το σημαντικότερο υλικό που υπάρχει από την περίοδο 1900-13 γυρίστηκε

**Έως σήμερα η
κινηματογραφική
διαδρομή των
βαλκανικών χωρών
άλλοτε συγκλίνει
και άλλοτε
αποκλίνει,
ακολουθώντας
παράλληλη πορεία
με τις ιστορικές
εξελίξεις
και τις πολιτικές
συνθήκες**

στη Μακεδονία από τους αδελφούς Μανάκια. Οι λήψεις που επιχειρήσαν οι πρώτοι αυτοί βαλκάνιοι κινηματογραφιστές (στην Πίνδο, στο Μοναστήρι, στη Θεσσαλονίκη και αλλού) καταγράφουν είτε γεγονότα, όπως η επίσκεψη του Σουλτάνου στη Θεσσαλονίκη ή σκηνές από το Κίνημα των Νεοτούρκων, είτε δραστηριότητες της καθημερινής ζωής, όπως τις υφάντρες τις Πίνδου. Το σωζόμενο υλικό των αδελφών Μανάκια είναι η ασφαλέστερη απόδειξη των στενών δεσμών και σχέσεων ανάμεσα στους βαλκανικούς λαούς.

Οι ομοιότητες είναι επίσης περισσότερο από εμφανείς στα ποιμενικά δράματα. Τόσο ο *Αγαπητικός της βοσκοπούλας* (1932) όσο και οι αντίστοιχες ταινίες της Σερβίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας θα έλεγε κανείς ότι γυρίστηκαν με το ίδιο σχεδόν σενάριο, τα ίδια κοστούμια και, καμιά φορά, στους ίδιους χώρους. Το στοιχείο της ομιλίας, που «εντάσσεται» στον βαλκανικό κινηματογράφο στη δεκαετία του 1930, διαφοροποιεί αισθητά την παραγωγή κάθε χώρας, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για ενίσχυση της εθνικής προπαγάνδας. Η Βουλγαρία παρουσιάζει το πρώτο εθνικό μελόδραμα με την *Εξέγερση των σκλάβων* (1933), η Τουρκία γυρίζει την πρώτη ομιλούσα διεθνή συμπαραγωγή της (με την Ελλάδα και την Αίγυπτο) και τίτλο *Οι δρόμοι της Ισταμπούλ* (1931).

Σε όλες τις χώρες (εκτός, ίσως, από τη Ρουμανία) η παραγωγή ανθίζει μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και την εγκαθίδρυση «σοσιαλιστικών» καθεστώτων. Η επιρροή του σοβιετικού μοντέλου είναι απολύτως εμφανής. Τα μεγάλα στούντιο στο Βελιγράδι, στη Σόφια και στο Βουκουρέστι παράγουν ταινίες που υμνούν την Αντίσταση κατά των Γερμανών, την ηρωική πορεία των κομμουνιστικών κομμάτων και,

κυρίως, τις εξαιρετικές ικανότητες των ηγετών τους. Η Τουρκία την περίοδο εκείνη «συμπλέει» με την Ελλάδα, παράγοντας κυρίως κωμωδίες και μελοδράματα. Τα λαϊκά ρομάντζα διεκδικούν τη μερίδα του λέοντος, ενώ γεννιέται η μεγάλη εθνική σταρ Χούλια Κότσιγιτ.

Η κατάρρευση των σοσιαλιστικών καθεστώτων συμπαρέσυρε και την κινηματογραφία αυτών των χωρών. Η πορεία μοιάζει, μέχρι σήμερα, μη αναστρέψιμη. Η κινηματογραφική ωρίμανση που εκδηλώνεται στη δεκαετία του 1970 (στη Γιουγκοσλαβία αναδύεται ο Κουστουρίτσα, στη Βουλγαρία και στη Ρουμανία εμφανίζεται μια νέα γενιά σκηνοθετών που αποσπά διακρίσεις σε διεθνή φεστιβάλ, στην Τουρκία κυριαρχεί ο Γκιουνέι) ακολουθεί αντίστροφη πορεία από το 1989 και μετά.

Σε ό,τι αφορά τον ελληνικό κινηματογράφο, η σοβαρή παρέμβαση που επιχειρήθηκε για πρώτη φορά το 1981 (αναβάθμιση και γενναία χρηματοδότηση του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου, αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου) έδωσε ώθηση στην εγχώρια παραγωγή. Από τότε, και παρά τις εντυπωσιακές αυξομειώσεις του ενδιαφέροντος του κοινού για τις ελληνικές ταινίες, η εθνική κινηματογραφία κερδίζει διαρκώς έδαφος, όχι μόνο εντός αλλά και εκτός συνόρων. Οι συμμετοχές στα φεστιβάλ του εξωτερικού πυκνώνουν και το αγοραστικό ενδιαφέρον από χώρες της Ευρώπης, τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και τη Λατινική Αμερική αυξάνει. Το 2000 μπορούμε να πούμε απερίφραστα ότι η Ελλάδα διεκδικεί τον τίτλο της κινηματογραφικής μητρόπολης των Βαλκανίων.

Γιάννης Τσαρούχης

1919-1989

Μια από τις πλέον συζητημένες εκθέσεις είναι αυτή του Γιάννη Τσαρούχη, με την οποία εγκαταστάθηκε ως χώρος εκθέσεων το εργοστάσιο του Φιξ, στη λεωφόρο Συγγρού. Κι αυτό, για τρεις λόγους: πρώτον, γιατί αναφέρεται σε έναν μεγάλο δημιουργό αλλά και σε μια προσωπικότητα διεθνούς κύρους· δεύτερον, γιατί με την έκθεση αυτή ξεκινούν, έστω και ανεπίσημα, τις δραστηριότητές τους τα πολύπαθα και πολυαναμενόμενα Μουσείο και Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης· και τρίτον, γιατί δίνεται μια ένδειξη για το μέλλον του εξαιρετικά ενδιαφέροντος αλλά και πολύπαθου αυτού βιομηχανικού χώρου (έργου του αρχιτέκτονα Τάκη Ζενέτου).

Ο Γιάννης Τσαρούχης υπήρξε πολυδιάστατος δημιουργός: ζωγράφος κατά κύριο λόγο, σημαντικότερος σκηνογράφος με λαμπρή διεθνή καριέρα, μεταφραστής, συγγραφέας, αλλά κι ένας ευφυής άνθρωπος, ένας διανοούμενος, του οποίου οι δηλώσεις και τα αποφθέγματα, αλλά και γενικότερα η στάση ζωής, αποτελούσαν μόνιμο θέμα συζήτησης. Η θέση του στην ιστορία της ελληνικής τέχνης είναι για πολλούς ταυτόσημη με την έννοια της «ελληνικότητας» –κακώς κατά τη γνώμη μου, γιατί ούτε ο Τσαρούχης ούτε το έργο του μπορούν να χωρέσουν στα στενά όρια ενός μόνο όρου.

Με έργο που στέκεται κυριολεκτικά ανάμεσα στην

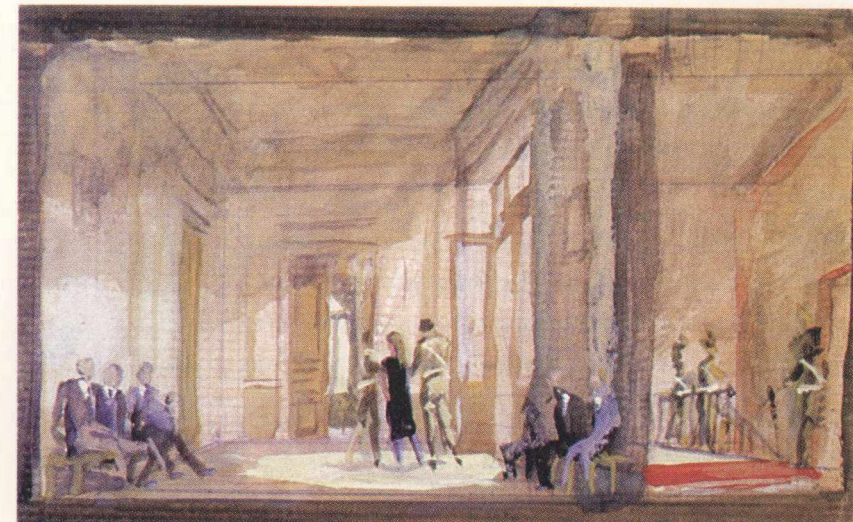
Ανατολή και τη Δύση, εξ ου και ο τίτλος της έκθεσης, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Τσαρούχης «οδήγησε» ο ίδιος τους μελετητές του να τον τοποθετήσουν στο ενδιάμεσο των δύο πόλων (Ανατολής-Δύσης). Είτε γιατί μαθήτευσε δίπλα σε δύο μεγάλους καλλιτέχνες, τον Φώτη Κόντογλου και τον Κώστα Παρθένου, που θεωρήθηκαν στην εποχή τους εκπρόσωποι της ανατολικής-μεταβυζαντινής ο πρώτος και της δυτικής-μεταίμπρεσιονιστικής τάσης ο δεύτερος. Είτε γιατί προέταξε τις προτιμήσεις του και τα γούστα του, παίρνοντας ακραίες αισθητικές θέσεις («μου αρέσουν εξίσου ο Τσιτσάνης και η Κάλλας»). Είτε γιατί η καθημερινή έκφρασή του, από τη συμπεριφορά, τις παρέες και το ντύσιμό του έως την εξαιρετικού πλούτου εκφορά του λόγου του, μπέρδευε ως προς την κοινωνική στάση που ήθελε να τηρεί. Ο Τσαρούχης συνειδητά επέλεξε την ενδιάμεση οδό. Όχι για να αποφύγει να πάρει θέση, αλλά γιατί υπήρξε τελικά κλασικός, με τη βαθύτερη και καθαρότερη έννοια του όρου.

Η έκθεση, που επιμελήθηκε η Άννα Καφέτση με τη συνεργασία του Ιδρύματος Τσαρούχη, δεν θα μπορούσε παρά να είναι ενδιαφέρουσα και τεκμηριωμένη. Κι αυτό γιατί την κατεύθυνση την έχει εν πολλοίς δώσει ο ίδιος ο «δάσκαλος», αλλά και γιατί η Άννα Καφέτση διαθέτει γνώσεις και μεγάλη εμπειρία στις παρουσιάσεις εκθέσεων. Ανεξάρτητα, όμως, από την ποιότητα των έργων, το ενδιαφέρον της έκθεσης

και τον ωραίο κατάλογο, εύλογα γεννώνται ορισμένα ερωτήματα.

Γιατί τώρα ο Τσαρούχης και όχι, ας πούμε, πριν από ένα χρόνο, ώστε να συμπέσει η έκθεση με τα δέκα χρόνια από το θάνατό του, όπως είχε ανακοινωθεί; Γιατί τόσο βιαστικά στου Φιξ; [Σε αυτό νομίζω ότι η απάντηση έχει να κάνει με την αναγκαιότητα γρήγορης επιλογής χώρου για το Μουσείο και το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης, οπότε ίσως η έκθεση του Τσαρούχη αποτέλεσε αφορμή για την «επίταξη» του πρώην εργοστασίου από το Υπουργείο Πολιτισμού. Άλλωστε, είναι μια από τις λίγες φορές που το Υπουργείο Πολιτισμού δεν ολιγώρησε]. Γιατί η Άννα Καφέτση μοναδική επιμελήτρια σε αυτή την έκθεση, και όχι με τη συνεργασία δύο-τριών (τουλάχιστον) ανθρώπων, που και η ίδια γνωρίζει ότι έχουν αφιερώσει χρόνια μελέτης στον Τσαρούχη και το έργο του; Γιατί ειδικά η έκθεση ως εναρκτήρια εκδήλωση στο χώρο του μελλοντικού Μουσείου ή Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης, και όχι στην Εθνική Πινακοθήκη, όπου και ανήκει ο Γιάννης Τσαρούχης; Και τέλος, γιατί όχι μια πραγματικά αναδρομική έκθεση;

Ίσως είναι πια η ώρα μερικά πράγματα να αντιμετωπίζονται με μεγαλύτερη αυστηρότητα, ώστε να κερδίσουμε λίγον από τον «χαμένο

Το πλέον

σημαντικό είναι

ότι αυτή η έκθεση-

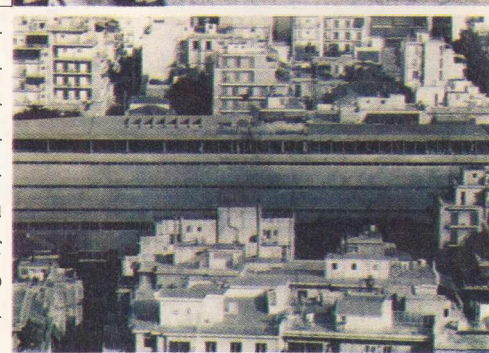
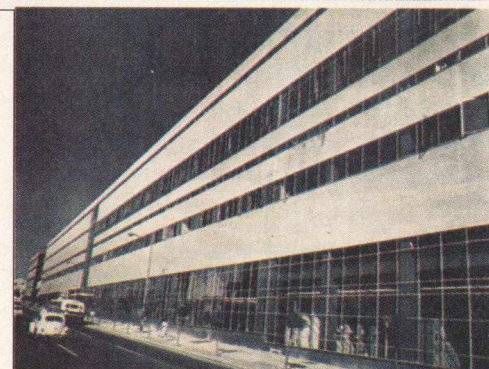
φόρος τιμής έγινε,

έστω κι αν οι συνθήκες

δεν ήταν ιδανικές

χρόνο». Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτό που θα πρέπει να θεωρηθεί το πλέον σημαντικό είναι ότι αυτή η έκθεση-φόρος τιμής έγινε, έστω κι αν οι συνθήκες δεν ήταν ιδανικές. Όσο για τα ερωτήματα, νομίζω ότι, όπως συνήθως, θα κάνουν πολύ καιρό να απαντηθούν –αν ποτέ απαντηθούν.

της Κατερίνας Κοσκινά

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Η ανάλυση και ερμηνεία της σύγχρονης πολιτικής πραγματικότητας αποτελεί —ιδιαίτερα κατά τις τελευταίες δεκαετίες— βασικό πεδίο προβληματισμού της πολιτικής επιστήμης. Αποτέλεσμα, οι πολλές και σημαντικές μελέτες που βλέπουν το φως της δημοσιότητας σε Ευρώπη και Ηνωμένες Πολιτείες. Ιδιαίτερα ευαίσθητος αλλά και νευραλγικός τομέας για τους πολιτικούς επιστήμονες και ερευνητές είναι τα εκλογικά συστήματα, οι εκλογές, οι συμπεριφορές των ψηφοφόρων, οι σχέσεις πολιτικών κομμάτων και ψηφοφόρων, οι τρόποι με τους οποίους αναπτύσσεται η πολιτική επικοινωνία κατά τις προεκλογικές περιόδους, η διαμεσολάβηση του Τύπου, καθώς και μια σειρά παρεμφερή ζητήματα.

Δυστυχώς, στη χώρα μας η αντίστοιχη επιστημονική παραγωγή, λόγω των πολλαπλών δυσχερειών που συνάντησε κατά καιρούς, δεν έχει να επιδείξει τον πλούτο των άλλων χωρών. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια εκλεκτοί πολιτικοί επιστήμονες της νεότερης γενιάς έχουν προσφέρει σημαντικά πονήματα σε αυτόν τον τομέα. Οι εκλογές της 9ης Απριλίου καθιστούν αυτές τις μελέτες ιδιαίτερα επίκαιρες.

Πρόσφατα κυκλοφόρησε από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών σε 3η έκδοση η πολυσέλιδη μελέτη του καθηγητή της πολιτικής επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και γνωστού εκλογικού αναλυτή Ηλία Νικολακόπουλου *Κόμματα και βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα 1946-1964: Η εκλογική γεωγραφία των πολιτικών δυνάμεων*. Αν

και δεν είμαι ειδήμων, πιστεύω ότι η μελέτη αυτή αποτελεί τη βάση όχι μόνο για να ερμηνεύσει κανείς και να καταλάβει την εκλογική ιστορία μιας ιδιαίτερα παραγμένης πολιτικά εποχής, αλλά και για να εξηγήσει πολλά από τα φαινόμενα εκείνης της περιόδου. Όπως αναφέρει στον πρόλογο του ο Ηλίας Νικολακόπουλος: *Σημείο αφετηρίας για αυτή την εργασία ήταν η ανάγκη κατανόησης των σύγχρονων πολιτικών τάσεων και ρευμάτων όπως καταγράφονται και αποτυπώνονται στη λαϊκή βάση. Η επιλογή της προβληματικής της εκλογικής πολιτικής ήταν, από την αρχή, άμεσα συναρτημένη με αυτό το στόχο. Επειδή τα εκλογικά αποτελέσματα προσφέρονται ως βασικό μεθοδολογικό εργαλείο για την προσέγγιση και τη διεύρυνση των πολιτικών ταυτίσεων (της συνέχειας, της διάρκειας και των μετασχηματισμών τους) στο επίπεδο των μαζών. Σε άλλο σημείο του προλόγου του, ο συγγραφέας μάς πληροφορεί για τις δύο κατευθύνσεις στις οποίες κινείται η μελέτη του. Η πρώτη αφορά την κοινωνική —και ειδικότερα την ταξική— δομή των κομματικών συσπειρώσεων, ενώ η δεύτερη τη συστηματική διερεύνηση της τοπικής πολιτικής ζωής. Το βιβλίο περιλαμβάνει επίσης κατατοπιστικούς πίνακες, διαγράμματα και χάρτες.*

Τρεις σημαντικότερες εκδόσεις έχει προσφέρει η Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης. Η πρώτη, του 1978, είχε θέμα τις *Κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις στην Ελλάδα*. Η δεύτερη, του 1984, είχε ως αντικείμενο τις *Ελληνικές γενικές εκλογές του 1981*. Και η τρίτη, του 1990, κυκλοφόρησε με τον τίτλο *Εκλογές και κόμματα στη δεκαετία του 1980. Εξελίξεις και προοπτικές του πολιτικού συστήματος* [εκδ. Θεμέλιο]. Ο τόμος είναι συλλογικός, ο πρόλογος είναι του Πασχάλη Μ. Κητρομηλίδη και η επιμέλεια των Χρ. Λυ-

ριντζή και Ηλ. Νικολακόπουλου. Τα κείμενα κατατάσσονται σε τρεις θεματικές ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στο σύγχρονο ελληνικό πολιτικό σύστημα (με ιδιαίτερη έμφαση στα κόμματα και την πολιτική κουλτούρα), η δεύτερη φιλοξενεί δύο κείμενα που καλύπτουν ειδικά θέματα της προεκλογικής περιόδου, και η τρίτη περιλαμβάνει επτά κείμενα που αναφέρονται, με περισσότερο εξειδικευμένο τρόπο, στις δύο εκλογικές αναμετρήσεις του 1989.

Τη σπουδαιότητα της συνταγματικής κατοχύρωσης της καθολικής ψηφοφορίας ως βάσης του δημοκρατικού κοινοβουλευτικού πολιτεύματος πραγματεύεται ο συνταγματολόγος Γιώργος Χ. Σωτηρέλης στο βιβλίο του *Σύνταγμα και εκλογές στην Ελλάδα: 1864-1909. Ιδεολογία και πράξη της καθολικής ψηφοφορίας* [εκδ. Θεμέλιο], που κυκλοφορεί με πρόλογο του διακεκριμένου συνταγματολόγου Αριστόβουλου Μάνεση.

Το 1991 είχε κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Εξάντας η ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα μελέτη των Χριστόφορου Βερναρδάκη και Γιάννη Μαυρή *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδικτατορική Ελλάδα: Οι προϋποθέσεις της μεταπολίτευσης*. Η μελέτη αυτή, που φιλοξενεί και πλούσιο υλικό σε πίνακες και διαγράμματα, δίνει απαντήσεις σε ερωτηματικά που τέθηκαν αμέσως μετά τη μεταπολίτευση σχετικά με τους εκλογικούς σχηματισμούς της εποχής.

Μια τολμηρή ματιά στη λειτουργία των μειονοτικών κομμάτων της χώρας μας, ρίχνει ο πολιτικός επιστήμονας και ερευνητής Δημοσθένης Δώδος στο βιβλίο του *Εκλογική γεωγραφία των μειονοτήτων* [εκδ. Εξάντας]. Τα συμπεράσματα μερικές φορές καίνε —ιδιαίτερα όταν αφορούν τους όψιμους αλλά και παλαιότερους εθνικιστές μας.

Θα κλείσω αυτήν τη μικρή αναφορά με βιβλία ξένων επιστημόνων.

Τα δύο πρώτα ανήκουν στον Γάλλο πολιτικό επιστήμονα Georges Meinaud και εί-

χαν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Μπαίρον μεσούσης της δικτατορίας. Το πρώτο μάλιστα είχε απαγορευθεί και επανακυκλοφόρησε με τη μεταπολίτευση. Ο πρώτος τόμος είχε τίτλο *Πολιτικές δυνάμεις στην Ελλάδα*, ενώ ο δεύτερος *Η βασιλική εκτροπή του 1965 από τον κοινοβουλευτισμό*, σε μετάφραση και επιμέλεια Π. Μερλόπουλου.

Το τρίτο βιβλίο ανήκει σε έναν από τους σημαντικότερους Ευρωπαίους πολιτικούς επιστήμονες και εκλογικούς αναλυτές, τον Rudolf Wideman, και έχει τίτλο *Η εκλογική έρευνα. Συμπεριφορά του εκλογικού σώματος και ανάλυση εκλογών* [εκδ. Παπαζήσης]. Ο Wideman παρουσιάζει τα κεντρικά σημεία των εκλογικών συστημάτων πέντε ευρωπαϊκών χωρών (Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Ιρλανδίας, Μ. Βρετανίας), προκειμένου να εντοπίσει τις αδυναμίες αλλά και τα πλεονεκτήματα των εκλογικών συστημάτων. Επίσης, αναλύει την εκλογική συμπεριφορά, εντοπίζοντας τους ιστορικούς, δομικούς αλλά και συγκυριακούς παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των εκλογικών προτιμήσεων στις σύγχρονες δημοκρατίες.

Το τέταρτο, τέλος, βιβλίο έχει σχέση με την πολιτική επικοινωνία, που μπορεί να εμπνεύσει πρακτικές και συμπεριφορές στους πολιτικούς και στους ψηφοφόρους τους. Συγγραφέας του είναι ο Γάλλος πολιτικός επιστήμονας Jacques Gerstlé, τιτλοφορείται *Η πολιτική επικοινωνία* και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Το Ποντίκι».

της Έλενας Χουζούρη

Πέντε χρόνια ΙΣΤΑΜΕ

Την 1η Μαρτίου το Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών/Ανδρέας Παπανδρέου συμπλήρωσε πέντε χρόνια πολιτικής και επιστημονικής δράσης. Ιδρύθηκε το 1995 ως πολιτικό και επιστημονικό κέντρο. Έργο του είναι η συστηματική και επιστημονικά θεμελιωμένη διατύπωση θέσεων και προτάσεων για τη μεταρρύθμιση της ελληνικής κοινωνίας. Τα αντικείμενα μελέτης του ΙΣΤΑΜΕ αποβλέπουν στη διαμόρφωση θέσεων, με βασικούς άξονες τα προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, της οικονομίας και του πολιτικού συστήματος. Με αναλύσεις και προτάσεις επιδιώκεται η συμβολή στη γενική αναπτυξιακή κατεύθυνση για μια ισχυρή Ελλάδα.

Το ΙΣΤΑΜΕ διαμορφώνει δίκτυα διεθνών συνεργασιών στα Βαλκάνια, στη Μεσόγειο και στην Ευρώπη. Επίσης, συνεργάζεται με τα ινστιτούτα των κομμάτων που μετέχουν στο Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα και με τα αντίστοιχα κόμματα των χωρών της Μεσογείου. Παράλληλα, στο επιστημονικό επίπεδο, επιδιώκει ερευνητικές συνεργασίες με ανεξάρτητα ινστιτούτα και με φορείς επιστημονικού και πολιτικού προβληματισμού.

Με την ίδρυση του ΙΣΤΑΜΕ διαμορφώθηκε ένα κέντρο παραγωγής και διάδοσης επιστημονικής πολιτικής σκέψης, ανεξάρτητο από τα όργανα και τα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων. Το ΙΣΤΑΜΕ αναπτύσσει την επιστημονική του δράση με:

- Έρευνες πεδίου στρατηγικής σημασίας, που αφορούν τις δομές και τις λειτουργίες του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού.
- Μελέτες για ιδιαίτερα κρίσιμα ή επίκαιρα ζητήματα.
- Διαλέξεις, ημερίδες, συνέδρια και διεθνείς συναντήσεις για τα ζητήματα του σύγχρονου κόσμου και της ευρωπαϊκής αριστεράς.
- Εκδόσεις και δημοσιεύσεις των ερευνών του, καθώς και των πρακτικών των επιστημονικών του ημερίδων και συνεδρίων.
- Πολιτική λαϊκής επιμόρφωσης, με προτεραιότητα σε κοινωνικές κατηγορίες με ελάχιστη πρόσβαση στα μορφωτικά και πολιτισμικά αγαθά.

Το ΙΣΤΑΜΕ/Ανδρέας Παπανδρέου είναι αστική, μη κερδοσκοπική επιστημονική εταιρεία και διοικείται από 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Το επιστημονικό έργο σχεδιάζεται, οργανώνεται και εποπτεύεται από το Επιστημονικό Συμβούλιο. Για κάθε βασική θεματική ενότητα λειτουργεί Επιστημονική Επιτροπή. Σε κάθε θεματική ενότητα διαμορφώνονται ομάδες εργασίας ειδικού ενδιαφέροντος. Κάθε επιστημονική δραστηριότητα των ομάδων και των επιτροπών εγκρίνεται από το Επιστημονικό και το Διοικητικό Συμβούλιο.

Το ΙΣΤΑΜΕ ιδρύει παραρτήματα στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Λειτουργούν ήδη παραρτήματά του στη Θράκη, την Ήπειρο, τη Μακεδονία, την Πελοπόννησο, την Κρήτη, την Αιτωλοακαρνανία, τα Επτάνησα, τη Στερεά Ελλάδα, τη Μεγάλη Βρετανία, τη Γερμανία, την Κύπρο.

Η λειτουργία του ΙΣΤΑΜΕ στηρίζεται κυρίως σε εθελοντική προσφορά. Η χρηματοδότησή του προέρχεται από τον κρατικό προϋπολογισμό (ως ποσοστό της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων), καθώς και από διεθνείς οργανισμούς.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΙΣΤΑΜΕ είναι: Πρόεδρος: Γιάννης Σουλαδάκης, ευρωβουλευτής, μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ.

Α' Αντιπρόεδρος: Στέφανος Μανίκας, βουλευτής, μέλος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ.

Β' Αντιπρόεδρος: Δήμος Δασκαλάκης, λέκτορας Παντείου Πανεπιστημίου.

Γραμματέας: Μαίρη Μπόση, πολιτικός επιστήμονας.

Ταμίας: Βασίλης Κωνσταντινέας, σύμβουλος Υπουργείου Εξωτερικών.

Μέλη: Αντώνης Αγγελίδης, δικηγόρος, σύμβουλος Πρωθυπουργού, Βασίλης Βουκουβαλίδης, μέλος Ε.Δ.Π. Πανεπιστημίου Αθηνών, Ντίνος Μακρόπουλος, ηλεκτρολόγος μηχανικός ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Χρ. Μεταξάκη-Κοσιανίδου, αναπληρώτρια καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θράκης, Έλσα Ροκοφύλλου, ερευνήτρια ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Στάθης Τσοτσόρος, επίκουρος καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου.

Γενικός Διευθυντής του ΙΣΤΑΜΕ/Ανδρέας Παπανδρέου είναι ο Μίλτος Τσόγκας, ερευνητής ΕΘΙΑΓΕ. Όσο για το Επιστημονικό Συμβούλιο του ΙΣΤΑΜΕ, πρόεδρος είναι ο Γιάννης Πανούσης, καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, α' αντιπρόεδρος ο Πλάτων Τήνιος, οικονομολόγος, β' αντιπρόεδρος η Κατερίνα Μπατζελή, οικονομολόγος, γραμματέας ο Μενέλαος Γκίβαλος, λέκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών, και αναπληρωτής γραμματέας ο Γιώργος Σωτηρέλης, αναπληρωτής καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών.

Μέλη του Επιστημονικού Συμβουλίου είναι -μεταξύ άλλων- οι Στέλιος Περράκης, αναπληρωτής καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου και γενικός γραμματέας Ευρωπαϊκών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, Θόδωρος Σακελλαρόπουλος, αναπληρωτής καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Ναπολέων Μαραβέγιας, καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η πρώτη ημερίδα του ΙΣΤΑΜΕ πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1995 με θέμα τον «Εθνοκεντρικό προσανατολισμό και την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και της εσωτερικής πολιτικής». Από τότε έχουν πραγματοποιηθεί δεκάδες συνέδρια και ημερίδες, με θεματολογία που άπτεται του κοινωνικού, πολιτικού, οικονομικού και πολιτισμικού γίνεσθαι της χώρας μας.

Οι προκλήσεις του 21ου αιώνα έχουν αποτελέσει έναυσμα μελέτης για το ΙΣΤΑΜΕ, το οποίο παρακολουθεί τις εξελίξεις και με τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία σκιαγραφεί το αύριο

της Κυριακής Τρακάδα

για που άπτεται του κοινωνικού, πολιτικού, οικονομικού και πολιτισμικού γίνεσθαι της χώρας μας.

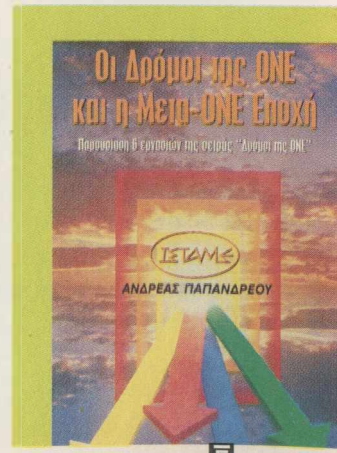
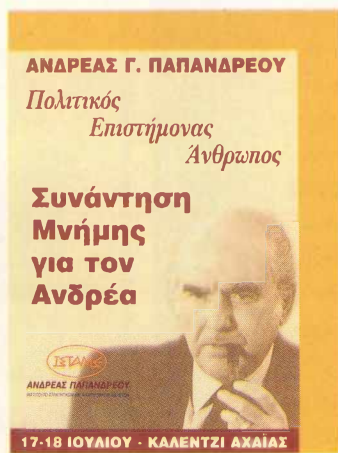
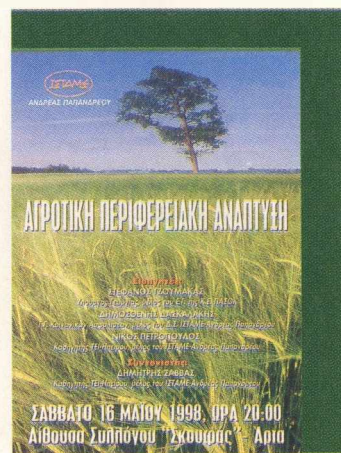
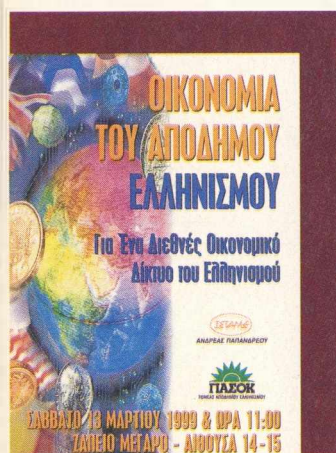
Οι προκλήσεις του 21ου αιώνα έχουν αποτελέσει έναυσμα μελέτης για το ΙΣΤΑΜΕ, το οποίο παρακολουθεί τις εξελίξεις και με τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία σκιαγραφεί το αύριο. Παράλληλα, τα πρακτικά από τις ημερίδες κυκλοφορούν σε βιβλία, που λειτουργούν ως αφορμή προβληματισμού.

Το ΙΣΤΑΜΕ έχει επίσης έντονη παρουσία σε διεθνείς συναντήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, έχουν πραγματοποιηθεί συναντήσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό με τα σοσιαλιστικά και τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα της Αλβανίας, της Αυστρίας, του Βελγίου, της Βουλγαρίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Σουηδίας, της Ολλανδίας, κ.ά.

Το ΙΣΤΑΜΕ έχει επίσης μόνιμη επαφή με το European Forum και το Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα, καθώς και επαφές με ινστιτούτα και ιδρύματα αραβικών κρατών.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του ΙΣΤΑΜΕ/Ανδρέας Παπανδρέου λειτουργούν σεμινάρια επιμόρφωσης για ζητήματα ευρωπαϊκής πολιτικής, κοινωνικής πολιτικής και εθνικής στρατηγικής. Τα σεμινάρια γίνονται είτε στα γραφεία του ΙΣΤΑΜΕ, είτε σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Πρόσφατη έκδοση του ΙΣΤΑΜΕ, που συμπίπτει και με την πεντάχρονη διαδρομή του, είναι «Οι δρόμοι της ΟΝΕ», εργασία που εκπονήθηκε ενόψει της μεγάλης πρόκλησης που αποτελεί για τη χώρα μας η πλήρης ένταξή μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

«Δρόμοι της ONE»

Το Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών Ανδρέας Παπανδρέου, με την ευκαιρία έκδοσης έξι εργασιών της σειράς «Οι δρόμοι της ONE», οργάνωσε στις 2 Μαρτίου στην αίθουσα του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών ημερίδα με θέμα: «Οι δρόμοι της ONE και η μετά-ONE εποχή». Την έναρξη της ημερίδας έκανε ο **Γιάννης Σουλαδάκης**, πρόεδρος του ΙΣΤΑΜΕ και ευρωβουλευτής, και ο **Μίμης Ανδρουλάκης**. Ομιλητές ήταν, μεταξύ άλλων, οι **Α. Καρακούσης**, διευθυντής σύνταξης της «Καθημερινής», **Θ. Σακελλαρόπουλος**, πανεπιστημιακός, **Α. Διβάνης**, πρόεδρος Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδας, **Γ. Κατηφόρης** και **Αλ. Μπαλτάς**, ευρωβουλευτές του ΠΑΣΟΚ.

«Με εμπειρία και όραμα»

«Με εμπειρία και όραμα που εγγυώνται το μέλλον». Με αυτό το σύνθημα ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ **Θανάσης Τσούρας** ξεκίνησε την ομιλία του στο «Holiday Inn» στις 6 Μαρτίου, με θέμα «Το αύριο ανήκει στις δυνάμεις της προόδου». Ο κ. Τσούρας στην ομιλία του, μεταξύ άλλων, ανέφερε:

Το αύριο ανήκει στις δυνάμεις της προόδου. Και το ΠΑΣΟΚ έχει αποδείξει πως μπορεί να εγγυηθεί την πρόοδο των πολιτών. Έχουμε δώσει εξετάσεις στη συνείδηση των πολιτών. Το αύριο ανήκει στις δυνάμεις της προόδου, κι εμείς μπορούμε να γίνουμε αρωγοί σ' ένα ελπιδοφόρο αύριο.

της Κυριακής Τρακάδα

Η υγεία στη Δυτική Αττική

Το νέο Περιφερειακό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Δυτικής Αττικής, που είναι υπό ολοκλήρωση, επισκέφθηκε στις 6 Μαρτίου ο πρωθυπουργός **Κώστας Σημίτης**. Μετά το πέρας της επίσκεψής του, ο Κ. Σημίτης δήλωσε:

Οι θεωρούμενες «μη προνομιούχες» περιοχές της Δυτικής Αττικής είχαν δυσχέρεια πρόσβασης στις νοσοκομειακές υπηρεσίες. Ανατρέψαμε με και-ριο τρόπο αυτήν την κληρονομημένη κατάσταση με δύο αποφάσεις μας: τη δημιουργία του Περιφερειακού Νοσοκομείου Χαϊδαρίου, που ολοκληρώνεται, και με τη δημιουργία του άλλου μεγάλου νοσοκομείου στην Ελευσίνα. Η λειτουργία αυτών των δύο μεγάλων και σύγχρονων μονάδων αλλάζει πλήρως την εικόνα για όλη τη Δυτική Αττική. Οι θεωρούμενες υποβαθμισμένες και αποκλεισμένες περιοχές αποκτούν σύγχρονο και πλήρες δίκτυο δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας νοσοκομειακής περίθαλψης.

Ημέρα της γυναίκας

Με αφορμή τον εορτασμό της Ημέρας της Γυναίκας, πραγματοποιήθηκε στις 8 Μαρτίου στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας εκδήλωση με πρωταγωνίστρια την Ελληνίδα γυναίκα. Την οργάνωση της εκδήλωσης είχε αναλάβει το ΠΑΣΟΚ, ενώ στην ομιλία του ο πρωθυπουργός **Κώστας Σημίτης** ανέφερε:

Είμαστε εδώ σήμερα για να τιμήσουμε όλες τις γυναίκες της Ελλάδας. Τις γυναίκες της καθημερινότητας. Να αναγνωρίσουμε τις αγωνίες τους, τους κόπους τους, τις επιτυχίες τους. Είμαστε εδώ για να δεσμευτούμε σε μια κοινή στράτευση, σε έναν αγώνα για την κοινωνία που θέλουμε, για τη θέση των γυναικών στη νέα πραγματικότητα, το ρόλο τους, την ισότιμη θέση τους στη νέα εποχή. Και θέλω να ξεκαθαρίσω την αφετηρία της δικής μας σκέψης: οι γυναίκες δεν είναι απλώς το μισό του πληθυσμού. Είναι το μισό –και παραπάνω– της δύναμης, των ικανοτήτων, της δημιουργικότητας, των στόχων και των δυνατοτήτων αυτού του τόπου. Πρέπει να απεγκλωβιστούμε από την αντίληψη που αντιμετωπίζει το θέμα της ισότητας και τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία ως «γυναικείο πρόβλημα». Είναι κατεξοχήν κοινό πρόβλημα όλων μας. Είναι η προϋπόθεση κάθε συζήτησης για την ισόρροπη και γόνιμη ανάπτυξη όλης της κοινωνίας.

Πολιτική ιστορία της Ελλάδας

Με αφορμή την έκδοση των δύο πρώτων τόμων της Σύγχρονης Ελληνικής Πολιτικής Ιστορίας: 1821-1917, του καθηγητή Παύλου Πετρίδη, πραγματοποιήθηκε εκδήλωση στις 9 Μαρτίου στο Αμφιθέατρο του Υπουργείου Εξωτερικών. Ομιλητές ήταν οι **Βύρων Πολύδωρας**, βουλευτής, **Νίκος Σηφουνάκης**, βουλευτής, και **Νίκος Παπανδρέου**, οικονομολόγος. Την εκδήλωση οργάνωσαν οι εκδόσεις «Γκοβόστη» και το Ίδρυμα Παπανδρέου.

Η ΕΚΦΡΑΣΗ στο Internet

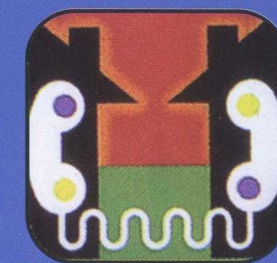
Η διεύθυνσή μας:

www.ekfrasis.gr

e-mail:

info@ekfrasis.gr

**Δεχόμαστε επισκέψεις καθημερινά
όλες τις ώρες**

**Δημιουργούμε
τη Νέα Ελλάδα**

**Με σιγουριά και
ελπίδα**

2000-2004

